

Bütün ülkelerin proleterleri birleşin!
Karkerên hemû welatan yekbın!

İŞÇİNİN SESİ

Demokrasi için tek yol devrim!
Yıl:11, Sayı:270, 29 Ekim 1984

Komünistler kaderlerini işçi sınıfıyla birleştirmişlerdir

Gelecek fabrikalarda hazırlanıyor

Yılbaşından bu yana yeni toplu sözleşmeler düzeni işlemeye başladı. İşçiler, işyerlerinin, işkollarının toplu sözleşme dönemi geldikçe kesim kesim bu yeni yasaklar sistemiyle tanışıyorlar.

Şimdiye kadar gözlenen, sendikaların kendilerini yeni sisteme uydurabilmek için çeşitli hukuksal-örgütsel düzenlemelerle uğraştıkları oldu. Bu arada ilk tanışıklığın karmaşası içinde bazı sözleşmelerine de çok az kaldı. halen 300 bin işçinin toplu sözleşmesi sürüncemededir. 1985 sözleşmelerinde de çok az kaldı. Gelecek yıl, özellikle KİT'lerde çalışan 650 bin işçinin sözleşme yılıdır.

İşçi sınıfının yeni toplu sözleşmeler düzeniyle ilk tokuşmalarına bakarak, özellikle sendika bürokratlarından koro halinde şu söz yükseliyor: "Bu yasalarla sendikacılık yapılmaz, bu yasalarla grev olmaz!

Yeni yasaların ekonomik savaşımı cendereye almayı ve binbir türlü bürokratik yaptırımlarla sendikaları dumura uğratmayı hedeflediği doğrudur. Grevin birçok işkolunda yasaklandığı, öteki işkollarında da keyfi yorumlara açık sınırlamalarla pratik olarak uygulanamaz hale getirilmek istendiği de biliniyor. Gelgelelim, bu ülkede bir işçi sınıfı varsa ve bu sınıfın yaşam koşulları akıl almaz düzeylere geriliyorsa, o sınıf ne yapıp yapıp açık ekonomik savaşın yollarını bulacaktır.

Sınıfın bu doğrultuda davranışa geçmesinde en büyük engel, küçük burjuva liberalizminin, oportünizmin ve "grev yapılamaz" diye işçiden yanaymış gibi konuşan ama burjuvazinin isteğini yerine getiren sendika bürokrasisinin yaptığı boğucu etkidir. Oysa en sıkı dokunmuş yasalar sisteminin bile mutlaka "içtihat"larla doldurulacak boşlukları vardır. Eğer bu "içtihat"ları biz kararlı sınıf savaşımıyla yaratamazsak burjuvazi yaratır.

1961 anayasasıyla açılan davullu-zurnalı grevler dönemi hatırlardadır. O zaman durum değişikti. Yazılı yasalar sendikalara bazı olanaklar tanıyordu. Burjuvazi, yürütme erkine dayanarak, zamanın moda deyimiyle "anayasal hakları" gasbetmek istiyordu. Öncü işçiler kurşunlanıyor, faili meçhul "kaza"lar oluyor, sendikalar baskı altında tutulmak isteniyordu.

Yasalarda yazılı hakları yaşama geçirebilmek ve genişletebilmek için savaşarak o hakları yaşamda cisimleştirmek gerekiyordu. Birbiri peşisıra patlayan grevler, aktif sınıf savaşları temelinde yaratıcı bir sendikacılık gelişiyordu. Cepte anayasa ve sendikalar kanunu taşımak, her engelleme ve sıkışıklıkta bunları açıp bakmak, yasada yazılı olan veya olmayan çeşitli işleyişleri bulup çıkarmak, sokaktaki güce dayanarak bunları uygulamak o zamanki sendikacılığın gereklerindendi. Yalnızca işleyişler harekete geçsin, yol olsun, karşı taraf bunalsın, kimsenin kolayca yok sayamayacağı bir toplu sözleşmeler mekanizması doğsun diye çok yaratıcı yollara başvurulmuştu.

Kaldı ki, bugünkü yasaklar sistemi, ara dönemin üstüne oturan yasalardır. Toplumda güç dengeleri değişiyor. Eğer işçi sınıfı toplu gücünü, kahredici gücünü boğucu küçük burjuva etkilerden sıyırıp hedefe yöneltebilirse bu yasalarda belirgin bir demokratikleşme kaçınılmazdır.

Sonra, hepimizin bildiği gibi, demokratikleşme yalnızca yasal yapıdaki değişmelerle sınırlı değildir. Yasalar değişmeden de yaşam içinde farklı uygulamaların yaygınlaşmasıyla demokratikleşme sağlanabilir. Bu tür demokratikleşmeler, doğrudan doğruya ve anında sınıf kavgasının ürünü olarak ortaya çıkarlar. Devrimci durum dönemindeki aktif yığın savaşlarına dayalı bu tür demokratikleşmenin yaşam koşulları iyileştirici yöndeki etkisi işçi sınıfının belleğindedir. (R. Yürükoğlu, *Faşizmin Çözülüşü*, s.30)

Yasaların hiçbir açık noktası olmasa bile, yasaların dışında düşmana da kabul ettirilen işleyişler yaratmak mümkündür. İspanya işçilerinin bu alanda çok ilginç deneyimleri var. Franko faşizmi zamanında sendikalar devletin altında örgütlenmişti. Bu yüzden bunlara "dikine" sendikalar deniyordu. Bu sendikalarla en basit günlük istemler bile ileri sürülemezdi. Çünkü, ileri işçileri avlamak ve denetim altına almak için kurulmuşlardı.

İspanya işçileri soruna şöyle bir çözüm buldular. Aralarında en güvendikleri arkadaşlarını, "dikine" sendikanın haberi olmadan, patronla konuşmaya yolluyorlardı. Pekçok günlük sorun bu gayri resmi görüşmelerle hallediliyordu. Fabrika yönetimleri de bu uygulamaya yatıyordu. Çünkü, üretimin yürüyebilmesi için her fabrika yönetiminin işçilerle belli bir asgari diyaloğu olmak zorundadır.

Zamanla bu işleyiş oturdu. Sorun çıktıkça kasket elde yönetime yollanan "güvenilir arkadaşlar", düzenli aralıklarla seçilen *İşçi Komisyonları*'na dönüştü. Bu yolla ücret artışları, hem de — dikkat edelim — yasanın öngördüğü tavan ücretlerin üstünde artışlar elde edilir oldu. İşin ilginci, bu uygulamaya razı olan patronlar da kanun nazarında en az işçiler kadar "suçlu" duruma düşüyorlardı. Rejim böyle aşına aşına işler öyle bir noktaya geldi ki, Franko'nun son on yılında *İşçi Komisyonları* "dikine" sendika seçimlerinde liste çıkarır ve birçoğunu ele geçirir oldular.

Bugün Türkiye'de durum çok daha elverişlidir. Franko'nun "organik toplum anayasası"yla karşılaştırılamaz bir yasalar sistemi vardır. Bütün gayretlere rağmen Türk-İş bir "dikine" sendika haline getirilememiştir. Sarı da olsa sendikalar, özgürlüksüzlük döneminde kini iyice bilenen, güç toplayan işçi sınıfının baskısı altındadır. Hâl böyleyken, "devrimci" eskisi sendika bürokratı basıyor yaygarayı: "Bu yasalarla sendikacılık yapılamaz!" O halde, haydi, ya eve ya dağa! İkisi de işçi sınıfına güvenmemek, yığınların yaratıcı gücüne inanmamak anlamına gelir.

İlk ayların kargaşası içinde bazı toplu sözleşmelerin sessizsedasız bağlanması fazla birşey anlatmaz. Sınıfın bütünü henüz yeni toplu sözleşmeler düzeniyle yaşamda tokuşmamıştır. İşçiler, sıraları geldikçe kesim kesim yeni uygulamalarla tanışıyorlar. Henüz yeni durum yeterince sindirilmedi. Sınıfın kollektif sağduyusu nerelerden atağa kalkılacağını henüz belirlemedi. Önümüzdeki dönem, bu belirlemenin yapılacağı ve hiçbir sendika bürokratının tahayyül edemeyeceği bir militan sendikacılığın gelişeceği dönemdir.

Komünistler, işçi sınıfını bu gerçekten öncülük beklediği zor döneminde kendi haline bırakmayacaklardır. Komünistler kaderlerini işçi sınıfıyla birleştirmişlerdir. Sınıf savaşının içinden geçtiği ortamı kendi keyfimize göre biz belirlemiyoruz. Önümüze bu yasalar zinciri geldiyse bunlarla hesaplaşmayı bileceğiz. Bileceğiz ki, bugünün sorunlarıyla hesaplaşmaktan yan çizenlerin, yarının büyük sorunlarıyla kılıç elde kapışmayı, büyük günleri hayal etmeye bile hakkı yoktur.

Gelecek fabrikalarda hazırlanıyor.

Memet Kurtalan

Ortamı doğru anlamayanlar gerekeni yapamazlar

Geçtiğimiz hafta Maliye ve Gümrük bakanı Vural Arıkan'ın uzun süredir hazırladığı gösteri ve sonuçlarıyla hızlı bir dönem yaşandı. Olay, mecliste gümrükler soruşturması görüşülürken patlak verdi. Hükümetin görüşlerini Devlet Bakanı Mesut Yılmaz açıkladı. Vural Arıkan, bu konuşmadan sonra sataşma olduğu gerekçesiyle kürsüye çıktı. "Egemen güçler"e kılıcı çekmiş kahraman edasıyla "ifşaatlar"da bulundu.

Olayın sansasyonel yanlarını ayıklarsak Arıkan'ın dile getirdiği yakınmaları kendi mantığına göre şöylece özetleyebiliriz:

1. Gümrükler üstüne hükümet sözcülüğünü bir başka bakan değil, ilgili bakanın kendisi üstlenmelidir. Parlamento gelenekleri bunu gerektirir.

2. Bir bakan, bakanlığını ilgilendiren atama ve görevden alma işlerinde tam yetkili olmalıdır. Görev başındaki memuru iş yapamaz duruma sokan veya askıya alan "egemen güçler" vardır.

3. Soruşturma sırasında devlet görevlileri, anayasadaki hakları hiçe sayılarak hukuk dışı keyfi uygulamalara, baskı ve işkenceye uğratılmıştır.

4. "Bundan bir süre önce bir holdingin banka hesaplarına İstanbul Mali Polis Müdürü el koydu. Bir bankadaki hesaba el koyabilmek için ya mahkeme kararı ya da icra merciinin kararı lazımdır. Yahut, alacaklı kişinin kamuya borcu varsa kamu alacaklısının kararı lazımdır. Yoksa bir polis müdürünün bu türlü el koyması mümkün değildir."

"Türkiye'deki egemen güçler hukuk kurallarına saygı göstermeyenlerin yaptıkları tasarruflardır." *(Günaydın*, 27 Ekim 1984)

Arıkan'ın bu yakınmalarının siyasal anlamına geçmeden önce bir de hükümetten ayrılış biçimi üstüne söylediklerine bakalım:

"Biliyorsunuz Anayasanın 109'uncu maddesi, istifa etmeyen bakanların geçmiş tecrübelere göre hükümeti zor durumda bırakmamaları için yeni bir yöntem getirmiş. Bu müessese ilk defa işliyor. Demokrasinin müesseselerin işlemesi, geleneklerin meydana gelmesi çok faydalıdır. Bu demokratik müessesenin işlemesine yardımcı olduğum için kendimi çok mutlu hissediyorum." *(Hürriyet*, 28 Ekim 1984)

"Ben iki asır önce verilen mücadeleyi şimdi veriyorum. *Hukukun üstünlüğü için kavga veriyorum.* (Ali Tanrıyar — *İ.S.)* istifa etmiştir. Ben başbakanla görüştüm, kendisine anayasa hükümlerini (azil işleyişini hükme bağlayan 109. madde — *İ.S.)* tercih ettiğimi hatırlattım. *(Tercüman*, 27 Ekim 1984) (abç)

Şimdi sorulacak soru şudur: Türkiye'de devleti faşist yapan örgütlenme duruyor mu, durmuyor mu? Duruyor diyenlere göre Arıkan ya büyük bir kahraman ya da kapalı kapılar ardındaki faşist kuklacıların halkın gözünü boyamak için "demokrasi oyunu"na çıkardıkları bir zavallı kukladır.

Sorunun birinci yanıtı dehşetli bir burjuva hayranlığını, ikincisi ise komplo teorileriyle aptallaştırılmış bir siyaset acemiliğini anlatır. Arıkan, ne Namık Kemal'dir ne de kukla! Arıkan, holdinglerin yürütme kurulu üyeliğinden siyasetçiliğe soyunan gerici bir burjuvadır. Adam, holdinglerin hesaplarına keyfi el konulmasın, hukuki işleyişlere (ki bu, burjuvanın genel onayını gerçekleştiren mekanizma demektir) uyulsun diyor. "Demokratlığı" buraya kadar! Bu holding yetiştirmesi, faşizmin işlevlerini üstlenen bir siyasetçi değildir. Çünkü, "iki asır önce verilen mücadele" ile faşist kliğin azalarak da olsa yaşamda hâlâ süren *de facto* etkinliğinden duyulan burjuva hoşnutsuzluğu dile getiriyor. Ama, 82 Anayasası'nın öngördüğü "Türkiye tipi" güdüklüğü arayışını örtmede kullandığı "hürriyet" edebiyatı, etleri çürümüş bir kokananın yağlı makyajından daha da iğrençtir.

Burjuva siyasal kamptaki bu hırçın kapışmalar, burjuvazinin çelişkili yapısına rağmen yönetici sınıf olarak birlikte davranabilmesini sağlayacak bir siyasal yapıya doğru evrimleşme isteminin sancılarıdır. Türkiye, kalıcı olmayan, kaygan bir ara dönem yaşıyor. Konseyin bir önceki dönemde tek ve mutlak varlığı ile, bugün cumhurbaşkanlığı olarak güç merkezlerinden biri olması arasında temel bir fark vardır. Bu faşist güç merkezinin erkine, istesin istemesin, ortaklar çıkması ve bu sivil siyaset güçlerinin alanını giderek genişletiyor olması ara döneme asıl karakterini veriyor. (R. Yürükoğlu, *Faşizmin Çözülüşü*, s.47-50)

Faşizm çözüldü. Ardından gelen ara dönemle eski ve yeni unsurların itişip-kakıştığı farklı bir iç siyasal ortam doğdu. Bunu anlamayanlar bu ortamın görevlerini yerine getiremezler.

Sami Rasin

İŞÇİNİN SESİ
Türkiye'den 4 kitap gönderilerek abone olunabilir. ■ Yazışma adresi: PO Box 407 London, E16 2EA ■ Baskı: Morning Litho Printers Ltd (TU) ■ Gönderilen yazıları yayınlayıp yayınlamama ve tersine bir istek belirtilmedikçe düzeltme, ya da kısaltma hakkı yayın kurulunundur. Hiçbir yazı geri gönderilmez.

Geliyoruz geleceğiz yakındır

Yoldaşlar,
Şu günlerde faşist Evren ağzından köpükler saçarak televizyonda boy gösteriyor. "Ülkenin sıkıntılı bir durum içinde olduğunu" söyleyerek tehditler savuruyor. Bu sözler, Evren'lerin gerici rejimin çözülmesi karşısında düştükleri dehşeti anlatıyor.

Eruh ve Semdinli'deki olaylar üzerine "vatandaşlarına geçmiş olsun" demeye giden Evren'in "hassas bölgeler" konusundaki "hassaslığı" iyice ortaya çıktı. Savaşımı bastırmada kullandıkları yöntemlerden birine ilginç bir legal kılık da keşfettiler. Bu olaylar bahane edilerek, cumhuriyetin ilk yıllarından kalma "eşkiyalığın ortadan kaldırılması" yasasıyla "bazı kişilerin" silahlandırılması legalleştirildi.

Gazetelerde yansıdığı biçimiyle Hakkari'deki olaylar sadece sıkı yönetim komutanlıklarının açıklamalarıyla bırakılıyor. Olayları olduğu gibi sergilemek acizliklerini göstereceği için konu üstüne fazla bilgi verilmiyor.

İşçi sınıfımızın, halkımızın basıncı altında rejim iyice sıkışıyor. Geliyoruz, geleceğiz, yakındır.

Uğraş-Ankara

Ders kitabı çalışır gibi

Değerli Yoldaşlar,
Yürükoğlu yoldaşımızın yeni kitabı üç gün önce elime geçti. Yutar gibi okudum ama henüz bir ders kitabı çalışır gibi okuyamadım. İlk bakışta, yeni aşama, yeni hedef, parti örgütünü güçlendirme, yığınları kazanma bölümleri çok hoşuma gitti.

Kitabın tamamını ders gibi çalıştıktan sonra genel bir değerlendirme yapıp göndereceğim. Sonra, dışımızdaki siyasal hareketler ve Türkiye'ye izine gidenlerin genel değerlendirmelerinden merkez organı haberdar edeceğim.

Aslına bakarsanız, faşizm çözüldü değerlendirilmesi, Emine yoldaşın Paris'te verdiği seminerden sonra kafamda açılmıştı. Yalnızca "faşizm çözülüyor" demek ortamı iyi ve yeterli anlatmıyordu. Faşizm diyorsun, ona göre çalışıyorsun, çözülüyor diyorsun örgütleri ona göre hazırlıyorsun, çözüldü deyince de tabii ki çalışmaların temposu değişecek. Dönemi iyi değerlendirmenin, perspektifi doğru görmenin örgütlerin gelişmesi açısından böyle bir canalıcı önemi var.

Sanıyorum, menşeviklerin bazı uluslararası nasihatlarla faşizm saptamasına sarılmaları bu yüzden de çok işlerine geldi. Türkiye'de iş yapmak isteyen militan bir kesim var. Bunları pasif, memur bir çalışmaya sokarak ehlileştirmek için yüzseksen derece dönüş yaptılar. Onlara, "dönem zor, kadroları geri çekmek gerekir" diyebilmek için "faşizm kurumsallaşıyor" korkutmacasını ağızlarından düşürmüyorlar. Bugünden resmi partide sorunlar su yüzüne çıktı. Fransa'da "devrimci kanat"ı tasfiye ettiler ve legal dernekten attılar.

Çalışmalarınızda başarılar diler, en içten selamlarımı iletirim.

S.Savaş, Paris

İşçinin Sesi'ni dikkatle inceliyorum

Değerli yoldaşlar,
Gönderdiklerinizi aldım. Çok teşekkür ederim. Tatil dolayısıyla cevabım biraz gecikti. Önümüzdeki günlerde de gücüm yettiğince sizlere yardımcı olmaya çalışacağım, az az olsa da para göndermeye gayret etmek istiyorum.

Bu arada yayınlarınızı, *İşçinin Sesi* I,II ve III. ciltlerini ayrıntılı bir şekilde inceledim. Genelde oldukça iyi fakat ben bazı bölümlerini eleştirmek istiyorum, şöyle ki:

159. sayıda Sami Rasin imzalı yazı ile ilgili: Yoldaşın bu yazısı oldukça güzel fakat bazı bölümler çıkarılmış veya düzeltilmiş olsaydı daha mükemmel olurdu. Bana öyle geliyor ki, yoldaş burada bazı gerçekleri her nedense görmemezlikten geliyor: Yoldaş 8. paragrafta aynen şöyle diyor "Sovyet sporcularının Batıya iltica etmelerinden çekindiği için katılmadığını söyleyenler çıktı. Ama birazcık sağduyulu spor çevrelerinde, şimdiye kadar olimpiyatlara katılan hiçbir Sovyet sporcusunun ilticaya kalkışmadığı bilindiğinden bu da tutmadı."

1984 Los Angeles olimpiyatları tatsız-tuzsuz bir şekilde geçmiştir. Bu inkar edilmez bir gerçektir. Olimpiyatlara sosyalist ülkelerden Romanya katılmıştır. Ve de yanılmıyorsam olimpiyat kafilesi üyelerinden birisi ABD'ye iltica hakkı için başvurmuştur. Aynı zamanda günlük gazete ve TV haberlerinden öğrendiğimize göre hemen hemen her ay, her hafta bir veya birkaç kişinin Batıya bilhassa Batı Almanya'ya kaçtıkları bilinmektedir. Sami yoldaşın kısaca bu gerçekleri örtbas etmek istemesi biraz düşündürücüdür. Bu konuda gazetemizde bir açıklama yaparsanız veya özel yanıt verirseniz memnun olurum.

Yoldaşça selamlar.

Kızıl Çekiç-Almanya

Değerli yoldaş,
Emperyalizmin hâlâ güçlü olduğu dünyamızda sosyalist ülkelerden Batıya ilticaların bir çok toplumsal nedeni sayılabilir. Ne var ki bu ilticalar haklıyı haksızı ayırdetmekten çok uzaktırlar.

Sözünü ettiğiniz yazı bu konuyu genel olarak işlemiyor. Verisel bir yanlış da yapılmamıştır. Sovyet (öteki sosyalist ülkeler değil) sporcularının hiç bir olimpiyatlarda (ıvır-zıvır spor karşılaşmalarında değil) ilticaya kalkışmadığı Uluslararası Olimpiyat Komitesi kayıtlarında sabittir.

İşçinin Sesi

Çözülme sürerken

Kapı sırtüstü açık
Masalar tepetaklak
Un-ufak olmuş camlar
Odaya kan bulaşmış
Ağzında insan etleri!
Köpekler kuduzlaşmış
Kin doruğa ulaşmış
Hırs kaplamış genç kanı
Her yanım mapus damı
Dört yanım ölüm ağı
Ağzında insan etleri
Köpekler kuduzlaşmış
Gün doğmadan
doğmak gerek
Güneşin battığı yerden
Karanlığı boğmak gerek
Şafağın attığı yerden

SURUÇ

Tarihin kavga çağrısı

Hazırlanın yoldaşlar!
Gideceğimiz savaş yerine
Omuz-omuza, kolkola
Düğüne, bayram yerine gidercesine
Tarih alnımıza böyle yazmış
Namus borcu bu!

Yoldaş unutma sakın
Belki de hasret kalacağız
Ana dizine
Yarimizin gül yüzüne
Hiç şüphen olmasın ki
Düşman savaş yerine
En yeni silahları ile gelecek
Yani o bildiğimiz bayram yeri değil
Mahşer yeri gibi olacak
İşte o gün, güneş bile
Selam duracak bizlere

Anamız, babamız, bacımız
Halkımızın yiğit evlatları
Ve en seçkin yoldaşlarımız
Cümle âlem tam tekmil
Kavga yerindeyiz

Makinalı tüfekler, seksen birlik toplar
Heey mübarek namlular,
Ölüm kusuyordu düşman üstüne
Uzak doğu Asya'dan
Latin Amerika'dan, Afrika'dan
Atlılar kopup geliyordu.
Kini büyük Küba'lı Viktorya'nın,
Nişanlısı barikatlarda düşen Salvador'lu kızın
Dudakları nar gibi
Az kaldı, dayan diyordu!

Fransa'dan bir sempatizan işçi

M. Belge ve arkadaşları neye hizmet ediyor?

Legal "fikir ve sanat" dergilerinde uzunca bir süredir "aydın nedir, ne değildir" üstüne tartışma yürüyor. *"Yeni Gündem"* de de bu çok tartışıldı. Küçük burjuva aydınlarının bu gözde dergisinin ne menem birşey olduğunu anlatmak istiyorum.

Adı geçen derginin 8. sayısında Oruç Aruoba' nın "Heidegger neden faşist olamaz" başlıklı bir yazısı yayınlandı. Yazı, faşizmi yanlış ve yüzeysel olarak tanımlıyordu. Yazının bir yerinde anlaşılması oldukça güç ama zor bela anlayınca da tepki doğuran şöyle bir cümle var: "İdeoloji olarak eşit saçmalıkları bir yana, düşünsel dizge olarak sosyalizm faşizmin tersine içkin kavramsal tutarsızlıklar taşımaz."

Bir zamanların pek derin bilimsel sosyalizm teorisyenlerinden(!) Murat Belge'nin genel yönetmeni olduğu *Yeni Gündem*'de böyle bir yazı yayınlanıyor. Dergi, daha sonraki sayılarında bu anti-sosyalist yazıya karşı bir-iki yetersiz mektuba yer vermekle yetindi.

Çevremdeki bazı küçük burjuva sosyalistleriyle konuştum. Diyorlar ki, böyle değişik fikirlere yer verilmesi demokrasi anlayışının gelişmesi açısından sevindiriciymiş(!)

Peki ama kardeşim, dergi neden bu anti-sosyalist fikirlere cevap vermiyor? Sosyalizmle faşizm arasındaki fark pekala anlatılabilirdi. Hem cevap verme hem de yazıyı bas. O zaman bu dergi hangi görüşlerin yayılmasına yardımcı oluyor?

Aydın tartışmasının merkezinde bu soru yatıyor. Aydın hizmet ettiği sınıfa göre tanımlanır. Türkiye'de dört bir yandan estirilen anti-sosyalizm fırtınasına karşı elindeki bütün olanakları kullanmıyorsan sana sosyalist aydın değil, başka bir sınıfın aydını denir.

Ankara

İLAN

F. Almanya demokratik kamuoyunda Türkiye'deki demokrasi savaşımına destek sağlama çalışmaları yürüten dayanışma örgütü *Alternative Türkeihilfe*, "Türkiye Sendika Hareketi Yargılanıyor" isimli Almanca bir broşür hazırlamaktadır. Broşürde, Türkiye'de sendikacılığın tarihçesi, cezaevlerindeki sendikacıların durumu, savcılık iddianameleri ve uluslararası dayanışma üstüne belgesel veriler yer alacaktır.

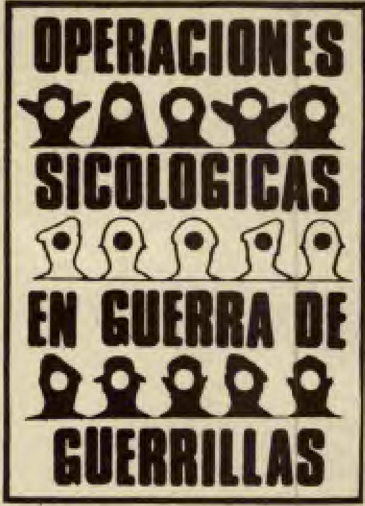
Broşür henüz basılmamıştır ama önceden bilgi almak, öneri yapmak, basılınca istemek için şu adreslere başvurulabilir:

Adres:
Alternative Türkeihilfe,
Postfach 7080,
4900 Herford

Michael Helweg
Postscheckamt Hannover
Nr.3981 01-304
BL2:250 100 30

Türkiye Demokratik Hakları Savunma Komitesi-Fransa örgütünün 6 Ekim günü yaptığı toplantı üstün başarıyla geçti. Çok sayıda Fransız demokratının katıldığı toplantıda Türkiye'deki gerici, baskıcı rejimin çözülmesi koşullarında demokrasi savaşımının büyük önemi üstünde duruldu. Geleceğe yönelik verimli kararlar alındı.

ABD'de seçim kampanyası en hararetli dönemine girmişken *Gerilla Savaşında Psikolojik Operasyonlar* başlığını taşıyan bir CIA yayını ortalığı iyice karıştırdı

ABD'de seçim harareti ABD'nin Orta Amerika siyaseti ve CIA'nin yeni bir broşürü

ABD'de seçim kampanyası en hararetli dönemine girmişken bir CIA yayını ortalığı iyice karıştırdı.

Ders kitabının öğrettikleri

Gerilla Savaşında Psikolojik Operasyonlar başlığı taşıyan broşür genel olarak karşı devrimci gerilla örgütleri, özel olarak da Nikaragua'daki "Nikaragua Demokratik Güçleri" adlı karşı devrimci gerilla örgütü için ders kitabı olarak yazılmış. İçinde karşı devrimci gerillalara ne gibi yöntemler kullanmaları gerektiğine ilişkin akıl veriliyor. İspanyolca olan broşürde verilen akıllardan bazıları şöyle:

— Sandinistaların hakim, polis ve devlet güvenlik görevlisi gibi kamu görevlileri arasından seçme kişilere şiddet uygulayarak, bu görevlilerin tümünü tarafsızlaştırmaya çalışmak.

— Bir kişi öldürüleceği zaman bunu tüm köy halkını toplayarak yapmak ve böylece olayın yıldırıcı etki yapmasını sağlamak.

— Karşı devrimci kontraların saldırısına uğrayan köylerden göç etmek isteyenleri gerekirse vurmak, sonra da bunlar için "halk düşmanı"ydı demek.

— Kontralarla işbirliği yapmayanları, işbirliği yapanlardan toplanmış sahte kanıtlarla polise ihbar etmek.

— Kiralık katiller tutarak, kontralarla işbirliği yapanlar arasından da bazılarını vurdurmak ve böylece "şehit"ler edinmek.

— Yerli halk devrimci mitinglere, eylemlere vb. katılmaya giderken, üzerlerinde bıçak, jilet, zincir gibi aletlerin olduğu görünen kontraların tek tek kişileri kendilerini belli ederek izlemesi.

Bunlar broşürün içeriğinin ABD basınında doğrudan yansıyan yönleridir. Ama, "broşürün içinde cinayet, adam kaçırma, her türlü terör var" diye yükselen seslerden anlaşılıyor ki broşür, daha basında doğrudan yansımamış ve bu yöntemlerden de öteye geçen yöntemler öğütlüyor.

Broşürün çıkışı

Broşür çıkıp da skandala yol açınca, Reagan yönetimi broşürü denetim dışı yapılmış "aptalca ve sakarca" bir iş olarak göstermeye çabaladı. Ancak böyle bir broşürün çıkması üzerine bundan bir yıl önce en üst düzeylerde görüşmelerin yapıldığı basına yansımış durumdadır. Ayrıca geçen baharda benzeri, ama çizgi resimli bir sabotaj broşürü de çıkmıştır. Buna karşı bir tek Nikaragualı kontralardan "ses yükselmiş", bu "ses" de çizgi resimdeki tiplerin Nikaragualıya benzememesinden şikayetçi olmuştur.

Beyaz Saray, son broşürün önce Honduras'daki CIA ajanlarınca, daha sonra ise CIA merkez görevlilerince gözden geçirildiğini ve ayıklandığını söylemektedir. ABD'ye "sığınmış" Nikaragualı bir karşı devrimci ve CİA'nın en azından orta düzey bir adamı olan Chamorro ise broşürü kendisinin redakte ettiğini ve ilk basımından sonra bazı sayfalarını yeniden yırttırdığını söylemektedir. Bu karışık anlatımlardan çıkan şudur ki, broşür ilk basılmış ve yeterince ayıklanmamış durumuyla ortalığa sızmış, daha doğrusu sızdırılmıştır.

Seçim kampanyası gibi, çeşitli burjuva güçler arasında siyasal rekabetin kızıştığı durumlarda, sağolsun burjuvazi kendi kirli çamaşırlarını kendisi ortaya dökmektedir.

Broşür illegalmiş

Broşürün skandal yaratmasının bir nedeni CİA'nın kullanılmasını öğütlediği iğrenç yöntemleri yayınlayarak, tam seçim kampanyasında Reagan yönetimini kendi propagandasıyla çelişkiye düşürmesidir. Bununla bağlı bir nedeni de, broşürün ABD yasalarına ters düşmesidir.

Broşür, Başkan Ford zamanında yayınlanmış ve CİA'nın suikast planlamasını yasaklayan genelgeye aykırıdır. Reagan'ın 1981'de çıkardığı ve CİA'nın suikastlere dolaylı bulaşmasını bile yasaklayan genelgeye aykırıdır. Ayrıca broşür, 1982'de çıkan ve CİA'nın Nikaragua'daki Sandinista yönetimini yıkmaya yönelik her türlü askeri yardımda bulunmasını yasaklayan yasaya da aykırıdır.

Bu kapitalizmde yasaların nasıl ikiyüzlülük örneği oluşturabileceğini göstermektedir. Burjuva güçler arasında rekabet kızışınca ise, bu ikiyüzlülükler birbirlerine karşı bir şantaj aracı olarak rastlantı sonucu belki ortaya çıkmaktadır.

Broşür çıkınca sıkışan Reagan yönetimi, yeni ikiyüzlülük örnekleriyle skandalı örtbas etmeye çalışıyor. Reagan hemen iki ayrı soruşturma yapılmasını emretti. Beyaz Saray, ABD'nin hiçbir zaman siyasal sabotaj yapmadığını(!) ve öğütlemediğini(!) beyan etti. Buna karşılık Demokratik Parti başkan adayı Mondale, "bir hükümetin olanları bilip göz yumması mı, bilmemesi mi daha kötü, bunu bilemiyorum" dedi.

Tam bunlar tartışılırken, El Salvador'da düşen bir ABD casus uçağında 4 CİA görevlisinin ölümü olaylara tuz biber ekti. Herşeyin devletin bilgisi içinde örgütlendiği, ABD'nin Orta Amerika'da bin türlü karanlık iş çevirdiği iyice açığa çıktı. ABD'de şimdi Orta Amerika'da karanlık işler çevrilmesine karşı sesler yükselmiş durumdadır.

El Salvador gerilla liderleri Guardado, Sancho, Ungo ve Zamoro barış görüşmelerinin yapıldığı kilisenin önünde

Üstte: Nikaragua'da Sandinista'nın cumhurbaşkanı adayı Ortega seçim konuşması yaparken. Yanda: El Salvador'da halk devrimci liderlerin konuşmalarını izliyor

Şeytan bunun neresinde

Burjuva güçler arasında rekabet kızıştığında kendi kirli çamaşırları yine kendilerince ortaya dökülüyor ama bundan işçi sınıfının çıkarları açısından yararlanabilecek bir güç olmazsa, sorun dönüp dolaşıp yine burjuvazinin yararına sonuçlanıyor. Bu broşürün yarattığı skandal da böyledir.

Bir kez, her hükümet altında burjuva devletinin çevirdiği bin türlü karanlık iş, sanki olağanüstü, "çok özel" olaylarmış gibi ortaya dökülüyor.

İkincisi, bu "çok özel" olayları "çok sert" bir dille eleştiren burjuva siyasetçiler, sanki kendileri çok masummuş gibi halk arasında puan topluyor.

Üçüncüsü, bu somut olayda bu gürültü ABD'nin Orta Amerika'ya yönelik siyasetinde usta bir manevra anlamına da geliyor.

Orta Amerika'daki ABD destekli karşı-devrimci örgütlerin işleri iyi gitmiyor. Bunlarla ABD'nin yoğun ilişkileri artık kaçınılmaz olarak ortalığa dökülüyor ve hiç de iyi etki yaratmıyor. Bu sıralarda Orta Amerika'da başka tür karşı-devrimci yöntemlerin öne çıkarmak, ABD açısından zaten gerekiyor. Seçim kampanyasına da "renk katan" bir skandal ile, sanki ABD artık "demokrasiden yana" olacakmış havasıyla bu manevra gerçekleştiriliyor.

Nitekim ABD'nin siyasetindeki bu manevra, Orta Amerika'da, ABD'deki bu skandaldan önce yürürlüğe girmiştir. ABD liberal bilinç bulandırma, devrimci güçlerin kararlılığını köreltme, çeşitli yollardan aldatma yöntemlerini bir süredir daha çok kullanmaktadır.

Geçtiğimiz günlerde El Salvador'da yeni seçilen Cumhurbaşkanı ile Farabundo Marti Ulusal Kurtuluş Cephesi (FMLN) ve onun siyasal kolu Demokratik Devrimci Cephe (FDR) arasında ilk barış görüşmeleri başladı. 50 bin kişinin can verdiği iç savaşı, gericiler şimdi haksız bir barışla noktalamak için çabalıyorlar. Devrimcilerin silahları bırakmasını koşul olarak öne sürüyorlar.

Öte yandan Nikaragua'da da ABD ile aynı gün yapılacak seçimlerde ABD'nin desteklediği güçlerin ana yöntemi son sıralarda bilinç bulandırıcı liberal saldırılardır. Nikaragua'daki kontraların yaşamda ipliği pazara döküldüğü için ABD'de de CİA'nın bunlar için yazdığı broşürün ipliği pazara dökülüvermiştir.

S. Günbudak

İŞÇİNİN SESİ

R. Yürükoğlu

YENİ DÖNEM FABRİKALARDAN GELECEKTİR

Türkiye'nin bugünkü gerçeğini içinde yaşadığımız ara dönem oluşturuyor. *Ara dönem* tanımı, çıplak burjuva diktatörlüğüyle (ki bizim deneyimimizde bu faşizm oldu), olağan burjuva diktatörlüğü (olağan burjuva devleti) arasında bir devlet biçimini değil, olasılıkların yakınlığını ve acilliğini, bugünkü siyasal oluşumun geçiciliğini anlatıyor. Ara dönem ya demokrasinin genişlemesine, ya faşizmin yeniden ülkeye çöküşüne açılacaktır.

Demokrasinin genişlemesi iki yoldan olabilir. Ya faşizmin çözülmeye başladığı anayasa oylamasından bu yana ülkenin yürütmekte olduğu yoldan, yani "Türkiye tipi", son derece güdük bir burjuva "demokrasi"sine gidiş yolundan, ya da sosyalizme açılacak ileri demokratik halk devriminin gerçek halk demokrasisi yolundan. Partimiz tüm propaganda ve tüm eylemlerinde ancak ikinci yolun ülkeyi demokratik bir ortama kavuşturacağını savunmuştur. Partimizin bu alandaki değişmez belgisi, *"demokrasi için devrim"*dir. Önümüzde açılmakta olan dönem demokrasi için yoğun bir savaşım dönemidir. Partimiz bu savaşımı her zaman olduğu gibi yine devrim hedefiyle bağlayarak yürütecektir.

Devrimi yığınlar yapar. Bu, kuru, beylik bir cümle değil, insanlık tarihinin tılsımlı anahtarıdır. Bunun üzerinde durup düşünmek gerekir. Yeni döneme hazırlanmak, doğacak tarihsel fırsatları değerlendirebilmek için, en başta işçi sınıfını devrime hazırlamak, örgütlemek, onun içinde örgütlenmek gerekir. Devrimci hareketin göreceli boyutları içinde güçlüce örgütler kurulabilir ve bunlar eliyle çeşitli işler yapılabilir. Ancak komünistler kendilerini aldatmasınlar, bunların değil en büyüğüyle, tümünün toplamının karesiyle bile devrim yapılamaz. Devrim için yığınlar, yığınları devrime kazanmak için sistemli, sabırlı (bir anlamda gösterişsiz) ajitasyon ve propaganda gerekir. Bugün Türkiye'de yığınlar devrim için bir işaret bekliyor gibi düşüncelerle ve bu düşüncelere uyarlı davranışlarla yalnız ve yalnızca Türkiye devrimci hareketi olarak kavrayış cüceliğimizi dünyaya bağırmış oluruz.

Son aylarda, kendine isterse komünist desin, küçük burjuva devrimcilerinden şu cümle sık sık duyuluyor: "Türkiye'de ses getiren (sansasyonel) eylem yapmak gerekir." Bunun da üzerinde durup düşünmek gerekiyor. Küçük burjuva gösteri düşkünlüğünü, güce tapışını kusuyor ve proletaryayı da kendisi gibi yaldızlara kulak asan bir sınıf sanıyor.

Bugün Türkiye'de ses getiren eylemleri *sürekli,* bir daha söyleyeyim, *sürekli* olarak yürütebilecek bir örgüt yoktur. O zaman söz konusu olan, planlanıp planlanıp uygulanacak blöflerdir. Blöf çıkışlar, ülke içinde güçlü ve yığınlarla kaynaşmış bir örgütlenmenin üstüne oturmadığında ise çıkabilecek sonuç bir şans unsurudur. En iyi durumda, ne yapacağını, ne yana gideceğini bilmez küçük burjuva devrimcilerinden bir gurup insan kazanmaya yarar.

Böyle blöflerin en zayıf yanı, küçük burjuvanın hayal dünyasını gerçek sanmasındadır. Şu pek tatlı olmayan gerçeği en başta kabul edip ona göre çalışmanın dışında bugün *devrimcilik yoktur:* Türkiye'de işçi ve emekçi yığınlar devrime hazır bir toplumsal bilinç içinde değildirler. Büyük bir bunalım, büyük bir patlayıcı madde birikimi var. Ancak patlatıcı maddeyi blöflerde değil, Lenin'in gösterdiği gibi siyasal çalışma yolunda bulabiliriz.

Bugün Türkiye'de işçi ve emekçi yığınları kuşatmakta olan tehlikeleri iyi belirleyip bunlarla ölümcül bir kavgaya girmek, devrim hedefleyenler için başta gelen görevdir. Şimdi Türkiye'de bol miktarda legal dergi yayınlanıyor. 12 Eylül öncesinin pek çok büyük söz etmiş keskin solcusu bunlarda yuvalanmış özeleştiri yapıyor. Devrimci durum döneminin pek çok devrimcisi şimdi yeni kimlikleriyle, küçük burjuva liberalizminin türkülerini işçi ve emekçiye tek kurtuluş yolu olarak sunuyor.

Bunların, anti-sovyetizm yapmak koşuluyla Marksizmden de dem vuran, içkiyi, pornografiyi, bulvar kahvesi kültürünü, anlamsız sanatı ve düzene karşı ayağını öpeyim tutumunu tanımalıyız. Bunları, faşizm döneminin bir ürünü olarak ele almalı ve devrim istiyorsak bu anlayışları girmekte oldukları işçi ve emekçi yığınlar arasından söküp atmalıyız.

Her gericilik döneminin ardından böyle oluşumlar gelmiştir, gelir. Önemli olan tehlikeyi görmek ve ona göre çalışmaktır.

Şöyle bir tarihe geri dönersek, Osmanlı imparatorluğunda II. Abdülhamit'in zulüm ve baskı dönemi parlamentonun 1878 yılında dağılmasından başlayan 30 yıllık bir süreyi kapsamıştı. Bu dönem, içeriden ve dışarıdan imparatorluğun varlığına yönelen tehditlere karşı devletin merkezileşerek, daha da otoriterleşerek yanıt verme çabasını temsil ediyordu.

Bu dönemde burjuva liberal muhalefet, burjuva "radikalizmi" açısından ilginç deneyler yaşandı. Bu deneyler 12 Eylül 1980 faşist rejimi altında yaşadığımız deneylere tarihsel bir anlayış kazandırmada özellikle önem taşır.

Zulüm döneminde yaşanan baskıların pek çok "savaşçıya" moral bozucu etkisi olmuş ve onlara "dava"larını bıraktırmıştır. Örneğin Ahmet Mithat Efendi, baskı dönemlerinde sıra sıra çıkan tövbekârlara güzel bir örnektir.

Ahmet Mithat Efendi birçok siyasal yazarın katkıda bulunduğu *Dağarcık* diye bir dergi yayınlıyordu. Sansürün şimşeklerini çekince Rodos'a sürgün edildi. Abdülhamit başa geçince İstanbul'a döndü. İstanbul'a döndükten sonra kendini "yığın eğitimine" verdi. Padişahın parlamentoyu dağıtmasını haklı gösteren *Üss-i İnkilap* diye bir kitap yazarak padişahın gözüne girdi. Mükafat olarak Matbaa-i Amire'nin (İmparatorluk matbaası) başına geçirildi. Ayrıca o günkü resmi gazete olan *Takvim-i Vakai*'nin editörlüğü verildi. 1878'de padişahın parasal desteğiyle *Tercüman-ı Hakikat* gazesini çıkarmaya başladı. Ülkenin gelişme düzeyinin özgür bir basına gerek duyacak düzeyde olmadığını savundu.

İkinci bir örnek Şemsettin Sami Bey'dir. Arnavutluk'ta bir feodal toprak ailesinin çocuğu olan Şemsettin Sami de Ahmet Mithat Efendi gibi sürgüne gönderilen, fakat sonra rejime muhalif olmaktan vazgeçen Yeni Osmanlı aydınlarındandı. Döndükten kısa bir süre sonra Arnavut dili üzerine araştırmaları bırakarak dikkatini Osmanlıcaya çevirdi. Bu alanda birçok lügat ve Osmanlı dili üzerine araştırma kitabı yayınladı.

Eski "savaşçı"ların milliyetçi monarşiye teslim oluşlarını gösteren daha çok örnek vardır. Ziya Bey paşa ünvanını alarak Adana valiliğine atandı. Reşat Bey Mersin kaymakamı oldu. Nuri Bey Saray katipliğine getirildi. Agah Efendi Atina Elçisi oldu. Rıfat Bey Yüksek Askeri Şura'ya üye oldu. Mahmut Ekrem siyasal yaşamdan tamamen çekildi.

Abdülhamit döneminde, bir karmaşık istekler bütünü olarak panislamizm oldukça güçlendi. Cemalettin Afgani ve Muhammet Abdo gibi ideologlar, müslümanlığı doğuda Rusya'nın yayılışını durdurabilecek, müslüman monarşilerin varlığını sürdürmeye yardım edecek bir öge olarak öneriyorlardı. Öte yanda, tüm hristiyan "emperyalizmlerine" karşı bir savaş gücü oluşturmayı düşünüyorlardı. Bu nedenle Lenin, panislamizme daha sonraları, "Avrupa ve Amerikan emperyalizmine karşı verilen kurtuluş savaşımını han, ağa ve mollaların durumunu güçlendirerek birleştirmeye çalışan" bir akım diyecekti. (Lenin, *Komintern II. Kongresi İçin Ulusal ve Sömürge Sorunu Üzerine Taslak Tezler,* c:31 s:149)

Abdulhamit döneminin baskılarına, toplumsal kökleri güçsüz, ilerlemeden yana ama Osmanlıcı ve İslamcı Türk burjuvazisinin karşı koyuşu bir başka düzeyde de ilginç bir kaçış biçiminde ortaya çıktı: Servet-i Fünun (Bilimlerin Zenginliği) edebiyat akımı.

1891'de aynı adla bir gazete yayınlayan Ahmet İhsan'ın başlattığı bu akım Tevfik Fikret, Abdülhak Hamit, Cenap Şahabettin, Süleyman Nazif, Halit Ziya Uşaklıgil, ve Hüseyin Cahit Yalçın gibi çok sayıda önemli ozan ve yazarı birleştirdi.

Servet-i Fünun yazarları, Fikret'in *"Sis"*inde olduğu gibi, allegorik bir dil kullanarak dolaylı yollardan dönemin toplumsal ve kültürel hastalıklarını ve Osmanlı üst sınıfı üzerindeki Batı etkisinin sonuçlarını ele aldılar, mutlakiyetçi rejimi "eleştirdiler", burjuva ve burjuva demokratik fikirlerin propagandasını yaptılar.

Aşağı yukarı aynı durum bugün Türkiye'de yaşanıyor. Toplumsal ortam ve sınıf konumları farklı. O gün söz konusu olan yeni doğmakta olan burjuva liberal muhalefetti. Bugün buna bir de çok geniş ve etkin bir küçük burjuva liberal muhalefet katılmış. Ancak yine dönekler sıra sıra.

Ara dönemde bunlarla ve öteki uçtan gelen bunalımlı küçük burjuva devrimciliğiyle ideolojik-siyasal kavga can alıcı önem taşımaktadır. Yığınlarla kaynaşmak, onlardan öğrenmek, ideolojik-siyasal konumlar üzerine örgütlenmek, yığınları kazanmak. Bunun ötesi laf-ı güzaftır ve izleyicisini sonunda *nesnel* olarak burjuva saflara atacaktır.

Yeni dönem fabrikalardan açılacaktır. Okullar çok önemli eylem odakları olacaktır. Komünistler, partimiz gözlerini buralara dikiyor.

Türkiye'de görev başındaki yoldaşlar, proletaryayı fabrika fabrika örgütleyerek düşmanı kahretmek görevimizdir. Proletaryanın Markşçı-Leninci savaş yolu partilinin sistemli pratik çalışmasıyla açılıyor.

Yığınlara yoldaşlar! *İşçinin Sesi*'nin pırıl pırıl ideolojisiyle, entrizmden uzak soylu siyasal tutumuyla, partimizi bugünlere getiren, taşı taş üstüne koyan kadrolarının ve örgütlerinin tümüyle, komünist örgüt terbiyesiyle yığınlara!

Gerisini yaşam dosta düşmana söyleyecektir!

Yeni dönem fabrikalarda hazırlanıyor!

Ekim ayı başında öğrenciler YÖK'ten şikayetlerini içeren dilekçelerle Meclis başkanlığına başvurdular. Resimde Çapa Tıp Fakültesi öğrencileri ellerinde dilekçeleriyle.

Okullarda hızlı bir sola açılış var

Değerli Yoldaşlar,
Üniversitelerin açılmasıyla birlikte, üniversitelerin geleceğinden kuşku duyulduğunu açıkça ilan eden demeçler gazetelerde çıkmaya başladı. Evren öğrencilerin sorunlarının çözülmesi için emirler verdi (!) Öğrencilerin özel mülkiyete düşman olmadan, Marksist ideolojinin etkisi altında kalmadan Atatürkçü olarak yetiştirilebilmesi için bir reçete sundu.

Üniversitemizde, geçen yıllara göre daha hızlı bir politize olma süreci yaşanıyor. Bu günlük sohbetlere yansıyor. Jandarma okul çıkışında gözdağı vermek için aramalar yapıyor. Bu aramalar öfkeyle karşılanıyor. Öğrenciler, aramanın korkutma amacı için yapıldığını biliyorlar. Bir jandarma "otobüsün kapısının önünden çekilin" diye bağırdığında, öğrenciler genellikle kulak asmıyorlar.

Bölümümüzde belirli düzeyde gelişmiş olan öğretim üyesi-öğrenci ilişkisi bizlere bazı avantajlar sağlıyor. Öğrencilere henüz, tamamiyle akademik sorunlarla ilgili olan konularda, dar sınırlı işlerlikler kurma izni verilebiliyor. Yine, bazı konularda, sosyal çalışmalar yapılabiliyor. Üniversite genelinde kurulan baskıcı denetim mekanizması nedeniyle öğrencilerin tüm sosyal çalışma alanlarını terkettiklerini gözönüne alırsak, bölümümüz özelindeki gelişmelerin pek önemsiz olmadığını söyleyebiliriz. Ama bunları büyütmememiz gerekiyor.

Bölüm yönetimi, okulun güllük gülistanlık, "amerikanvâri" bir havaya büründürülmesini istiyor. Yurt dışında ders verdikleri üniversitelerdeki havayı burada yaratmaya çabalıyorlar. Ama sorun, bu havayı yaratmak için bile olsa, öğrencilere verilmesi gereken sorumluluklara gelince çok korkuyorlar. "İyi", "temiz" öğrenciler seçmeye özen gösteriyorlar.

Sonuçta bu işleri yürütmek için belirli bir gurup öğrenci ortaya çıkıyor. Bu akademik-sosyal yönlü diyebileceğimiz çok sınırlı uğraşıların içinde yer alan insanların konumunu gözlemledik. Çoğunluğu belirli ölçülerde devrimci niteliği olan insanlar oluşturuyor. Şu ana kadar girdiğimiz bire-bir ilişkilerde de gördüğümüz kadarıyla niteliklerini saklamak için özel bir çaba gösteriyorlar. Eğlence niteliği de olan bir gece düzenlemekten söz edilse, burun kıvırıp bu tip "burjuva özentisi" olaylardan hoşlanmadıklarını belli ediyorlar.

Bir kenarda bekleyen "devrimci" kesim tarafından, sıradan, basit günlük işlerle uğraşan insanlar olarak bize küçümseyerek bakılıyor. Biz ise yukarıda sözünü ettiğimiz türden çalışmaları komünist kanala akıtmak için hiçbir olanağı boşlamıyoruz.

Çeşitli çalışmaların içinde göze batmayacak şekilde yer alıyoruz. Sosyal içerikli çalışmaların, bunun yarattığı ortamların, daha zengin legal çalışma olanakları taşıdığını biliyoruz. Şu an doğrudan başka bir yararı olmasa bile bu çalışmaların içinde yer almamız, en azından bazı işleyişlerin kurumsallaşmasına yarıyor. Daha çok insanla birarada olmamızı, insanların arasında daha kolay erimemizi sağlıyor. Legal çalışmanın taşıdığı riskler konusunda günlük pratikte kendimizi eğitebiliyoruz. Birçok eksiğimizi belirleyebiliyoruz. Ne kadar çok yönlü olmamız gerektiğini, bunun bizim için bir zorunluluk olduğunu anlıyoruz. Yoldaşça selamlar.

Utku İMG, Ankara

Burjuvazi gençliği suskun tutamayacak

Değerli yoldaşlar,
Tüm fakülte ve yüksek okulların açıldığı şu günlerde yüksek öğrenim sorunu gerek burjuva basınında ve gerekse üniversite çevrelerinde yeniden gündeme geldi. Konunun burjuvazi için sorun olma özelliği iki nedenden kaynaklanıyor. Birincisi, 12 Eylül' den sonra oluşturulan YÖK'ün sistemli bir yapı sunamaması ve kendilerinin dahi ummadıkları bir karmaşaya yol açması. İkinci neden ise, bu sistemin yalnızca belli kesimlere öğrenim hakkı tanıması ve *toplumda huzursuzluk yaratacak şekilde* geniş kesimleri elemesidir.

Öğrencilerin bugün en önemli sorunlarından biri barınma sorunudur. Yurt niyetine yapılan kümes gibi odalara kapasitenin çok üstünde öğrenci doldurulmaktadır. Kaldı ki böylece "arttırılmış" yatak sayısı, ihtiyacın yarısı bile değildir. Çok kısıtlı bir gelirle okumaya çalışan çoğunluk, ya okumaktan vazgeçmekte ya da bir süre otellerde süründükten sonra üçü-beşi biraraya gelip yaşanamayacak kadar kötü evleri kiralamaktadır.

Burjuvazi, öğrencilerin içinde bulunduğu bu kötü yaşam koşullarını öğrencilere karşı bir silah olarak kullanıyor. Burjuvazi, binlerce öğrencinin yurt sırası beklemesini bir tehdit aracı olarak kullanıp yurtlarda baskıyı arttırmaya çalışıyor. Böylece geçmişte devrimci gençliğin bir örgütlenme odağı olan yurtları dikensiz gül bahçesine çevirmek istiyor. Öğrenci gençliğin sorunlarına sahip çıkanlar, disiplinsiz oldukları bahanesiyle yurttan atılmakta, yerlerine yenileri alınmaktadır.

Barınma sorunuyla bağlı olarak beslenme sorunu da ciddi boyutlara ulaşmıştır. İyi beslenmeleri gereken genç insanlar neredeyse aç gezmektedirler. Tüm okullarda yemek fiyatları artmıştır. Çıkan yemeklerin besleyiciliği çok az ve kalitesizdir.

Harç adı altında üniversiteleri paralı hale getiren son yasa, halk gençliği ile üniversiteler arasına bir duvar daha çekmiştir. Zaten, üniversiteye girebilmek için iyi liselerde okuyup dershanelere gitmek zorunluluğu halk gençliğine bir darbe vuruyordu. Bu son yasa da, herşeye rağmen üniversiteye girebilen emekçi kökenli gençlerin öğrenim olanağını elinden alıyor.

Gerek son dört yılda yapılan düzenlemeler ve gerekse çok fazla sayıda öğrenci alınması sonucunda eğitim düzeyi günden güne düşmektedir. Yalnızca kendi alanında uzman-teknisyenler yetiştirme siyaseti de başarıya ulaşamamaktadır. Öğrencilerin ders araçlarını edinme olanağı çok kısıtlıdır. Ezici çoğunluk yardımcı kitaplardan vazgeçtik, asıl ders kitaplarını bile alamamakta ve ders notlarıyla yetinmek zorunda kalmaktadırlar.

Yoldaşlar, bunlar sorunlardan bazıları. Ama bizim için güzel olan, gerici rejimin çözülmesinin ilerlediği şu günlerde, saptamamızın doğruluğunun tüm toplum kesimlerinde olduğu gibi üniversitelerde de kanıtlanıyor oluşudur. Herkes artık açıkça konuşuyor, tartışıyor, biraraya gelmenin yollarını arıyor.

Doğal olarak bunu burjuvazi de görüyor ve gerçekten korkuyor. Evren ve rektörlerin son günlerdeki demeçleri bu korkuyu açıkça ele veriyor. Habire, üniversitelerin artık komünistlerin oyuncağı olmayacağı, onların sızmalarına izin vermeyeceklerini, tüm görevlilerin Atatürkçü gençler yetiştirme konusunda duyarlı olmaları, tehlikelerden hemen kendilerini haberdar etmeleri gerektiği üstüne söylevler veriyorlar.

Varlıkları kabaran denizdeki bir kayığın tuttuğu yer kadar ancak, ne var ki dalgaların kayığı yutacağı günler çok uzak değil!

Yıldız Cansoy, Ankara

Faşizmin çözülüşü tartışılıyor

Yürükoğlu yoldaşımızın "*Faşizmin Çözülüşü*" kitabı ve 268. sayımızdaki "Yeni Aşama Yeni Mizah" yazısı, etkisini gösterdi. Yer yer tepki, karalama ve karşı çıkışlar var. Bunlar bilimsellikten uzak, cılız ve yetersizdir. Karşı çıkışlar, devrimci hareketin genelindeki ideolojik çöllüğün yansımasıdır.

İşçinin Sesi'nin dışında hiçbir siyaset ciddi, bilimsel, titiz araştırmaya dayanan çalışma yürütmüyor. Kadrolar, militanlar Marksizmle donatılmıyor. Burjuva düşünce alışkanlığı sürüyor.

Bugüne kadar yapılan tartışmalarda ortaya çıkan en önemli noktaları aktarmak istiyorum:

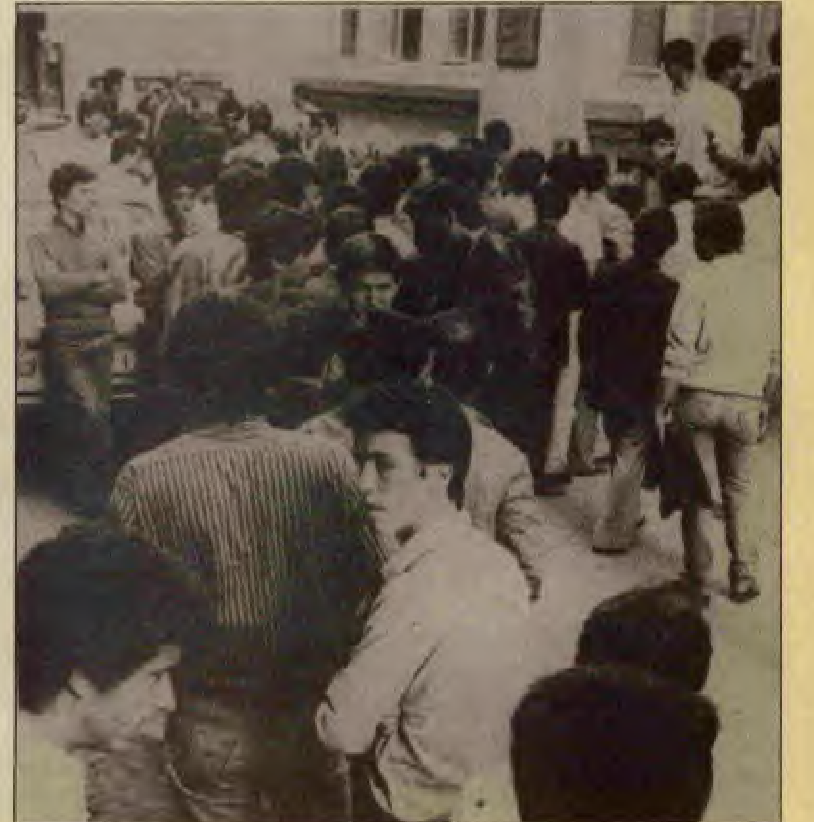
Faşizmin sınıfsal özü ve işlevi tam bilinmiyor. Akla yalnızca uygulanan şiddet, baskı ve ölüm geliyor. Bu kafaya göre faşizm çözüldüğü zaman sanki şiddet de kalkmış oluyor (!). Demokrasi ile diktatörlük, özle biçim ilişkisi iyi kavranmıyor. Burjuva demokrasisi ile çıplak burjuva diktatörlüğünden birincisine demokratlık atfediliyor, ikincisine de "kahrolsun faşizm" diye haykırılıyor.

Faşizmin alternatifi burjuva demokrasisidir deniyor. Faşizmin gitmesi, burjuva demokrasisinin gelmesi demektir. Bu da temel hak ve özgürlüklerin olmasını gerektirir. Oysa 1982 anayasasında bunlar yoktur. Öyleyse bu anayasa ve devlet faşisttir, diye mekanik mantık yürütülüyor.

Çözülme ile yıkılma aynı şeydir diyenler de var. Faşizmin gitmesi için yıkılması gerekir diyorlar. Monolitiklik faşist devletin özelliği değildir. İtalya ve Bulgaristan'daki faşist rejimlerde parlamento, çok parti ve benzeri kurumlar vardı deniyor. Bugün Türkiye'de varolan grevlere ve işçi toplantılarına da demokrasi aldatmacasıdır, faşist cuntanın denetimindedir deyip çıkıyorlar.

Tüm bu olumsuzluklara karşın Anadolu devrimine gönül vermiş Türk Kürt, dürüst ve inançlı unsurlar tartışmak, öğrenmek istiyorlar. Tüm yoldaşlarımız, derneklerde, yığınların olduğu yerlerde ve bireysel ilişkilerde görüşlerimizi yaygınlaştırıyorlar.

Muzaffer İçten-İsviçre

Anadolu'dan büyük şehirlere okumaya gelen öğrenciler Yurtlar Müdürlüğü önünde yurt kuyruğunda.

Birbirimize rekabet açtık

Yoldaşlar,
8. Özveri Taarruzumuz başladı. Büyük bir coşkuyla başladığımız bu taarruzdan daha bilenmiş, daha deneyimli ve çalışmalarımızda bize ışık tutacak, onu daha da yükseltecek somut hedeflerle, başarıyla çıkacağımızdan hiç kuşkumuz yok. Çünkü bizim kuşku ve umutsuzlukla ilişkimiz yok! Şairin dediği gibi;

"Yasak bana tükenmişi korumak
Her çeşit umutsuzluk yasak bana
Durmuşum umudumu
sürüyorum"

Sevgili yoldaşlar, bu taarruzumuzda hedeflerimizi üç bölümde topladık.

1. **Maddi hedef;** Taarruz zamanının değiştirilmesi maddi kaynaklarımızda değişmeler yaptı. Yazın tam gün çalışma, iş bulma olanağımız oluyordu. Bunu İMG'mizdeki yoldaşlarımızın şartlarına uygun olarak geceleri çalışmayla ve iş bulmayla kapamaya çalışıyoruz. Bunun yanında harcamalarımızı tümüyle minumuma indirdik. Birbirimize ben bugün 30TL harcadım, sen 50TL harcadın diye rekabet açtık. İnanın yoldaşlar tüm bunları yaparken inancımız, partimiz ve aydınlık yoldaşlarımızı düşünmek bizim en büyük dayanağımız.

2. **Örgütsel hedef;** Bunu iki başlıkta değerlendirdik:
— Hedef olarak çalıştığımız düzeyde ilişkilerimizi tekrar gözden geçirerek somut hedefler koyduk.
— İMG'miz içinde ilişkilerimizi, örgütsel disiplinimizi ve verimimizi daha üst düzeye çıkarmak için şartlarımızı değerlendirdik.

3. **Eğitim hedefi;** Bunu da üç başlıkta topladık: Faşizm, parti ve örgütlenme, Sovyet devrimi sürecinde Lenin'in tezleri ve muhalefet hareketi.

Bu konularda çalışmaya ve bunları seminer biçiminde birbirimize sunmaya başladık. Bu üç konuyu da incelerken çerçevemiz, bu konularda genel olarak ne tür görüşler getirildiği, menşeviklerin "görüşleri" ve partimizin ortaya koyduğu görüşler.

En içten selamlarımızla çalışmalarınızda başarılar...

"Direniş" Ankara

Lenin'in parti teorisi anahtardır

Merhaba Yoldaşlar,
İlk kez katıldığım özveri taarruzu geçtiğimiz günlerde başladı. *İşçinin Sesi*'ni yeteri kadar tanımadığımı geçen mektubumda söylemiştim. Bundan dolayı taarruza katılmakta çelişki içindeydim. İlişkide bulunduğum *İşçinin Sesi*'nden arkadaşlarla yaptığım sohbetler sonucunda katılmaya karar verdim.

Taarruz için konulan ortak hedefler arasında beş kitaplık bir eğitim listesi var. Bu kitapların, kişisel düşünceme göre de, öncelikle okunması gerekiyor. 12 Eylül ile birlikte sol hareketlerin yenilgiye uğramasından sonra birçok devrimcide Leninist örgütlenme ilkelerine karşı bir güvensizlik ortaya çıktı. Herkes, geçmişte içinde bulunduğu hareketin Leninist örgütlenmeyi uyguladığını sanıyordu. Bu hareketlerin hatalarının ve hastalıklarının suçu Lenin'in üzerine atıldı. Hatalarının bir kaynağı, örgütlenme modellerinin Leninist olmayışıydı. Çoğu arkadaşlar bu örgütlenmelerin gerçekten Leninist olup olmadığını araştırmadılar. Bu beş kitaptan öğreneceklerimiz yukarıda sözünü ettiğim insanların sorularına daha tutarlı yanıtlar vermemizi sağlayacaktır.

Ortak hedefler dışında, kişisel hedeflerim şunlar. İlki, İngilizce bilgimi arttırmak. İkincisi, yakın çevremden olan bir ilerici arkadaşımı komünizme kazanmak. Bunlar dışında bir arkadaşımın ortak kitap okuma önerisini de kabul ettim. Okuyacağımız kitaplar yukarıdaki beş kitaptan farklı. Şimdiye kadar böyle yoğun bir çalışma içine girmemiştim. Bu konularda ne kadar başarılı olacağımı bilmiyorum ama elimden geleni yapacağım. Bir devrimci olarak başaracağıma inanıyorum. Devrimci selamlar.

Balabey, Ankara

Özveri taarruzunu yoğun ve coşkulu bir çalışmayla sürdürüyoruz. Şimdiye kadarki taarruzların en yüksek yığın katılımını sağladık.

Taarruz yine sınav luy r Sınavı geçenler kazanıyor

Özveri taarruzunu yoğun ve coşkulu bir çalışmayla sürdürüyoruz.

Bu yıl özveri taarruzunu yoğun bir yığın çalışmasıyla örme amacımızı büyük bir başarıyla yerine getiriyoruz. Daha Özveri Taarruzu'nun bitişine zaman var ama taarruza bugüne dek sağladığımız yığın katılımı, bu açıdan en başarılı olan 6. Taarruz'dakini çoktan geçti.

Bu yılki taarruzun bir başka özelliği de hafta başına düşen ortalama toplamın altına hiç düşülmemiş olması, haftalar arasında iniş-çıkış olmamasıdır. Bu da şunu gösteriyor ki bu yıl yoldaşların ön hazırlığı daha iyidir ve çalışmalar daha planlı yürümektedir.

Taarruz süreci içinde özel olarak vurgulanması gereken bir olay vardır. Bu da geçen haftaki taarruz toplantısıdır. Yine tam taarruz sürecinde parti disiplinine karşı yıkıcı girişimlerin olduğunu duyan yoldaşlar, sempatizanlar, partiye ve taarruza öyle bir coşkuyla sahip çıktılar ki bu toplantıda hafta ortalamasının %30 üzerine çıkıldığı gibi, toplantı en yüksek toplama en kısa sürede ulaşılan toplantı oldu.

Taarruz yine bir sınav oluyor ve bu sınavı başarıyla verenler kazanıyor, sınavda kalanlar ise kaybediyor.

S.G., Londra

Toplu yayın satıyoruz

Yoldaşlar,
İşçinin Sesi çalışanları olarak bizler bu yılki taarruzla birlikte pazar satışlarının dışında yeni bir uygulama başlattık: Sabahları kalabalık ekipler olarak fabrika önlerinde düzenli yayın satışları.

Sabahları teybe marşlar, türküler içeren bir kaset koyup, ekip olarak fabrika önlerine gidip işçileri güler yüzlü "günaydın"larımızla karşılıyoruz. Onlarla sohbet ediyoruz, gazete hakkında konuşuyoruz, siyasal gelişmelerden söz ediyoruz. Fabrikada o gün konuşulacak konuları fabrika önünde biz başlatıyoruz. Böyle bir hava içinde, giderek artan sayıda gazete, yayın satıyoruz. Türkiyeli işçilere Türkçe, İngiliz ya da başka ulustan işçilere İngilizce yayın.

Bu yoldan hem taarruza kollektif olarak yaptığımız taahhütü yerine getiriyoruz, hem de çok çeşitli yararlar sağlıyoruz. Bunların en başında, işi gereği emekçilerle doğrudan ilişkisi olmayan, işinin çokluğu nedeniyle günlük yaşamında da aile ziyaretlerine pek gidemeyen yoldaşların, fabrika önünde işçilerle böyle bir ilişki kurarak kazandıkları geliyor. Komünist formasyonumuz bu yoldan da ilerliyor. Kazanan da, kazandıran da özveri taarruzu geleneğini başlatan, bu devrimci özveri okulunu açan partimizdir.

İşçinin Sesi çalışanları, Londra

İŞÇİNİN SESİ

Bütün ülkelerin proleterleri birleşin!
Karkerên hemû welatan yekbın!

ÇEK-AL

Demokrasi için tek yol devrim!
Yıl:11, Sayı:270, 29 Ekim 1984

BUGÜNKÜ DURUMDA YAPILABİLECEK EN YOLDAŞÇA ELEŞTİRİ

Emine Engin

Bu sayımızda Ali H. Karadağ imzalı bir yazı var. Yazının içindekilere geçmeden önce, yazının kendisinin neyin, nasıl bir sürecin içinde yer aldığına kısaca değinelim.

Bu yazının neyin, nasıl bir sürecin içinde yer aldığı, yine bu sayımızda yayınlanan EK Açıklaması'nı ve Belgelerden Döküm'ü okuyunca anlaşılıyor.

Önce bir görüşe el kaldırılmış, sonra görüş değiştirilmiş ve en önemlisi, ilk kullanılan oyun nedeni olarak moral baskı altında kalındığı vb. ileri sürülmüştür. Organında, "bu bir yazıdır, basılmasını istiyorum" diye sunulma kararlılığı gösterilmemiş bir metin, aniden basılması şiddetle istenen bir yazı olarak ortada belirivermiştir. Önce bazı kararlara el kaldırılmış, sonra aynı kararlara "tasfiyecilik" diye baş kaldırılmıştır. Parti disiplini pazarlık konusu yapılmış, kararlar geri alınırsa tüzüğe uyarız denmiştir. Parti disiplini yalnızca pazarlık konusu değil, "diktatörlük" konusu da yapılmıştır.

Fazla söze gerek yok. Ali H. Karadağ yoldaş, *İşçinin Sesi*'nin 197-198. sayısını açıp, "Küçük burjuvazi üzerine" başlıklı ve kendi imzasını da taşıyan çek-al'ın, "Küçük burjuvazinin bazı sınıfsal özellikleri" başlıklı üçüncü bölümüne bakarsa durumu ayna gibi görecektir.

Yazının içeriği de aynı durumu yansıtıyor. Şimdi buna bakalım.

Yazının geneli üzerine

Yazı eklektik, ikircimli ve çok yanlışlı bir yazıdır.

Yazıda birbirine zıt iki yanlış mantık birden vardır. Biri, değil çözülmek, faşizm kurumsallaşıyor. Ötekisi, faşizm zaten gelmemiştir, daha gelemeden gelemez olmuştur.

Birinci mantık şöyle: 1982 Anayasası' nın "çizdiği hukuksal çerçeve, faşizmin monolitik-korporatif gereksinimlerine esas olarak yanıt veriyor." "Bu anayasada monolitiklik var. Anayasa ve yasalarla korporatif düzenlemeler yapılmıştır." Anayasanın çizdiği hukuksal çerçeve şu anda fiilen işliyor, "faşistfaşizan yasaların ve uygulamaların değiştirilmesi" de gerçekleşmiyor. Öyleyse faşizm kurumsallaşıyor.

İkinci mantık ise şöyle: "Türkiye'de faşist cuntanın... yaptığı ilk düzenlemelere bakıp, bunları 'faşist devletin ana hatlarıyla oluşması' olarak görmek yanlıştır." Faşizmin "devleti yeniden örgütlemesi gerekir". "Kitle desteği sağlayamazsa" bunu yapamaz. Türkiye'de kitle desteği sağlayamadı. Tam "devletin faşistleşmesi sürecinin yasal çerçevesi genel hatlarıyla" oluşmuştu ki, kitle desteği sağlayamadığı için faşizm de gelemedi.

Biri menşeviklerin, ötekisi Troçkistlerin görüşlerini çağrıştıran bu iki mantık da yanlıştır ve böyle iki yanlışın bir arada bulunabilmesi oldukça ilginçtir.

Yazıdaki eklektiklik, yalnızca yazının kendi savunduğu fikirlere ilişkin olarak yansımıyor, aynı zamanda başka fikirleri, okunanları anlama ve değerlendirme yönteminde de yansıyor. Bu yöntem alıntıcılıktır, parçaları düzgün bir bütün içinde değerlendirememedir.

İşçinin Sesi'nin değişik zamanlarda, değişik koşullarda, bir sorunun değişik yönlerini vurgulayan birçok yayını çıkmıştır. Bunlar aynı bütünün birbirlerini tamamlayan parçalarıdır. Yazıda böyle sağlıklı bir bütünsel anlayış yoktur. Bu nedenle, *Faşizmin Çözülüşü* ile *Konferans Kararları* ve *Neden Faşist Diyemiyorlar*' daki bazı fikirler birbiriyle çelişkili görülüyor.

Aynı mantıkla yazıda, *Faşizmin Çözülüşü* kitabından da tam bir cımbızlama yapılıyor. Kitabın 73. sayfasındaki bir cümlede Yürükoğlu yoldaşımız burjuva demokrasisini savunuyormuş! 162 sayfalık kitabın 161 sayfasını, yoldaşımızın daha önceki yazı ve kitaplarını bir kenara atıp, bir sayfanın bir cümlesinden abes genellemelere varmak, varanın neyi savunduğuna ilişkin soru uyandırıyor.

Söz konusu cümlede yoldaşımızın ne dediği bellidir: Ara dönemde demokratik haklar, kimisinin vermemek, kimisinin bir patlamayı önlemek, kimisinin devrim savaşımına bağlamak üzere, yani herkesin kendi açısından, yürüteceği kıyasıya bir kavganın odağıdır.

Bunun böyle olduğu kitabın, yoldaşımızın öteki yazı ve kitaplarının, *İşçinin Sesi*'nin görüşlerinin bütününden kolayca çıkıyor. "Bizim şimdiye dek söylediklerimiz" doğru bir mantıkla dikkate alınacaksa, bu ancak şöyle olabilir: Cımbızlanmış bir cümleye, yerleşmiş anlayışın tersine bir anlam atfetmek yerine, yerleşmiş görüşleri veri sayarak, bu cümleyi onların bütünlüğü içinde anlamak.

Bunun tersi bir yaklaşım, Marks'ın gençliğini yaşlılığıyla, Marks'ı, Engels'le, Engels'in gençliğini yaşlılığıyla, Marks ve Engels'i Lenin'le, Lenin'i Lenin'le

çelişkili gösteren yöntemin ta kendisidir. Bu yöntem, zamana ve mekana göre değişen koşullarda getirilen çeşitli görüşlerin bütünlüğünü hem kendi anlayamaz, hem de başkaları anlamasın diye çabalar. Ali H. Karadağ yoldaşımız, oy kullanırken yoldaşlarının baskısı altında değil, bu gibi yöntemlerin baskısı altındadır.

Bununla yoldaşça güven arasında derin bağ vardır. Yazının eklektikliğine getirilebilecek bir örnek de zaten yoldaşça güvenle, onun tam tersi arasındaki bocalamadır.

Yoldaşça güven temelsiz bir öznel duygu değildir. Yoldaşça güvenin kırılması için ille de "karşı tarafın" güvensizlik yapmış olması gerekmez. Bu duyguya temel olan düşünce ve yöntemlerde bulanıklık belirirse, yoldaşça güven durup dururken, tek taraflı olarak da bozulabilir.

Diyelim *Faşizmin Çözülüşü* kitabının tümü gerçekten yanlıştı. Ne yapacağız, nasıl davranacağız? Yapıcı olarak yanlışı düzeltmeye mi çalışacağız, yoksa yanlış "yakalayıp" bıçak mı kanırtacağız? Partimiz Ali H. Karadağ yoldaşa yapıcı yanaşmış, yanlışlarının üstesinden gelmesi için zaman ve destek sağlamıştır. Ama o yanlış "yakaladım" sanarak kendi yanlışlarını kendisi ortaya dökmüştür. *Faşizmin Çözülüşü* kitabının doğruluğunu bu sonuç bile gösteriyor.

Şimdi yazıdaki çeşitli konulara değinelim.

Ekonomik program sorunu

Biz faşizmi mekanik bir biçimde ekonomik bunalımla bağlamadık, bağlamıyoruz, herhalde ilerde de bağlamayız.

Bir kez, yıllarca "devrimci durum", "siyasal bunalım" diye bağırmış, devrim olasılığına da faşizm tehlikesine de bu temelde dikkati çekmiş bir hareketin, faşizmi ekonomik bunalımla mekanik bağladığını söylemek haksızlık oluyor. İkincisi, faşizmi tanımlarken "karşı devrim" sözcüğünü kullandığımız an, zaten faşizmle siyasal bunalım arasındaki yakın bağı tanımda da vurgulamış oluyoruz. Faşizmle ekonomik bunalım arasında, araya siyasal bunalım basamağını katmadan mekanik bir bağ kurduğumuza ilişkin, alıntıcı bir yaklaşımla bile "örnek" bulmak güçtür. Sorun ekonomik bunalımla faşizm arasında bizim mekanik bir bağ kurmamız değil, Karadağ yoldaşın iki olgu arasında varolan doğru bağları unutmasıdır.

Önce devrimci durumla ekonomik bunalım arasındaki bağa ilişkin olarak Lenin'den bir örnek aktaralım. 1908'de RSDİP'nin Moskova komitesi ekonomik duruma ilişkin veriler topluyor ve bu veriler temelinde partide bir tartışma başlıyor. Kimisi, bu durumda devrimci bir yükseliş olanaksızdır, kimisi ise kaçınılmazdır diyor. Lenin böyle bir tartışmaya karşı çıkıyor ve şöyle diyor:

"Bize öyle geliyor ki, her iki savın temelinde de aynı yanlış, karmaşık bir sorunu basitleştirme yanlışı yatıyor. Kuşkusuz, endüstrideki bunalımın ayrıntılı bir araştırması çok büyük önem taşır. Ama aynı zamanda şu da kuşkusuzdur ki, bunalıma ilişkin hiçbir veri, ideal bir tamlıkta bile olsa, devrimci dalganın yükselip yükselmeyeceği sorusuna gerçekte yanıt getiremez, çünkü böyle bir yükseliş, önceden ölçülmesi olanaksız olan bin tane ek etkene bağlıdır. Ülkede bir tarımsal krizin ve endüstride bunalımın döşediği genel taban olmadan, derin siyasal bunalımların olanaksızlığı tartışma götürmez. Ama genel taban varsa, bu genel olarak işçilerin yığınsal savaşımını bir süre için geriletecek mi, ya da olayların *belli bir aşamasında aynı* bunalım yeni yığınları ve taze güçleri siyasal savaşıma itecek mi konusunda bizim de sonuca ulaşmamıza izin vermez. Böyle bir soruyu yanıtlamanın yalnızca tek yolu vardır: Ülkedeki tüm siyasal yaşamın nabzını, özellikle hareketin durumunu ve proleter yığının psikolojisini dikkatlice izlemek." (Lenin, *Toplu Yapıtlar*, İngilizce basım, cilt 15, s:278)

Lenin'in bu söyledikleri, genel olarak ekonomiyle siyaset arasındaki bağı doğru anlamak açısından çok öğreticidir, aynı zamanda faşizm ile ekonomik bunalım ilişkisinde de yol göstericidir.

Ekonomik bunalım olmadan derin bir siyasal bunalım olamaz, ama bu, her ekonomik bunalım, otomatik olarak derin siyasal bunalım doğurur anlamına gelmez. Benzeri bir mantıkla, derin bir ekonomik bunalım olmadan faşizm gelemez ama derin bir ekonomik bunalım faşizmin gelmesi için kendi başına yeterli neden değildir. Her faşizmin altında derin bir ekonomik bunalım yatar ama her derin ekonomik bunalımın üstünde faşizm oturmaz. Faşizmin gelebilmesi için derin ekonomik bunalımın derin bir siyasal bunalım yaratmış, üstelik bu bunalımın da devrimle çözülememiş olması gerekir. Bu nedenledir ki *Faşizmin Çözülüşü*'nde belirtildiği gibi faşizm tarihsel değil ancak siyasal bir zorunluluk olarak ele alınabilir.

Bunları söylemek, ekonomik bunalım var öyleyse faşizm gelecek, ya da ekonomik bunalım sürüyor öyleyse faşizm gitmez gibi mantıkların saçmalığını gösterir. Ama şunu göstermez: Faşizmle ekonomik bunalım arasında bağ yoktur.

Faşizm genel olarak emperyalizm, özel olarak emperyalistleşme aşamasının karşı devrimidir diyoruz. Bu tekelci kapitalizmin varlığını, belli tıkanıklıklarla karşılaşmışlığını, bu tıkanıklıkların nasıl ve kim tarafından giderilebileceğini vb. belirliyor. *Konferans Kararları*'mızda belirtildiği gibi, tekelci kapitalizmin egemenliği koşullarında "üretim ilişkileriyle üretim güçleri arasında ancak nitel bir sıçramayla aşılabilecek bir uçurum doğmuşsa ve egemen sınıfın sıçramayı reformcu yoldan gerçekleştirecek manevra alanı yoksa, şiddetin ebelik edeceği bir dönem nesnel zorunluluktur."

Eğer siyasal bunalım doğmamışsa, egemen sınıfın sıçramayı reformcu yoldan gerçekleştirebilecek manevra alanı var demektir. O zaman geneliyle aynı ekonomik programı, şiddetin ebelik edeceği bir döneme gerek kalmadan belki daha az yoğun bir biçimde uygular. Ama eğer derin bir siyasal bunalım doğmuşsa ve manevra alanı kalmamışsa, devrimci güçler devrimi zafere ulaştıramıyorsa, karşı devrim siyasal bir zorunluluk ve kaçınılmazlık olur. Yukarıda belirlenen koşullarda, bu gereksinimlere yanıt vermek üzere, dolayısıyla finans kapitalin bunu en iyi gören kesimi öncülüğünde gelen karşı devrim faşizmdir.

Neden Faşist Diyemiyorlar'da Engels' den aktardığımız şu sözleri yineleyelim:

"...Devlet... genelinde üretimi denetleyen sınıfın ekonomik gereksinimlerinin yoğunlaşmış biçimde yansımasından başka birşey değildir." *(agy*, s.34)

Eğer mekanik denen bu sözlerse, diyenin kendi anlayışı mekaniktir. Evet ekonomik bunalımla faşizmi doğrudan bağlamak yanlıştır, ama ülkede yaşamı felç etmiş bir siyasal bunalım doğmuşsa, devlet devletlik yapamaz olmuşsa ve karşı devrim gelmişse, bu karşı devrimin niteliğini belirlerken hangi ekonomik gereksinimleri karşıladığına bakmak öze ilişkin bir zorluluktur.

Bu faşizmin önemli bir özelliğidir ama tek özelliği değildir. Faşizmin belirleyici çeşitli özellikleri var ve ancak bunların hepsini birlikte ele alırsak faşizmi doğru anlayabiliriz. Karşı devrim oluşu, siyasal bunalımı bastırmayı amaçlayışı, burjuva devletini monolitik biçimde örgütleyişi, finans kapitalin bir kesiminin öncülüğünde, kapitalizmin belli bir gelişme düzeyinde karşılaşılan tıkanıklığı giderme çabası. ...Bu özellikleri tek tek ele alırsak şaşırıp kalırız.

Faşizm olmayan karşı devrim de vardır. O da siyasal bunalımı bastırmak ister. Her açık diktatörlük monolitik bir devlet biçimi getirir. Kapitalizmin belli bir gelişme düzeyinde karşılaşılan tıkanıklığın çıkış yolu, faşizm olsa da olmasa da genelinde aynıdır... Demek ki bu özellikleri tek tek ele alarak bir yere varılamaz. Ama hepsini birlikte ele aldığımız zaman faşizm kavramına varılır.

Bizim faşizm anlayışımız dün de buydu, bugün de budur. *Faşizmin Çözülüşü* kitabında yoldaşımız faşizm anlayışımızın birçok yönünü açtı, netleştirdi, geliştirdi, ama bambaşka bir faşizm anlayışı getirmedi. Karadağ yoldaşın yazısında öyle bir hava var ki sanki Yürükoğlu yoldaşımız, ekonomik toplumsal bunalımla faşizm arasında, yukarıda uzun değindiğimiz ve zaten bizim görüşlerimiz olan doğru bağı kaldırıp attı!

Hiç de böyle birşey yoktur. Yaşamın gerçeklerine, gösterdiklerine ve siyasal savaşımın gündeme getirdiği sorulara göre, bazı koşullarda bazı yönler özel açıklama, özel vurgu gerektirir. Bu aynı zamanda gelişmenin de bir yoludur. Zaman içinde vurgu farkları olur ve bunlar sorunun çeşitli yönlerini açarak görüşleri geliştirir.

Darbe olduğu zaman faşizmin acil amacının siyasal bunalımı bastırmak olduğunu söylemiştik ama faşizmin başka yönleriyle daha çok uğraşmıştık. Örneğin o zaman faşizmi birkaç ülkedeki geliş biçimiyle tanımlayan ve bu nedenle de 12 Eylül'e faşist demeyen görüşlere karşı savaşım yürütmek gündemdeydi. Bu durumda biz faşizmin bazı özellikleri üzerinde durduk, onları vurguladık. *Faşizmin Çözülüşü* kitabı bunları varsaymakta, bunlara kısaca yer yer değinmekte ama fazla yer ayırmamaktadır. Bunun nedeni bugün işin o yönlerine değinmenin gerekmemesidir.

Bugün vurgulanması gereken, yaşamın da gösterdiği gibi, acil amacını yerine getirince faşizmin nasıl gerekçesiz, bahanesiz kaldığı, yoldaşımızın da kitapta değindiği gibi nasıl siyasal zorunluluğunu yitirdiğidir. Bu noktada, belki başka amaçlarında başarı elde ediyor olsa, bunun yarattığı siyasal kabul ile ayakta durabilir. Ama bu da olamayınca, siyasal bunalım bastırıldıktan sonra, faşizmle bağına yukarıda değindiğimiz aynı ekonomik toplumsal bunalım, bu kez tersine etki yapmaya başlayabiliyor. Yoldaşımız kitapta bunları çok güzel anlatmıştır. (Bakınız s:20-22, 42-43)

İşin bugün vurgulanması gereken bu yönünü vurgulayınca, bunu öteki yönlerin yadsınması olarak anlamak anlayanın yanlış bakış açısını gösterir. Hele ki yadsındığı sanılan yön faşizmle ekonomik toplumsal bunalım arasındaki ilişkiyse bu daha da anlamlıdır. Çünkü son zamanlarda, Marksizmi "ekonomist", "mekanik" olmakla "suçlayıp", "siyasetin göreceli bağımsızlığı" gibi bilimsel sözler ardında siyaseti mutlak bağımsızlaştırmak moda bir anlayıştır. Bu anlayış, faşist devleti de, burjuvazinin sınıf diktatörlüğünün bir başka *biçimi* olarak değil adeta apayrı bir devlet olarak görmektedir. Karadağ yoldaşın eklektik yazısında bunun da izleri vardır.

Faşizm ve faşist devlet üzerine

"Toplumsal yön-siyasal yön" ve "monolitik-korporatiflik" başlıkları altında oldukça yoğun bir karmaşa vardır. Faşizm nedir, faşist devlet nedir hepten karışmıştır.

"Eski siyasal çerçeve yokedilip", "yeni devlet biçimi sistem olarak oturtulmadan" faşist devlet kurulmuş sayılmaz. "Bu ise bir günde, bir gecede becerilecek işlerden değildir. Erke el koymayla başlayan bir süreçtir. "Devrimden mi söz ediyoruz, karşı devrimden mi? Bu iş neden çok kısa bir sürede becerilmesin? Eski devleti yokedip yerine yepyeni bir devlet kurmayacak ki! Aynı sınıf özlü devleti yeni koşullara göre yeni bir *biçimde* örgütleyecek.

Açıktır ki anlayış aynı sınıf özlü devletin yeni bir biçimde örgütlenmesi değil yepyeni bir devletin kurulmasıdır. Yepyeni bir devlet, sistem olarak oturmadan, kurumsallaşmadan faşist devlet ana hatlarıyla bile kurulmuş sayılmıyor. Üstelik bu devletin oturtulması için kitle desteği zorunludur. Demek ki faşizm geldi diyebilmek için yığın tabanı olan bambaşka bir devletin kurulması gerekiyor!

Kısaca özetlediğimiz bu mantık Marksizme baştan sona terstir. *Konferans Kararları*'mızda işaret edilen ve önüne güçlü bir set çekilen saçma faşizm anlayışını yansıtıyor. Herhalde böyle olduğu için *Konferans Kararları* yazıda "mekanik" bulunuyor.

Şimdi yukarıda kısaca özetlediğimiz mantığa daha yakından bakalım. Salt teknik kolaylık açısından gerçekte bir bütün olan konuyu, yığın tabanı ve faşist devlet diye iki bölümde ele alalım.

Yazıda *yığın tabanı* faşist devletin kurulmasına koşul olarak getiriliyor. Kitle desteği sağlayamazsa, faşizm yeni devlet biçimini sistem olarak oturtamaz diye açıkça söyleniyor. Ayrıca Almanya ve İtalya örneklerinden de aynı yönde sonuç çıkıyor. Bu ülkelerde faşizm tabandan geldiği halde devleti kurmak zaman aldı deniyor. Yani en önemli koşulu varolduğu halde, buna rağmen...

Yığın tabanı, yığın desteği sözlerini biz de hep kullandık. Ancak bizim bu sözlere yüklediğimiz anlamla, bu yazıda yüklenen anlam taban tabana zıttır.

Biz düşman bir devletin, şu ya da bu yoldan, kısa erimli çıkarlarla uzun erimli çıkarları birbirine ters düşürerek, baskıyla, demagojiyle, aldatmacayla vb. yığınlardan şu ya da bu biçimde, susarak ya da bir kısmının bir süre aktif katılımı vb. yoluyla aldığı *dış* desteği kastediyoruz.

Bu yazıdaki kullanım ise yeni bir sınıf (?) örgütlenmesi olarak yeni bir devletin kurulması düzeyinde bir yığın tabanı anlamı taşıyor. Bu olmazsa, yazıya göre faşist devlet kurulamıyor, faşizm gelemiyor. Yazıda, siyasal bunalımı çözen değil yığın desteği bulamayan faşizmin gidiş yolu açılır denmesi laf-ı güzaftır. Kendi mantığına göre daha gelememiş bir rejimin gidişinden söz etmiş oluyor.

Sorun yığın desteği bulamayan bir rejimin gidiş yolunun açılıp açılmayacağı değildir. Şu ya da bu biçimde ama ayakta duracak ölçüde bir yığın desteği bulamayan her rejimin, deli gidiş yolunun açılması, gitmesi söz konusudur. Bu herkesin bildiği basit bir doğrudur ve kitapta da buna ters tek bir görüş gösterilemez.

Sorun farklıdır. Kitapta yoldaşımızın tartıştığı, ayakta durabilen bir faşizmin bile, siyasal bunalımı çözdükten ya da bastırdıktan sonra nesnel olarak gidiş yolunun açılmasıdır. Bu açığı, başka etkenlerle kapatabilir.

Bu sorun çerçevesinde, yazıda, hayır siyasal bunalım değil yığın desteği görüşü hele ki faşist devletin örgütlenmesiyle bağlı olarak getirilince ortaya bambaşka bir yığın "desteği", bambaşka bir faşist devlet anlayışı çıkmaktadır.

Yürükoğlu yoldaşımız kitapta, korporatifliğin, faşizmin ikincil bir özelliği olduğunu, bunun da İtalya'da bile tam oturtulamadığını söylemiştir. Yığın tabanı sözüne bizim yüklediğimiz anlamla düşününce, bu nokta çok olağan, hatta aşikar geliyor. Bu noktanın derin önemi, söz konusu yazıdaki gibi çarpık anlayışlarla karşılaşılınca anlaşılıyor.

Biz faşizmin yığın tabanı sözünü ettiğimiz zaman düşman bir devlete sağlanan çarpık bir dış destek kastediyoruz. Böyle olunca zaten faşizmin en tam korporatifliği bile çarpık, içinde sınıf çelişkisi gibi derin çatlakları barındıran, bunları köprülerle zor bela aşabilmiş bir korporatifliktir. Böyle doğuştan malul bir korporatifliğin faşizm yaşamış ülkelerde tam oturtulamamış olması çok doğaldır.

Korporatifliğin en tama yakın oturtulduğu Almanya'da ise, aktif bir yığın tabanı faşizmin daha çok geliş ve siyasal bunalımı kaldırış dönemine ilişkin bir olgudur. Bu dönemden yararlanılarak

oluşturulan korporatif kurumlar, siyasal bunalım çözüldükten (Almanya örneğinde yığınları demagojik aktifleştirerek buharı boşaltma yoluyla çözüldü demek yanlış olmaz) sonra faşist disiplinin zorbalığıyla işleyen bir yapıya dönüşmüştür. Yani yığın tabanı bulmuş olduğu halde, siyasal bunalımı çözdükten sonra, Almanya'daki faşizmin de gitme çanları çalmaya başlamıştır. O bu çanları başka alanlardaki avantajlarıyla susturabilmiştir.

Aşağı yukarı aynı mantık faşizmin uzunca bir süre kalabildiği tüm ülkeler için geçerlidir. Faşizmi doğası gereği aktif yığın tabanı olması gereken bir olgu gibi algılamazsak, sorun çok basittir. Faşizmin şu ya da bu biçimde yığın desteği kazanmasıyla siyasal bunalımı çözmesi yakından bağlıdır. Siyasal bunalımı çözdükten sonra, yığın desteğini koruması güçtür. Ama olanaksız değildir. Çeşitli etkenlerle bu güçlüğü giderebilir...

Yazıya göre ise, faşizm asıl siyasal bunalımı çözdükten sonra, yığınları bir devlet olarak örgütledikten sonra başlıyor. Yazıda, yığın desteği olmazsa faşizm gider sözlerinin taşıdığı anlam, yığınlar faşist devlet olarak örgütlenemezse faşizm zaten gelmiş sayılmaz, anlamıdır. Hangi yığınlar acaba? Herhalde küçük burjuva yığınlar. Öyleyse bu, eskiden faşizmi küçük burjuvazinin devleti olarak tanımlayan bayat görüşlerin aynısı değil mi? Ayrıca faşizmin sınıf özü ortadan kalkmıyor mu? İşte ekonomiyle siyaset arasındaki bağı "mekanik" bulanlar siyaseti bu yollardan mutlak bağımsızlaştırıveriyorlar.

Şimdi aynı sorunu faşist devlet açısından alalım. Bu devletin bir ögesi olan "yığınlar"ın durumunu gördük. Öteki ögesi de yasalardır.

Diktatörlük bir sınıfın yasalarla sınırlı olmayan egemenliği demektir. Burjuva demokrasisi de özünde diktatörlüktür çünkü varolan yasalar burjuva egemenliğini korumaktadır ve bu işlevi durduğu anda, kaldırılıp atılmaktadır. Bu çağda burjuvazi, işine gelmeyince yasaları kaldırıp atacağını anayasalara bile koyarak sirkatini açıkça da söylemeye başlamıştır.

Burjuva devletinin çeşitli yasaları vardır. Devletin örgütleniş biçimini dile getiren, toplumsal yaşamın kurallarını koyan, ekonomik gereksinimlere doğrudan yanıt veren, vb. yasalar. Doğaldır ki kapitalizm temelinde olan her karşı devrimi ilk ve en çok ilgilendiren, devletin örgütlenişine ilişkin yasalardır. Hatta bir karşı devrimin siyasal şiddeti, bir yanıyla da bu örgütleniş ile olan uyumsuzluğuyla ölçülebilir.

Faşizm de bir karşı devrimdir. Üstelik emperyalistleşme, yani tekelci kapitalizm aşamasının karşı devrimidir. Aşama atlamayı gerektiren derinlikte bir ekonomik toplumsal bunalım temelinde doğmuş derin bir siyasal bunalım koşullarında gelir. Finans kapitalin, genel çıkarı en iyi gören kesimi karşı devrime öncülük eder ve devleti, gerek sorunların, gerek kendi doğasına en uygun olarak, tekel gibi, monolitik biçimde örgütler.

Aynı sınıf özlü devleti bir başka biçimde örgütlemek ne demektir? Bazı kurumları atarak, bazı yeni kurumlar oluşturarak, büyük çoğunluğunu da aynı bırakarak, bunları harmanlayıp yeni bir şemaya göre dizmek demektir. Faşizm eski devleti, buna gerekli bazı yeni kurumlar da katarak monolitik bir şemaya göre örgütler.

Çeşitli faşist devletler çeşitli şemalar uygulamışlardır ama hepsinin ortak özelliği monolitikliktir. Yani her durumda şemanın tepesine, sonsuz yetkilere sahip mutlak bir otorite oturtulmuştur.

Özünde diktatörlük olan burjuva devletinin biçim olarak da açık diktatörlük olarak örgütlendiği faşizm koşullarında, kurallar dizisinin monolitik bir örgütlenme şeması yansıtması zorunludur.

Devletin faşist örgütleniş biçimini yerleştirmek açısından soruna baktığımız zaman, kurulması hiç de öyle uzun bir süreç gerektirmeyen, bir-iki kararnameyle, en azından ana hatlarıyla kurulabilecek birşey olduğunu görüyoruz.

Birşey daha görüyoruz. Faşist devletler çok sayıda yasa çıkarıyorlar. Bu iki düzeyi birbirine karıştırmamak gerek. Bu ikinci yön, burjuva devletini genel olarak yeni aşamanın gereklerine uydurmak için faşizmin yoğun adımlarıdır.

Aynı önlemler, burjuvazinin manevra alanı olduğu koşullarda yavaş yavaş alınmış. Ama çalkantılar içinde devletin devletlik yapamadığı koşullarda başa gelen faşizm, o koşullarda gündemde birikmiş olan birçok değişiklik gereğini yerine getiriyor. Bu yasalar her türlü yasalar oluyor. Hatta devletin örgütlenişine ilişkin de oluyor. Diyelim devlet planlamayı şuradan alıp şuraya koyuyor. Ama bu faşizmin bir gereği değil, emperyalistleşme aşamasında burjuva devletinin bir gereği olarak yapılıyor. Yani bu tür değişikliklerin, ekonomik programa benzer bir mantığı var. Faşizme özgü değil ama siyasal bunalım doğmuş olduğu için ancak faşizm altında yoğun gerçekleştirilebiliyor.

Türkiye'de 1981-1982 yıllarında çıkmış yasa ve kararların toplandığı koca ciltlere bakınca çok ilginç bir manzara görülüyor. Elazığ'ın bilmemne ilçesinde Ahmet Efendi'nin emekli maaşı gibi konularda bile özel yasalar, kararlar çıkmış. Bunları faşist devletin örgütlenmesi olarak anlarsak gülünç olur. Ama bu yasalarda da faşist devlet örgütlenmesinin izleri var. Nasıl? Ahmet Efendi'nin emekli maaşını bile MGK görüşmüş ve kararlaştırmış!

Zaten bu dediklerimizin böyle olduğunu başka olgular da kanıtlıyor. Faşizm yaşamış ülkelerde o dönemde çıkmış yasaların birçoğu duruyor. Öte yandan faşizm yaşamış emperyalist ülkelerde, yasalarda, gericileşme yönünde birçok değişiklik geçirilmiş. Demek ki ortada iki olgu var: Biri bu çağda burjuva devletinin gericileşmesi. Ötekisi, başka şeyler yanısıra bu gericileşmeyi de yoğun önlemlerle, karşı devrimle sağlayabilmek için kurulmuş "olağanüstü bir devlet örgütlenmesi" olan, *süregen ve kalıcı olmayan* faşist devlettir. *(Faşizmin Çözülüşü,* s:20)

Karadağ yoldaşın temel bir hatası, faşizmi belirleyecek tek bir sihirli özellik aramasıdır. Ancak hepsi birlikte faşizmi belirleyen özellikleri tek tek, bütünden kopuk ele alınca da şaşırıp kalmaktadır.

Yazının ilk bölümünde faşizmin ekonomik bunalımla mekanik bir bağı olmadığı, bambaşka bir ekonomik program uygulamadığı yeni keşfedildi ve bu kez olan doğru bağı yadsıma noktasına savrulundu. İkinci bölümde, faşizmle başka karşı devrimlerin, faşist darbelerle başka askeri darbelerin ortak yönleri olduğu keşfediliyor ve bu noktadan savrulma oluyor. Her darbe parlamentoyu dağıtabilir, yasama ve yürütme yetkilerini alabilir, demek ki faşist darbenin çok daha farklı bir işler yapması gerek... Ne yapacak? Yepyeni bir devlet kuracak! Yasalar iskeleti, yığınlar eti kemiği olacak! Ve faşizm kapitalist temelden uçup gidip, karşı devrim gibi değil, adeta bir devrim gibi algılanacak!

Faşist devlet böyle apayrı, yepyeni bir devlet olarak algılanınca, bu devletin de iki ayrı biçiminden söz edilmesi doğaldır. Nitekim ediliyor: Parlamenter faşizm — parlamenter olmayan faşizm.

Dimitrof'tan bu konuda alıntı verilmiş ve net bir tutum almadan, dolaylı olarak şu sonuç çıkarılmış: Seçim sistemli, parlamenter faşizm de olur.

Önce şunu belirtelim ki Dimitrof böyle birşey söylemiş olsaydı da fikrimiz değişmezdi. Burası ortadoks kilisesi değil! Biz Marks'ın, Engels'in, Lenin'in söylediklerini bile, onlar söylediler diye değil, doğru söylediler diye savunuyoruz. Bu nedenle Dimitrof'un bir alıntısıyla fikrimiz değişmezdi, Dimitrof yanlış söylemiş derdik ve bunu dememiz onun doğrularını görmemizi de engellemezdi.

Gelgelelim Dimitrof'un sözleri yazıda, hem de kaynağı belirtilmeden aktarıldığı gibi değil. Dimitrof alıntısının doğrusu şöyle:

"Faşizmin ve faşist diktatörlüğün kendisinin gelişimi, tarihsel, toplumsal ve ekonomik koşullara, ulusal özgüllüklere ve o ülkenin uluslararası konumuna göre, değişik ülkelerde *değişik biçimler* alır. Bazı ülkelerde, özellikle faşizmin geniş bir yığın tabanı olmadığı ve faşist burjuvazinin kampının kendi içinde çeşitli guruplar arasındaki savaşımın oldukça keskin olduğu ülkelerde faşizm parlamentoyu *hemen kaldırmaya cesaret etmeyip,* öteki burjuva partilere, aynı zamanda Sosyal Demokrat Partilere cüzi bir yasallık bırakır. (abç).

"Egemen burjuvazinin, devrimin *erken* patlak vermesinden korktuğu başka ülkelerde, faşizm ya hemen ya da tüm rakip parti ve guruplara karşı terör ve koğuşturma uygulamasını yoğunlaştırarak sınırsız siyasal tekelini kurar. Bu, konumu *özellikle* sallantılı duruma geldiği zaman, faşizmin tabanını genişletmeye ve sınıf doğasını değiştirmeden, açık terörist diktatörlüğü sahte bir parlamentarizmle *birleştirmeye* çalışmaktan alıkoymaz." (Georgi Dimitrov, *For a United and Popular Front,* Sofia Press, sayfa 116. Ayrıca *Seçme Eserler I,* Temel Yayınları, Ankara, s.176)

Dimitrof'un bu sözleri hiç de parlamentolu faşizm olabilir anlamına gelen bir genelleme taşımıyor. Tam tersine, böyle birşeyin, faşizmin *hemen* parlamentoyu kaldıramadığı durumlarda ortaya çıkabilecek geçici bir olgu olduğu ya da Türkiye'deki Kurucu Meclis gibi sahte bir parlamentarizm olabileceği söylenmiş oluyor. Karadağ yoldaşın bilinçli bir çarpıtma yapacağını sanmayız ama ortada bir çarpıtmanın olduğu açıktır.

Yazıya dönersek. Garip bir faşizm anlayışının ortasında bir de parlamenter — parlamenter olmayan faşizm ayrımı yapılınca, işler iyice çatallanıyor. Türkiye'de parlamenter faşizm kurumsallaşıyor, faşizm ise çözülüyor! Ama yazı, yanlışlarında bile tutarlı olamadığı için, durum bu denli "net" de değil. Faşizm geldi mi ki çözülsün? Buna ters birşey daha var. Türkiye zaten cumhuriyet tarihi boyunca faşizmden kurtuldu mu ki, gelip gitmesinden söz ediyoruz? Bu son soru da işin içine şöyle giriyor:

Monolitiklik, finans kapitalin bir kesiminin kendi görüş ve ideolojisini devlet aygıtına hakim kılmasıymış! II. Konferans'ın tanımı da aynen böyleymiş!

II Konferans, tam olmayan bir monolitiklik tanımı vermiştir. Daha doğrusu tanım vermemiş, geçerken işin ana yönünü, örgütlenme, karar ve uygulamanın nasıl kesin tek doğrultuda olduğunu vurgulamıştır. Bir tanım olarak tüm eksikliğine karşın, yine de yazıda *Konferans Kararları*'ndan (s:25) aktarılan cümlede ideoloji diye bir söz geçmiyor. Burada finans kapitalin bir kesiminin ayrı bir ideolojisinden söz edilmediği gibi "Burjuva ideolojisine karşı savaş" başlıklı koca bir karar var. Karadağ yoldaş yalnızca son birkaç örgüt kararını çiğnemiyor, *Konferans Kararları*'nı da çiğniyor.

Bu kararda, Atatürkçülüğün tüm burjuvazinin ideolojisi olduğu anlatılıyor. Faşizmin apayrı bir ideolojisi olmadığı anlayışını bütünüyle içeren bu kararda, faşist ideoloji sözcüğü, faşizmin aynı burjuva ideolojisini bazı yönlerini öne çıkararak kullanması anlamında geçiyor ve bunun böyle olduğu da açıkça belirtiliyor.

Bütün bunlardan yıllar sonra, bu yazının sahibi kalkıp Atatürkçülüğü faşist devletin monolitikliğine örnek olarak verebiliyor. Bu kez kullandığı alıntı ise Server Tanilli'dendir. Server Tanilli'ye gerçekten saygımız vardır ama herhalde söylediklerini kabul etmek zorunda değiliz. Şu herkesin bildiği bir gerçek ki iki ayrı ideolojik biçimlenme okulunu temsil ederiz.

Türkiye, cumhuriyet tarihi boyunca "devletin temel nitelikleriyle sınırlanmış bir düşünce özgürlüğü" yaşadı. Bu durum Türkiye ancak *zengin* bir emperyalist ülke olup, kırıntılarla işçi sınıfını savaşımdan alıkoyabilirse değişir. Öte yandan 1982 Anayasası'ndaki Atatürk milliyetçiliği, SODEP'e, DESOP'a kadar tüm burjuva partilerinin rahatlıkla içine sığdığı bir çerçevedir. Komünist, devrimci düşünceyi yasaklayan rejimlere faşizm dersek, Türkiye de cumhuriyetten bu yana faşist olur!

Monolitikliği kitaptaki gibi "dar"(!) anlamayınca ortaya böyle geniş bir manzara çıkıyor. Bir de bakıyoruz ki her burjuva devletine faşist diyerek, "faşist olmayan", "komünist düşüncenin özgür' olduğu, "güzel" bir burjuva devleti arayışına düşmüşüz. Bir yandan böyle yaparken öte yandan 1980-1982 arasında faşist bir diktatörlüğün olduğunu yadsımamışız. Üstelik sırt çevirdiğimiz partiyi de bugün faşizmi görmemekle, burjuva demokrasisini savunmakla, sağa kaymakla suçlayarak! Bunca karışıklık içinde sağ sol kavramının karışmaması şaşırtıcı olurdu.

Garip faşizmin garip çözülmesi ve ara dönem

Yazıda getirilen garip faşizm anlayışı ancak garip biçimlerde çözülebilirdi. Öyle de oluyor.

Bir kez, tam "devletin faşistleşmesi sürecinin yasal çerçevesi genel hatlarıyla oluştuktan sonra" çözülme başlıyor. Yani daha faşizm, yasal iskeleti henüz kurmuş ama bu iskelet yığın tabanıyla et tutup faşist devlet ortaya çıkamadan, yani faşizm henüz gelemeden, çözülme başlıyor.

Bilindiği gibi biz "faşistleşme" sözcüğünü devrimci durum sırasında kullanıyorduk. Burjuva devletinin nasıl faşist örgütlenmeye hazırlık türünden önlemler alarak kendini yıkılmaktan koruduğunu bu sözcükle anlatıyorduk. Ama devrimle, hatta sosyalist devrimle faşist karşı devrimi karıştıran yazı, faşistleşme sürecini 1980'de başlatıp, daha faşist olmamış bir rejimin çözülmesinden söz ettiği halde, bir de kalkıp bizi, "geldiği gün çözülmeye başlayan faşizmler teorisi" getirmekle suçluyor.

İkincisi, daha gelemeden çözülmeye başlayan faşizmden Türkiye'yi kurtaran da burjuvazidir. Çözülme evrimci yoldan olduğuna göre, evrimi savunanlar "esas hareketlendirici güç"tür. Süreç devrimci yoldan olsaydı devrimi savunanlar esas hareketlendirici güç olurdu. Oysa şimdi bunlar ikincildir.

Söz düzeyinde söylenen bunlardır. Bunların yanıtı ise kestirmeden şöyledir: Kapitalizm sistem olarak oturduktan sonra, her türlü önemli siyasal gelişmenin altında yatan ilk ve ana faktör, her zaman iki ana sınıf arasındaki çelişkidir. Bu çelişki ister açık sınıf savaşımı biçiminde ortalığa dökülsün, ister patlayıcı madde olarak kamufle olsun bu böyledir. Kapitalizmin iç dinamiği buradan kaynaklandığı için, burjuvazi içindeki çelişkiler ne denli önemli rol oynarsa oynasın (ki oynar), hiçbir önemli siyasal gelişmede "esas hareketlendirici" olamaz.

Söz düzeyinde söylenenlere kestirme yanıt budur ve Türkiye, ya da başka bir ülkede faşizmin çözülüşüne görünüm olarak değil süreçlerin özü açısından bakmak bunu doğrulamaktadır. Gelgelelim bu yazıda getirilen garip faşizm anlayışıyla düşündüğümüz zaman söz düzeyinde söylenenlerin gerçek anlamı nedir?

Bilindiği gibi yazıda, 1982 Anayasası'ndaki Atatürk milliyetçiliği faşizmin monolitikliğine örnek getiriliyordu. Bunun dışında kalan partilerin yasak oluşu faşist rejimlere özgü bir olay diye gösteriliyordu. Bu faşist yapıyı çözen esas hareketlendirici burjuvazi olduğuna göre, Atatürk milliyetçiliği dışında kalan(?)

bazı burjuva güçlerden, yasakları kaldırmaları beklenmiş olmuyor mu? Blok Atatürkçü olan ve olmayan burjuvazi diye çatlamış olmuyor mu? Ve böylece önümüzdeki dönemde gelişmelerin yönünü belirleyeceği söylenen yığın hareketliliği bu blokun Atatürk milliyetçisi olmayan (!) parçasına teslim edilmiş olmuyor mu?

Türkiye'de Atatürk milliyetçisi de, devrimci de olmayan bir burjuvazi varsa, o da ancak Kürt milliyetçisidir. Yoksa çözülmenin "esas hareketlendirici gücü", hem Atatürk milliyetçiliğinin çizdiği faşist monolitik yapının dışında kalan, hem de burjuva olan Kürt milliyetçi burjuvazisi midir?

Eklektik yazının başka bir kanalına geçelim. 1982 Anayasası faşizmin gereksinimlerine "esas olarak yanıt verdiğine" ve fiilen işlemekte olduğuna göre, faşizm kurumsallaşıyor demek gerekmiyor mu? Gerçekte gerekiyor ve burada Haydar Kutlu'yla bir ortak payda çıkıyor.

Devletin örgütlenmiş biçimini düzenleyen maddeleriyle de yürürlükte olan bu Anayasa'ya, bu maddeleri de içerir bir biçimde faşist demek ve burjuvaziyi de çözülmenin esas hareketlendiricisi olarak nitelemek şu anlama gelmiyor mu: Burjuvazi içinde, bu anayasada yazan devlet biçiminden çok başka, bambaşka bir devlet biçimi getirebilecekler vardır.

Daha da sorulabilir. Ama bir kez, bu "esas hareketlendirici güç" değerlendirmesinin ne anlama geldiğini en başta yazarın kendi pratiği belirleyecektir. İkincisi, sorulduğu kadarıyla burjuva demokrasisini kimin savunduğu yeterince açığa çıkmıştır.

Şimdi çözülmeyle ilgili bölümde geçen bir başka konuya geçelim: Önümüzdeki dönemin en büyük olasılığı devrimci durumdur. Kitapta olasılıkların sırası değişmesi doğru değil.

Bunun başlıbaşına skolastik bir yaklaşım olduğunu belirtip konuya geçelim. Kitapta olasılıkların sırası nedir?

Kitapta, önümüzdeki dönemde falan değil, *bugün*, "11 Eylül'den daha güdük bir burjuva demokrasisi"ne doğru bir gidiş vardır deniyor. Böyle mi değil mi? Gözümüzün önünde bugün olan budur.

Bu nasıl oluyor? İşçi sınıfının, halkın henüz eyleme dönüşmemiş kafaca hareketliliği karşısında liberaller, başlangıçta aynı nedenle cuntanın tanıdığı hoşgörü sınırını zorluyorlar, erk üzerinde hâlâ etkinliği olan faşist klik bir höt diyor, liberaller bir adım geri çekiliyorlar, ama bakıyorlar halkın öfkesi artarak sürüyor, bu kez iki adım atıp bir-iki vaad, bir-iki "sert" eleştiri ortaya sürüyorlar... vb. Gözümüzün önünde böyle bir süreç yürüyor. Bunun üzerine de yoldaşımız, önümüzdeki dönem çeşitli güçler açısından karşılıklı ileri geri adımlarla dolu olarak açılacaktır, diyor.

Dikkat edilirse, daha hâlâ önümüzdeki dönemdeki olasılıklara gelmedik. Bunlara gelirsek, yoldaşımız üç olasılığı sıralıyor: 1. Türkiye tipi demokrasi. 2. Devrimci durum. 3. Faşizmin geri gelmesi. Birinci ve üçüncü olasılıklar ikinciyi her zaman içinde taşır diye de ekliyor.

Bundan sonra kitapta üç almaşık üzerine fikir belirtilirken, ülkede süreçlerin kızışmakta olduğu vurgulanıyor ve bir noktada ortalık toz duman olacak deniyor. Yani önümüzdeki dönemde bir noktada devrimci durumun çıkacağı belirtiliyor.

Biz sorun nedir anlayamıyoruz? Bizim hareketimizin ideolojik birliği içinde bir olasılık sırası vardı da bu mu değişti? Kaldı ki önümüzdeki dönemde devrimci durumun kesine yakın bir olasılık olduğu kitapta belirtiliyor. Ama *bugün* 11 Eylül' den de daha güdük bir demokrasiye gidiş olduğu da belirtiliyor. Buradan şu çıkıyor ki, devrimci durum *kısa erimde* en büyük olasılık değildir. Kısa erimde en büyük olasılık, *yürümekte olan olasılıktır*. Bugün yürüyen ise 11 Eylül'den de daha güdük bir burjuva demokrasisine doğru genişlemedir. Biz yaşamda olanı mı söyleyeceğiz, yoksa yaşamı önceden yaptığımız sıralamalara mı uyduracağız? Herhalde yaşamda olanı söyleyeceğiz.

Geldik ara döneme. Yine skolastik bir soru: Ara dönem neyle neyin arası?

Ara dönem faşizmin çözülüşüyle başlayıp, yeniden faşizm dahil çeşitli noktalara ulaşabilecek bir dönem. Zaten ara dönem denmesi de kalıcı olmayan özellikleri içinde barındırması nedeniyledir.

Böyle bir ara dönemin özellikleri temelinde, bugün gidiş ne yönedir, ülkenin önündeki olasılıklar nelerdir, bunlara kitapta yanıt verilmiştir. Yanıtlara "olasılıkların sırasına" değinirken değinmiştik. Bundan daha net bir koyuş, ara dönemi "ara" yapan çelişik özelliklerin doğasına aykırı olurdu. Daha netini yaşayarak göreceğiz.

Ara dönemin özelliklerine gelince.

"Faşist kliğin erk üzerindeki etkinliğini yitirmeye niyetli olmaması" ile "çoğulcu işleyiş olanağının yaratılmış" olması, çelişkili bulunuyor. Birincisi doğruymuş, ikincisi yanlışmış çünkü cuntanın istemediği parti kapatılabiliyormuş.

Öyleyse, cunta bugün SODEP'i istiyor. İstiyorsa bu ne biçim faşist bir cunta? Her ne kadar uyuz bir partiyse de herhalde SODEP faşistlerin hoşuna gidecek bir parti değildir. Demek ki mantık yürütürken faşist kliğin isteklеriyle, niyetleriyle, siyasal ortamın ona dayattıklarını birlikte ele almak gerekiyor. Demek ki çelişki kitapta değil, gözler önünde açılmakta olan siyasal ortamı çözümleyemeyenlerdedir.

Ara döneme ilişkin olarak ikinci değinilen nokta, "faşist cuntanın erkine ortaklar çıkması" sözü. Kim bu ortaklar?

Öncelikle "ortaklar" kavramı kitaptan geneliyle nasıl anlaşılıyor, bunu belirtelim: Her türlü denetimin üstünde bir yürütme olamamak. Ordunun devlet ve hükümet yönetimine katılımının değişik *biçim* alması, vb. Yani Özal hükümetinden özel olarak söz edilmiyor, ama Özal hükümeti ve ANAP dahil, meclis içindeki, dışındaki partiler vb. hep ortak çıkanlar arasında sayılabilir. Çünkü 1982 Anayasası'nda yazılan devlet sistemi, fiilen işlerlikte olduğu sürece, her türlü denetimden uzak, sonsuz yetkilere sahip tek bir mutlak otorite merkezi olamamaktadır. Dolayısıyla, devlet içinde burjuvazinin çeşitli kesimlerinin sesi duyulabilmektedir.

Bu sesin duyulabilmesi bile, geniş anlamda erke belirli bir ortaklık anlamına gelir. Ayrıca devlet içinde sesini duyurabilme olanağı açılmış burjuva kesimler için, toplumsal siyasal duruma bağlı olarak, dar anlamda erke, yani hükümete gelme olasılığı da vardır. Bunu Türkçe'deki "ortak çıkmak" deyimi güzel anlatıyor. "Ortak çıkmak" için ortaklığa aday olmak yeterlidir. Son olarak şunu belirtelim ki, burjuvazinin çeşitli kesimleri geniş ya da dar anlamıyla erke istedikleri kadar ortak olsunlar ya da ortak çıksınlar, tekelci kapitalizm koşullarında erkte ağırlık her zaman otomatikman finans kapitalin, tekelci burjuvazinindir. Yukarıda söylenenler bu olguyla çelişmez.

Ara döneme ilişkin olarak üçüncü değinilen nokta, kitaptan aktarılan bir alıntıdan sonra sorulan sorudur.

Kitaptan şu sözler aktarılmış:

"...*Totaliter devletin temeli olan* bazı özellikler ya ortadan kalkmış ya da cuntanın tüm isteğine rağmen gerçekleştirilememiştir. Örneğin, devlet yönetimine paralel tek parti, tek devlet sendikası, yığın mobilizasyonu, her türlü denetimin üstünde bir yürütme. Bunlar yoktur."

Ardından da şu soru sorulmuş: "Cuntanın tüm isteğine rağmen gerçekleşmemiş olan ya da ortadan kaldırılmış olan yönler olarak sayılan tek parti tek devlet sendikası, yığın mobilizasyonu bir rejimin faşist olup olmadığını belirleyen ögeler midir, yoksa sistemleşmiş, oturmuş bir faşizmi tanımlayan ögeler midir?"

Bir kez kitapta yoldaşımız totaliter devletten söz ediyor, soru ise, oturmuş ve oturmamış faşist rejimlerden söz ediyor. Kitaptan aktarılan alıntı bu konunun yalnızca bir yönünün bazı temel özellikleriyle ilgilidir. Soru ise faşizmi, onun bir yönünün bazı özellikleriyle eşitleme eğilimini yansıtıyor.

Soruyu faşist devletle kısıtlı ele alıp, şöyle anlayalım: Totaliter devletin bütün bu sayılan özelliklerinin hepsi dört dörtlük yoksa faşist devlet var mı yok mu diyeceğiz? Bunun yanıtı da şöyledir: Faşist devletin birçok özelliği vardır. Bunlardan hepsi gerçekleşmeyebilir ama belli bir ağırlığı gerçekleşince o devlete faşist demek için yeterli olur. Örneğin, her türlü denetimin üstünde bir yürütme. Öte yandan, bazı özelliklerin gerçekleşmemesi faşist demeyi engellemez ama bu özelliklerin tersi gerçekleşmeye başlarsa faşizmin olmadığını söylemek gerekir. Örneğin çok partili bir sistem.

Bu soruya karşı söylenmesi gereken birşey de yazıdaki eklektik faşizm anlayışının bir kanalıyla olan çelişkisini hatırlatmaktır.

Soru faşist rejimle oturmuş faşizm arasında bir ayrım yapıyor. Bu, eklektik yazının, faşist devleti apayrı, yepyeni bir devlet sayan kanalıyla çelişkidedir. Bu kanala göre, yepyeni, oturmuş, sistemleşmiş faşist devlet kurulmadan "faşist devlet ana hatlarıyla oturmuştur" demek bile yanlıştır. Soruya göre ise doğrudur.

Anayasa

Kitapta 1982 Anayasası'na ilişkin dört soru soruluyor. Yazıda "anayasayla ilgili soruların doğru yanıtları bence şöyle" denmiş ama hangi yanıtın hangi soruya verildiği belirtilmeden üç yanıt sıralanmış. Gerçekte yanıtlarda net tutum alınmaktan titizlikle kaçınılmış.

Yazıdaki birinci yanıt kitaptaki ikinci ve dördüncü sorulara yanıt olsa gerek. Burada yuvarlama vardır. "Güçler dengesine bağlı olarak" her yerde herşey uygulanır. Anayasa "güçler dengesine bağlı olarak", boş bir kağıt parçası da olabilir, devletin örgütlenişini yansıtan bir belge de olabilir. Tartışma anayasanın uygulandığı varsayımı yapıldıktan sonra başlıyor. Ve yazıda, işin ilgisiz bir yönüne yapılan vurguyla getirilen bu yanıt oldukça yuvarlak kalıyor.

Yazıdaki ikinci yanıt ise hepten yuvarlak. Bu anayasa, güçler dengesine falan bağlı olarak değil, kendi içinde getirdiği örgütlenme biçimi açısından faşist midir değil midir? Bunun net bir yanıtı yok. Yazıda bu konuda daha önce de "esas olarak faşizmin gereksinimlerine yanıt vermek" gibi bir belirleme kullanılmıştı. Bu da faşist ya da değil diye net bir tutum anlatmıyordu.

"Bu anayasada monolitiklik var." Bu cümlede de yuvarlaklık var. Anayasada "bir miktar" monolitiklik var deniyorsa, her anayasada bu vardır. Yok bu anayasa, devletin örgütleniş biçimini yansıtan maddeleri açısından monolitik bir biçim yansıtıyor deniyorsa, o zaman neden anayasa faşisttir diye açıkça söylenmiyor.

Geliyoruz yazıdaki üçüncü yanıta. Faşizmin anayasası nerede ve ne zaman olmuştur? Yoldaşımızın da kitapta yazdığı gibi, gerçek bir anayasa ile açık diktatörlük kavramı her ikisinin de doğası gereği çelişmektedir. Adına "anayasa" denmiş ya da rafa kaldırılmış bir metin değil, gerçekten anayasa kavramına uyan ve uygulanan bir metin olarak anayasası olmuş faşizm olamaz. Ama yanıtta faşizmin anayasası olur ve olmuştur diye bir yargı var. Bunun ardında bilgi olsa çıkardı, yoksa geriye şu kalır: "Faşizmin anayasası" sözü gereğinde çekiştirilerek içi doldurulacak yuvarlak bir sözcüktür. Örneğin, Weimar anayasası kaldırılana dek geçen zaman içinde Almanya'da faşizm vardı, denebilir. Denir ama yanıt verilmiş olmaz.

Anayasayla ilgili son nokta çok ilginçtir. "Anayasa çözülmenin nedeni değil, kendisi çözülmeyi başlatan güçler dengesinin sonucudur" sözü eleştiriliyor.

Anayasaya ilişkin görüş belirlemek gerektiğinde ilgili ilgisiz "güçler dengesi" sözü ederek, sanki biz anayasada yazanlara bakıp da toplumda ne olduğuna karar veriyormuşuz gibi davranan bir kişinin kalkıp bunu söylemesi çok anlamlıdır.

Yazının eklektikliğiyle bağlı olarak çok çeşitli ve çelişkili anlamlar yüklenebilir. Örneğin, faşist devlet apayrı, dolayısıyla faşizm ille de upuzun birşey olarak algılandığı için faşizmin 1982'de çözülmeye başlamış olabileceği fikri isyana yol açıyor. Daha da sayabiliriz ama saymayacağız.

Bizim burada vurgulamak istediğimiz anlam "taktik" yaklaşımdır. Hareket noktası gerçek durum değildir. Düşünce sürecinde ilk sorulan sorular gerçeğin ve doğrunun ne olduğunu yansıtmaya yönelik değildir. Öyle olsa, bu denli mantıksız bir konuma düşülmez. Elbette böyle, kendi içinde faşist değil dediğimiz bir anayasa çıkmışsa, bu bir gecede vahi gibi gelmedi, bunun bir öncesi olması gerek. Üstelik anayasanın uygulanmasına geline ikide bir "güçler dengesi" sözünü eden birisi, anayasanın kendisinin güçler dengesinden kopuk olacağını herhalde düşünemez. Öyleyse düşündüğü başka şeyler vardır. Bunlar taktik endişelerdir.

Gerçek nedir, doğru nedir demeden, biz böyle dersek, 1980'deki darbenin faşist olup olmadığı konusu gündeme gelir endişesiyle düşünülüyor. Gelirse gelmiş olur diyebilecek bir kafa rahatlığının olmaması bir yana, bu yaklaşımla, çeşitli taktik endişelerle gerçeği gizlemek, doğruyu çarpıtmak çok kolaydır. Örneği de o denli çoktur ki saymayalım.

Söz konusu endişeler taktiklere ilişkindir ama böyle endişeleri hareket noktası yapmak taktik düzeyde bir yanlış değildir. Komünist partisi, siyasal bir partidir, onun da taktikleri, taktik endişeleri vb. vardır. Ama o, gerçeği bilimsel açıdan değerlendirip, taktiklerini buna dayamak zorundadır. Başlangıç noktası taktikler oldu mu bu parti bir süre sonra, belki çok "usta" bir "siyasetçi" olur ama bakmışız ki komünistliği kalmamış!

Zaten taktikleri hareket noktası yapmak, düşünce zincirinin öteki ucu (bilimsel anlayış) bulanık olduğu için, hareket noktası yapılacak netlik o uçta bulunmadığı için doğar. Bu nedenle derin bir yanlıştır. Önce tavırlar alınır, ardından gerekçeleri düzülür. Düzme gerekçelerin gerçeğe ve doğruya uygunluğu ise şansa kalmış bir olgudur.

Sonuç

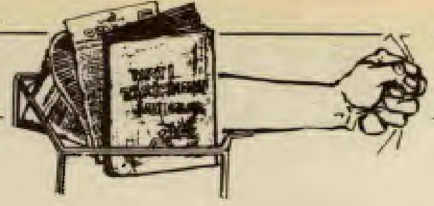
Bu yazı çeşit çeşit yanlışı eklektik bir biçimde birleştirmeye çalışıyor. Bununla bağlı olarak ***hiçbir konuda net tutum belirlemiyor.*** Son cümlesi buna son bir örnek:

"Çözülme süreci bugün iyice ilerlemiş ve sonuna gelmiştir."

Faşizm çözülüyor mu, çözüldü mü yoksa çözülmek üzere mi? Bir kez buna net bir yanıt yok. Ama yine de, yukarıdaki cümleyi yorumlayacak olursak, ancak faşizm çözüldü diye yorumlayabiliriz. Öyle bir anlam çıkıyor. O zaman bunca gürültü neden? Sorun faşizmin 1984 Mart ayında mı Ekim ayında mı çözüldüğüne iniyor ki bu, bugün eylem birliğini bozmayı gerektirecek bir farklılık değildir.

Bu yazıda eklektik olmayan ve kararlı bir biçimde yansıyan tek şey *karşı çıkma güdüsüdür*. Bu yazı bu güdüyle kotarılmış hem de çok kötü bir gerekçedir, kılıftır. Bir "görüş ayrılığı" kotarılmıştır ama bu kotarılırken yapılan yanlışlar gerçekten de derin bir düşünce biçimi ayrılığını ortaya çıkarmıştır. "Kotarılan" ayrılık faşizm konusundadır, bu yoldan ortaya çıkan ayrılık ise Marksizm-Leninizmin en temel konularını, yöntemini, devlet anlayışını vb. içermektedir. Yine de geri dönüşü olabilir. Faşizm konusundan ve yoldaşça güvenden başlayarak doğru tutum alınabilir ve zorla ortaya çıkarılan temel ayrılıklar zaman içinde giderilebilir.

Bugünkü durumda yapılabilecek en yoldaşça, en yapıcı eleştiri budur.

Bu sayımızda yayınlamaya başladığımız broşür, 1936 yılı sonrasında yayınlanmıştır. İspanya'da iç savaşa ve faşizmin geliş sürecine ilişkindir. Başlığı biz koyduk

İSPANYA'DA FAŞİZM ÜZERİNE

ÖNSÖZ

"İSPANYANIN FAŞİST EMPERYALİZMİN EZGİSİNDEN KURTULMASI YALNIZ İSPANYOLLARIN HUSUSÎ BİR İŞİ DEĞİL, BÜTÜN İLERİ VE MÜTERAKKI İNSANLIĞIN MÜŞTEREK DAVASIDIR".) STALİN).

İspanya hâdiseleri, her ülkede olduğu gibi, Türkiyede de âkisler uyandırdı. Başka türlü olmasına imkân varmı! Bunun neticesi olarak, çengelli haçları koynunda saklı duran faşist ajanları birer birer deliklerden, pusu kurdukları yuvalardan kafalarını çıkarmağa başladı. Yine İspanya hâdiseleri öyle bir mehenk taşı oldu ki bizde terakkıyı, ileriyi, inkişafı, kurtuluşu seven ve bu uğurda çarpışan kim varsa ortaya atıldı. Emperyalizmin. faşizmin. harbın duşmanları kendilerini açığa vurdu. Barışı sevenler dobra dobra Türk milletine kendini gösterdi.

Türkiye halkı da "ileri ve müterakkı insanlık" cephesine dahildir. İspanya halkının irtica-a. istilâye, esarete ve faşist generalların kanlı hareketlerine karşı yürüttükleri savaşa ancak sevgi besliyebiliriz. Biz, onun zaferini isteriz! Türk halkının bu içten gelen sempatisini bir çok yazıcılar ve bazı gazeteler — yarım yamalak olsa da — izhar ettiler, ediyorlar.

Fakat buna karşılık, Türkiye halkının inkilâpçı an'anelerini kendilerine bir çıkar gelir, — menbaı yapmak isteyenler, faşist parasına satılmış oysuz esaslar İspanya halkının kurtuluş davasına ulu orta küfrediyorlar. İspanya halkına sempati besleyen Türk halkını, küstah bir eda ile, tehtid ediyorlar. Kurtuluşu uğrunda savaşan kahraman İspanya milletine Türk halkının beslediği sempatiyi körletmek için ellerinden geleni yapıyorlar. Kanlı katil general Frankonun "zaferi"ni adeta dört gözle bekliyorlar. 9-11-936 tarihli Cumhuriyet gazetesinde Nadir Nadi (Yunus Nadinin oğlu) şöyle diyor:

"Objektif bir şekilde gözden geçirirsek, bu hareketin (yani generallarin hareketi) para kuvvetile, dışarıdan yardım kuvvetile başarılmış bir iş olmadığını anlarız" İspanya halkını ezmeğe uğraşan Alman ve İtalyan tanklarını Nadir Nadi böyle maskeletmek isteyor. Madriti yakan, Madrit sokaklarını kana boyayan "Yünkers" ve "Fiyat" markalı, Alman ve İtalyan faşistlerinin kullandıkları bombarduman tayyarelerini böyle gözden saklamak istiyor. Masum Habeş çocuklarını yağ-paçavralar gibi yakan Kont Ciyaanonun, gözü kanlı Göbelsin ağzını Nadir Nadi böyle kullanıyor. Nadir Nadi daha ne "inciler"yumurtlamıyor, Hükümet merkezi içine kadar ilerleyen bir harekete artık ihtilâl demek daha münasiptir" diyor: Sıkılmasa, Adisababaya giren faşist Musuluni ordularına da "ihtilâllcı" ordusu deyecek.

"Türk milleti Madrit hükûmetine karşı ancak sempati besler... İspanya halkının en samımî arzularını yerine getiren meşru Madrit hükametine karşı generallerin isyanı alçak bir harekettir... Asiler kahrolsun!" diyen Türk yazıcılarını ve gazetelerini açıktan açığa tehtid eden Nadir Nadi başka bir "inci" daha ortaya atıyor: "Bizdeki istiklâl harbı iki rejim arasında geçen bir sokak kavgası değil, bir milletin en aziz şeyi olan varlığını korumak savaşı idi" diyor. Ya demek inkılâpçı Türk halkı sultanlık rejimi ile çarpışmadı; Konya sokaklarında mürteci Delibaş çetelerile vuruşmadı; Zile sokaklarında boğuşmadı öyle mi! Türk köylüsünün, Türk halkının, Türk amelesinin inkilâpçı mazısını nasıl gösteriyor. Onun inkilâpçı an'anelerine kirli elleri nasıl uzatıyor. "Türk milletinin göysünü kabartan en azız davasını" Nadırnadı ve hempaları nasıl tahrif ediyor. Sonra, empıyalistlere satılmış mürteci generallara karşı İspanya halkının yürüttüğü savaş "bir milletin en azız şeyi olan varlığını korumak savaşı" değilmidir! İspanya halkı yalnız iç duşmanlarla değil, dış duşmanlarla da — Alman ve İtalyan faşistlerile ve onların yamak ve yardaklarıla da çarpışıyor.

Nadır Nadı ve Alman faşistlerinden para alarak Franko hisabına yazı yazan Peyamı Safa ve Muharrem Feyzi gibiler üstelik kendilerini "bitaraf" gösteriyorlar. İspanyanın kahraman halkına" sempati besleyen hakiki münevverler, yazıcıları, gazetecileri, samimi Türk halkını "şahsimenfaat" peşinde koşan kimseler diye tavsif ediyorlar. Bu kadar da iki yüzlülük görülmüş şey değil. Fakat, Türk halkını bu adamlar aptal sanıyorlarsa aldanıyorla Türk halkı onların hile ve dalaveralarına kapılacak kadar tecrübesiz değildir. O, kimlerin "menfaat" peşinde koştuğunu kimlerin satılmış faşist ajanı olduğunu görecek kadar gözlerini açmıştır.

İspanya hâdiseleri hakkında Türk halkının kafasını çorbaya çevirmek, onun fikirlerini çelmek, onun sempatisini körletmek isteyenlerin mürteci hamlelerine karşı koymak ileri bir vazifedir.

İspanya hakkında doğru dürüst malûmat edinmek için de "İspanya inkılâbının hususiyetleri"ni bilmek lâzımdır. Bunu da İtalya proletaryasının önderi Erköli yoldaşın kaleme aldığı şu küçük broşürle eyi anlayabiliriz.

Dilimize çevirdiğimiz, Erkoli yoldaşın bu eserini okuduktan sonra: neden âsilere karşı çakmak çalan Bakslı bir papazın, millici bir Katalonyalının inkilâpçı bir rol oynadıklarını göreceksiniz. Neden bütün İspanya halkı proletaryanın ve onun önderi olan Komunist Partisinin etrafında toplandığını anlayacaksınız. Ve nihayet neden Peyamıların, Nadir Nadıların. Muharrem Fevzilerin ne mallar olduklarını anlayacaksınız. Tavsiye ederiz, dıkkatlı okuyuk!

İSPANYA İNKILÂBININ HUSUSİYETLERİ

İspanya halkının kahramanca savaşı bütün dünyayı derin bir heyecana verdi. Bu savaş, İkinci Teşrin 1917 Sosyalist inkilâbından sonra, kapitalist ülkelerde halk kitlelerinin kurtuluş savaşlarında en büyük hâdisedir.

Derebeylik artıklarına, asılzadelere, monarşist zabitlere, kilise prenslerine ve faşizm esaretine karşı olan bu savaş İspanya halkının ezici bir ekseriyetini birleştirdi. Ameleler, köylüler, münevverler, şehir küçük burjuvaları ve hattâ burjuvazinin bazı grupları hürriyet ve cumhuriyeti müdafa ediyorlar. Aldattıkları Faslıların, arsıulusal serseri katillerden müteşekkil lejyonların yardımı ile bir avuç general kendi halkına — milletine — karşı harbediyor.

İspanya halkının mücadelesi millî inkilâp savaşlarının çizgilerini kendisinde taşır. Bu savaş, halkı ve memleketi ecnebilerin esaretinden kurtarmak savaşıdır. Çünkü asilerin üstün gelmesi demek, İspanyanın ekonomice, siyasen, kültürce geri gitmesi; müstakil bir devlet olarak sukut etmesi; İspanya halkının Alman ve İtalyan faşizmine esir düşmesi demektir. Bir savaş şundan ötürü de milli — inkilâp savaşıdır. Şöyleki; bu zavaşın zaferi, eski Kastil zadegânlarının ezgisi altında kalmış Katalonyalılara, Bakslara, Galiserlere kortuluş getiriyor.

Halkın zaferi İspanya faşizmine öldürücü darbeyi indirir, onun maddi temellerini yok eder; faşist ısyancıların çiftliklerini, sanayî müessiselerini halkın eline verir. Bu zafer, İspanya emekçilerinin kendi sosyal kurtuluşları uğrunda ilerde yürütecekleri muvaffakıyetli savaşa zemin yaratır.

İspanyada halk cephesinin zaferi, bütün Avrupada barışı sağlamlaştırır. Hele ilk sırada, Fransayı faşist çenberi içine almak ve ona saldırmak için İspanyayı harp sahasına çevirmek isteyen harp kundakçılarının plânlarına engel olur.

İspanyada halk cephesinin savaşı, bütün dünya demokrası kuvvetlerini harekete getiriyor. Bu savaşın movaffakıyeti bütün dünyada demokrası işini sağlamlaştırır. Bu zafer, faşizmi, üstün geldiği yerlerde zaif düşürür, onun yıkılıp mahv olmasını hızlandırır.

İspanya inkilabı bütün dünyadaki antifaşist mücadelenin bir parçasıdır. Bu inkılâbın pek geniş bir sosyal temeli vardır. Bu inkılâp halk inkılâbıdır. Bu inkılâp, millî inkılâptır. Bu inkılâp antifaşist bir inkılâptır.

İspanyada iç sınıf münasebetleri öyledirki, İspanya halkının davası mağlüp edilemez. Fakat, İspanya halkının faşizme galebe çalmasına dünya irtica kuvvetleri, hepsinden evvel Alman ve İtalyan faşistleri engel oluyorlar. Onlar asileri tutuyorlar; kapitalist ülkelerde demokratik hukûmetlerin seyirci kalmalarından istifade ederek onlara silah veriyorlar.

İspanya inkılâbını 1905 inkılâbıle, hele 1917 inkılâbile tıpatıp bir tutmak doğru değildir. İspanya inkılâbının kendisine mahsus hususiyetleri vardır. Bunlar, hem iç hususiyetlerden ve hem de arsıulusal durumdan çıkıyor. Büyük tarihi hâdiseler ne zaman ve ne de mekân itibarile, fotoğraf gibi, benzeri benzerine tekerrür etmezler.

İspanya halkı, demokratik burjuva inkılâbının önünde duran vazifeleri hallediyor. Faşist ısyancıların bugün hâkimiyetlerini yeniden kurmak istedikleri mürteci zümreler memleketi öyle idare ettiler, öyle ellerinde tuttularki bu memleket Avrupanın en geri ve en fakir ülkesi olarak kaldı. İspanya halkının bütün tabakalarında sağlam, yaratıcı, canlı bütün ne varsa hepsi, bir daha geriye dönmemek üzre yok olmağa mahkûm olan mazının ezgisini çekti ve çekiyor. İspanyada yaşamağa elverişli, yaratıcı, ve ne varsa hepsi, demokratik burjuva inkılâbının önünde duran meselelerin halli ile kendi vazıyetlerinin kökünden islâhını istiyor.

Bu, şu zaruretleri ifade eder: Memleketin ekonomik ve siyasal inkişafı hisabına, köylerde hâkim olan derebeylik münasebetlerini yok etmek yolu ile ziraat meselesinin halledilmesi köylüyü ameleyi ve bütün emekçi halkı taşınamayacak kadar ağır köhne ekonomik ve idari yüklerden kurtarmak. Daha daha bu, zadegânın klisenin, dinî müesseselerin imtiyazlarını kökünden söpürülmesi; mürteci zümrelerin kontrolsuz hâkimiyetlerinin parçalanması zaruretini ifade eder.

Fakat, demokratık burjuva inkılâbının halledeceği bu meselelerin yolu üzerine faşizm dikiliverdi. İspanya faşizmi yalnız kapitalist irticaını taşımıyor. O, bir kurşun balyası gibi memleketi gemiye çeken ve halk ekonomisinin inkışafına manî olan orta çağ derebeyliğini, monarşiyi, vahşeti, kilise taassubunu ve zulmunu, cezvit engizisyonunu de taşıyor. O, mürteci zümreleri ve asılzade imtiyazlarını müdafaa ediyor. O, yalnız kitleleri ezmek için sosyal demogojilere de başvuran trüstleşmiş kapitalin mümessili değil, o, demogojisiz çırılçıplak zulmu, ezgiyi gösteriyor. O, herkesin kinle, nefretle istemediği çürümüş, kokmuş eski kuruluğun mümessilidir.

Henüz demokratik burjuva inkılâbı mezelelerinin halledilmediği bu ülkede faşizm kendisine, geniş küçük burjuva temellerine dayanan, kitlevi bir parti yaratamadı. Meşru hükûmete karşı askerî bir ısyan kaldırmakla faşizm, burjuva meşrutiyeti şeraiti içinde onunla anlaşmalar yapabilecek olan burjuva unsurlarının bir kısmını bile, kendisinden uzaklaştırdı. Faşizm şunu becerdi ki, küçük burjuvazi katî olarak prolataryadan yana döndü. Amele harekâtının içinde "meşrutî" inkişaf yolunda yürümek isteyen islâhatçı unsurlar halk tarafında yer almağa mecbur kaldılar. Faşizm, asla görülmemiş bir surette, halk cephesinin bütün partilerini ve teşkilâtlarını — Martines Barno' dan Komunistlere kadar, Baks milliyetçilerinden Katalonya anarşistlerine kadar hepsinin kendisine karşı birleştirdi.

Geniş kitlelerin derin menfaatlarına cevap veren demokratik burjuva inkılâbının göreceği işleri İspanya halkı yepyeni bir tarzda halllediyor, Yanı: 1. Bu meseleleri o ısyancıların çıkardığı vatandaş kavgasının içinde hallediyor. 2 — Faşizme karşı yürütülen silâhlı savaşın menfaatları onu isyana katılmış olan bütün toprak sahıplarının ve patronların mülklerini müsadere etmeğe mecbur kalıyor. Çünkü, ekonomik cephelerini yıkmadan faşizme galebe çalmak olamaz. 3 — O, Rusya proletaryanın hakimiyeti ele aldıktan sonra hallettiği demokratik burjuva inkılâbının tarihî tecrübelerinden istifade etmek imkânına malik bulunuyor. Çünkü, bugünkü tarihî safhasında İspanya inkılâbının esas mahiyetini teşkil eden şeyleri Büyük Proleter inkılâbı, şöyle "yolu üzerinde" geçerken ve "dolayısile" pek parlak bir surette hayata geçirmiştir. Ve nihayet, İspanya amele sınıfı inkılâpta kendisinin önderlik rolunu, sevk ve idarecilik rolunu hayata geçiriyor. Amele sınıfı, kendi mücadelesinin vusat ve şekillerile bu inkılâba proleter damgasını vuruyor.

İspanyadaki inkılâbın bütün inkişaf safhalarında, irtica kuvvetlerine karşı yapılan bütün mühim çıkışlarda girişkenliliği — inisiatifi — amele sınıfı üzerine aldı. Amele sınıfı, Primo bö Rivera ve monarşiyi yıkan hareketin canı idi. Bütün büyük sanayı şehirlerinde amele grevleri ve nümayişleri aldı yürüdü. Bu grevler ve nümayişler: karşısında monarşının duramadığı, şehirlerdeki, köylerdeki, ordudaki kütlevî halk hareketlerinin muazzam dalgalanışına hız verdi. Burjuvazinin, cumhuriyetçi önderlerin ve hattâ Sosyalist partisinin kütle hareketini frenlemek, ezmek isteyen bütün gayretlerine rağmen, amele sınıfının ardı arası kesilmeyen kahramanca savaşı inkılâbın halkçı mahiyetini durmadan derinleştirdi.

(D...)

Türkiye Komünist Partisi Eşgüdüm Komitesi

AÇIKLAMA

Partimizde küçük bir azınlık, çoğunluğun kararlarına karşı, parti disiplinini çiğneyen, tüzüğün bütününü ayaklar altına alırken bazı maddelerinden yararlanmaya çalışan, sözde bir "parti-içi savaşım" başlatmıştır.

Disipline bayrak açışıyla, yöntemleriyle, propagandada verdiği düzeysizlik örnekleriyle "parti-içi" kavramını çoktan sözde bırakan bu savaşımın hangi kutsal doğrular uğruna böyle aniden yükseltildiği de pek belirli değildir. Partimiz bunun belirmesi, parti üyeleri ve devrimci kamuoyu önünde açığa çıkması için elinden geleni yapacaktır. Ancak parti disiplini, tüzük ve yoldaşça güvende açılan bunca yaradan sonra, bunu parti içi bir açık tartışma biçiminde yürütmek, komünist partisi normları açısından partimizin elinden gelen birşey değildir.

Bu nedenle partimiz, son olaylar içinde tutumunun yanında duranlardan daha farklı olduğuna olan inancımızı sürdürdüğümüz ve düzeyli bir ideolojik savaşım yürütmek istediğini belirten Vural yoldaşın yazdıklarını, parti içi açık tartışma çerçevesi dışında kalarak basmaya karar vermiştir.

Parti olarak yeni bir durum değerlendirmesi yaptığımız ve bununla da bağlı olarak, önümüzde duran yoğun ve önemli görevleri bilince çıkardığımız 10 Eylül'ün ardından çok yönlü, dolu dizgin bir çalışma dönemine girdik. Enerjiyle görevlerimize sarılmak durumundayken ortaya çıkan bu sözde "parti içi" savaşım, küçük bir azınlıkça da yürütülse çoğunluğun çalışmasına zarar verebilir. Bunu önlemenin, hatta bu olaylardan yararla çıkmanın tek yolu, parti örgütlerinin yığın çalışmasını ve özveri taarruzunu daha büyük bir enerji ve başarıyla yürütmesi, gelişmesi ve yaratılan yapay iç sorunu, böyle bir gelişmenin yan ürünü olarak çözmesidir.

TKP-Eşgüdüm Komitesi

BELGELERDEN DÖKÜM

Partimizde, ÜB üyesi Vural Demir ve EK aday üyesi Haydar Çetin yoldaşları da içeren bir gurup yoldaş, 10 Eylül konuşmasının ve *Faşizmin Çözülüşü* kitabının ardından disiplini bozmaya, bir fraksiyon gibi davranmaya başladı. İki olayın ardarda gelmesi, ikinci olay birincinin sonucuymuş gibi bir görünüm yaratıyor. Oysa özde durum hiç de öyle değildir. Durumun böyle olmadığı, olayların, toplantılarda alınan tutumların ve verilen oyların dökümünden de net olarak çıkmaktadır. Bunu tüm partiye sergilemek üzere, parti merkezimizin tutanak, rapor gibi belgelerinden yararlanarak aşağıdaki kısa dökümü veriyoruz:

10 Eylül konuşması ardından Vural yoldaşın da katıldığı ilk ÜB toplantısı

Vural yoldaşın konumu:

— "Bugün Türkiye'de faşizmin olmadığı konusunda kafam açık" diyor.

— Tartışılmasını istediği iki konu var: Çözülmenin ne zaman başladığı ve 1982 Anayasası'nın niteliği. Bu iki konuda da eski görüşlerimizin tersine bir görüş ileri sürülmemesinden yana.

— Konu uzun uzun tartışılmış. Bu konumda olan yalnızca Vural yoldaş.

10 Eylül konuşmasının ve ilk ÜB toplantısının ardından ilk EK toplantısı

Vural yoldaşın konumu:

— "Bugün faşizm yoktur. Bu konuda herhangi bir sorun yok. Ama 'anayasa faşist değildir ve çözülme anayasanın kabülüyle başlamıştır' görüşünü değiştirsek".

— Bunun yanısıra faşizmin anlayışına, faşist devletin ne zaman kurulmuş sayılabileceğine, askeri-faşist ayrımına vb. ilişkin yeni bazı sorular ortaya atıyor.

Haydar yoldaşın konumu:

— "Bana faşizm yok gibi değil, hâlâ çözülüyor gibi geliyor"

— Konu uzun uzun tartışılmış. Sonunda bugün Türkiye'de faşizmin olmadığı oybirliğiyle kabul edilmiş. Çözülme sürecinin başlaması ve süreçteki vurgu noktaları konusunda kitapta yazıldığı biçimde anlaşma sağlandığı için oylamaya gerek kalmamış. "Anayasa faşist değildir" denip denmeyeceği oylamaya sunulmuş. Vural ve Haydar yoldaşlar "denmesin", geri kalan yoldaşlar "densin" yönünde oy kullanmışlar.

— EK aday üyelerinin söz hakkı vardır, oy hakkı yoktur. Bu nedenle Haydar yoldaşın kullandığı oylar resmen geçerli değildir. Ancak kanısını belirtme açısından göstergedir. Bu açıdan, Haydar yoldaş, toplantıda ileri sürdüğü "faşizm hâlâ çözülüyor" görüşünü tartışmalardan sonra değiştirmiş görünüyor.

— Toplantının sonunda alınan kararlar doğrultusunda enerjiyle işe dalmanın önemi vurgulanıyor. Kafalara takılan ayrıntı konuların organlarda tartışmasının sürebileceği defalarca belirtiliyor.

Aradan 3 hafta kadar bir süre geçiyor.

Vural yoldaşın da katıldığı ikinci ÜB toplantısı

Vural yoldaşın konumu:

— Kafalara takılan ayrıntıları organlarda tartışmanın sürmesi çerçevesinde bir rapor sunuyor. Raporun son cümlesi, "çözülme süreci bugün iyice ilerlemiş ve sonuna gelmiştir" diyor. Bunun üzerine bugün faşizmin olup olmadığı sorulduğunda, Vural yoldaş "faşizm yoktur" diye net bir yanıt vermiyor.

— Vural yoldaşın görüşlerinin eklektik, ikircimli ve zayıf olduğu konusunda Vural yoldaş dışındaki tüm yoldaşlar görüş birliğindeler. Vural yoldaş bu raporun yazı olarak yayınlanması yönünde bir isteği ima bile etmiyor. Vural yoldaşın görüşlerinin tam oturmamış olduğunu gösterdiği ve bunu Vural yoldaş da kabul ettiği için, tartışma zamana bırakılarak o toplantıda kesiliyor.

— Bu zaman içinde, bu ikircimli kafayla Vural yoldaşın bir yöre komitesine sekreterlik yapamayacağı, yoldaşın üzerindeki bu görevin alınması çeşitli yoldaşlarca öne sürülüyor. Vural yoldaş, "ben de zaten bu öneriyi yapacaktım" diyor ve konu oybirliğiyle karara bağlanıyor. Oybirliğiyle alınan ikinci bir karar da, yeni görevli gidene dek işleri yine Vural yoldaşın yürütmesi ve bu süre içinde örgütte bir bekleyiş olmaması için, değişiklik kararının değişiklikten hemen önce ilgili örgüte duyurulması.

— Değişiklikten sonrası için Vural yoldaşa, yöre sekreterliğinden çok daha önemli ve aynı zamanda ÜB içinde yürütülecek tartışma açısından tek elverişli almaşık olan bir görev öneriliyor. Vural yoldaş bu görevi istemediğini ve ayrılınca da yörede kalma isteğini ısrarla belirtiyor. Yoldaşın yörede kalma isteği kendisi dışındaki yoldaşların oybirliğiyle reddediliyor. Üstlenmesi önerilen görev konusunun, Vural yoldaş 3-4 hafta içinde bazı teknik sorunlarını çözdükten sonra yeniden gündeme getirilmesi kararlaştırılıyor.

— Ayrıca Vural yoldaş yöreden ayrılacağı için, aynı yörede görev yapan ve Vural yoldaşın da belirttiği gibi onunla aynı görüşleri paylaşan eşinin de görev değiştirmesine Vural yoldaşın da oyuyla oybirliğiyle karar veriliyor.

Aradan 2 hafta geçiyor.

Vural yoldaşın da katıldığı üçüncü ÜB toplantısı

Toplantıda aktarılan ve Vural yoldaşın da yalanlamadığı bilgiler:

— Vural yoldaş, kendisinin de oy verdiği ÜB kararının tersine, yöreye dönünce birlikte çalıştığı yoldaşlara telefon açarak görevden alındığını duyurmuş ve üstelik duyururken, "bu karara karşı birşey önermiyorum ama bunu düşünmek gerek" gibi yargılar eklemiştir.

— Bu duyurudan sonra Haydar yoldaş bulunduğu bölgede "büyük bir devrimci lider görüşleri nedeniyle tasfiye edildi" türünden ve 6. Yaz Taarruzu'na ilişkin soru uyandırıcı bazı sözleri de içeren bir propagandaya başlamıştır. Vural yoldaş, Haydar yoldaşa, alınmış kararlara karşı propaganda yapmamasını değil de, propagandada düzey düşüklüğü olursa kendisini desteklemeyeceğini söylemiştir.

— Vural yoldaş, kendisinin de oy verdiği ÜB kararıyla sekreteri yöre ve görev değiştirecek olan komiteyle bir toplantı yapmıştır. Toplantıda, kendi görüşlerine ilişkin olarak ÜB'de okuduğu ve orada yazı olarak basılma isteğini ima bile etmediği raporu okumuştur. Toplantıdan raporun yazı olarak basılması için karar çıkmıştır.

— Vural yoldaş bu olanların hiçbirini ÜB'ye kendisi bildirmemiştir. Olanların bazıları duyulup kendisine telefon edilince de herşeyi söylememiş, duyulan bazı şeyleri doğrulamakla yetinmiştir. Bunun üzerine merkezden görevli yoldaşlar yöreye gönderilmişler ve olanları asıl onlar öğrenmişlerdir.

— Yöreye giden görevli yoldaşlar ve Vural yoldaş, sekreteri görev değiştirecek olan komiteyle toplantı yapmışlardır. Bu toplantıda komite, gerek Vural yoldaşın, gerekse komite sekreterinin görev değiştirmelerine ilişkin ÜB kararlarını tasfiye olarak nitelendirmiş ve kararların değişmesini istemiştir. Ayrıca kitap üzerine açık tartışma talep etmiştir. ÜB, bu kararların değişmeyeceğini bildirmiştir. Bunun üzerine komite bu kararlara uymayacağını belirtmiştir. ÜB de, kararlara uymayı reddettiği için komiteye işten el çektirmiştir.

— Daha sonra bu komite ve ona bağlı çalışan bir gurup yoldaş, topluca, bir başka bölgedeki derneğe gitmişlerdir. Haydar yoldaşın da, örgüt dışından kişilerin de katıldığı bir "açık tartışma" toplantısı örgütlemişlerdir. Yöreye merkezden görevli giden yoldaşlar Vural yoldaşla birlikte, bir raslantı sonucu bu derneğe uğradıklarında çirkin bir "açık tartışma" toplantısı ile karşılaşmışlardır.

— Bu toplantıda ve başka toplu konuşmalarda, Vural yoldaşın baskı altında kalarak çeşitli konularda ÜB ile aynı oyu verdiği, organlarda tartışmanın engellendiği, yönetimde burjuvaların, profesörlerin, bürokratların bulunduğu, muhalefetin ise işçiler olduğu vb. ileri sürülmüştür.

Haydar yoldaş Veli Dursun yoldaşımız hakkında ileri geri konuşmuştur. Partiye yönelttiği bazı eleştirilerin neden üst organlarda dile getirilmediği sorulunca, Haydar yoldaş üst organlara güvenilmediği için demiştir. Ayrıca Haydar yoldaş çeşitli yoldaşlara "bacaklarını kırarım" yollu tehdit mesajları iletmiştir.

— Tüm bu ve benzeri bilgilerin aktarılmasından sonra Vural yoldaşın konumu:

— "İşler irade dışında belli yanlış noktalara açılım gösterdi. Bunu düzeltmenin yolu söz konusu kararları geri almaktır."

— "Kararlar değişmezse, kararlara uymayan birim ya da üyeler kongreye kadar mücadele ederler."

— "Benim esas amacım parti içinde mücadele vermektir, ama siz kararları değiştirmeyerek bu yolu tıkıyorsunuz. Bu şu demektir: Avrupa olsun, Türkiye olsun, nereye ulaşabilirsem örgütlere gideceğim"

— ÜB'de karar: Eski kararları değiştirmemek, partiye şantaj yapılmasını şiddetle reddetmek ve konuyu EK toplantısına

götürmek.

Olağanüstü EK toplantısı

Vural yoldaşın konumu:

— Vural yoldaş dört bölümden oluşan bir konuşma yapıyor:

1. Olayların gelişimi.
2. Örgütün işleyişi.
3. Son kitap ve parti çizgisindeki sapma.
4. Kongre.

— Bu konuşmanın en kısa üçüncü bölümünde, ideolojik siyasal konulara bir cümleyle değinen Vural yoldaş, bu cümlede de, "faşizmin tahlili, eski söylediklerimiz ve bugün getirdiği hedefler açısından kitaba itirazlarını ilerde" açıklayacağını söylüyor.

— Bugün için önerileri:

— ÜB kararları tasfiyedir, dolayısıyla bu "kararlara uyulamaz". Ama "bu kararlar kaldırılırsa, tüzüğün bütün kurallarına uyularak çalışma sürer".

— Kararlar kaldırılmazsa nasıl bir çalışma sürer sorusuna verdiği yanıt: "Her mücadele kendi yeni kurallarını yaratarak ilerler." "Tasfiyelerin durdurulması koşuluyla tüzüğe uymaya hazırım."

Vural yoldaş hariç EK'nın ortak görüşleri

— ÜB kararları tasfiye değildir ve moral, örgütsel, siyasal açıdan doğrudur. Bu kararlar değiştirilemez.

— Disipline uymak için kararların değiştirilmesini koşul olarak öne sürmek şantajdır. Partiye karşı şantaj yapılamaz.

— Vural yoldaş bir azınlık adına partiye şantaj yapıyor. Ya kararları değiştirirsiniz, ya da... diyor. Biz kararları değiştirmediğimize ve kimse kararlarını tanımadığı bir organda duramayacağına göre, başarısız bir şantajın doğal sonucu, Vural yoldaşın ve sözcülüğünü yaptığı Haydar yoldaşın, kendi isteklériyle organdan ayrılmalarıdır.

— Vural yoldaş kendi isteğiyle ayrılmayacağını belirtiyor. Öyleyse, kararlar değişmezse de ben bu kararlara ve disipline uyacağım desin, sorunu hoşgörüyle ortadan kaldıralım. EK Vural yoldaşın ayrılmasını istediği için değil, partinin çıkarı disiplini korumayı gerektirdiği için böyle davranıyor.

— Vural yoldaş hem kararlara ve kararlar değişmese de disipline uyacağım demiyor, hem kendi insiyatifiyle organdan ayrılmıyor, bu durumda ne olacağına EK karar alsın diyor. Bu tutum, "tasfiyeciliğe yeni bir örnek daha" diye kullanılacak malzeme yaratmaya yönelik bir taktiktir. Bu da bir şantajdır ama EK bu şantaja da gelmeyip, gereken kararı alacaktır.

— Gerek ÜB'nin, Vural yoldaşı yöre sekreterliğinden alma kararı, gerekse EK'nın alacağı kararlar, "görüşlerden dolayı cezalandırma" değildir. Vural yoldaş önce disipline karşı bayrak açmış, sonra gerekçe olarak görüş farklılıklarını açığa çıkarmıştır. Öne sürdüğü görüş farklılıkları disiplini bozmayı haklı gösterecek çapta değildir. Bu farklılıkların organlarda tartışılmasını kendisi beklememiştir. Kendi görüşlerinin oluşum halinde olduğunu kendi söylediği ve zaten ortada net bir platformu bile olmadığı halde, Vural yoldaş kendi sesli düşünmesini yansıtacak ve partinin siyasal kararlılığını bulandırmaktan başka bir işe yaramayacak bir "açık tartışma" anlayışıyla davranmaktadır. Böyle bir tartışma olur, olacaktır ama partililer arası bir tartışma kategorisinde olamaz.

EK kararları:

— Bu EK toplantısı EK plenumu yerinedir. Asil üyelerden iki eksik vardır. Ancak eksik yoldaşların toplantıdan haberleri vardır ve görüşleri bilinmektedir.

— Haydar Çetin aday üye olduğu için onu çağırma zorunluluğu yoktur. Çirkin ve disiplinsiz davranışları nedeniyle onu çağırma yönünde moral bir gereklilik de duyulmamıştır.

— ÜB kararları tasfiye değildir ve moral, örgütsel, siyasal açıdan doğrudur. Kararlar ve ÜB'nin şantaj karşısında kararları değiştirmeme tavrı onaylanmıştır.

— Vural yoldaşın ÜB üyeliğine son verilmesi ve EK üyeliğinin de askıya alınması kendisi dışında tüm katılanların oy birliğiyle kararlaştırılmıştır.

— Haydar Çetin'in EK aday üyeliğinden çıkarılmasına, Vural yoldaş dışında tüm üyelerin oybirliğiyle karar verilmiştir.

— 10 Eylül konuşmasından sonra yapılan EK toplantısında partimizin siyasal konumu, konuşma temelinde onaylanmıştı. EK ilk toplantıdaki onayını, kitap temelinde bir kez daha teyid etmiştir.

Aradan 2 gün kadar bir zaman geçiyor.

İkinci olağanüstü EK toplantısı

Toplantıda aktarılan bilgiler:

— Sorunlu bölgeden yoldaşlar iki bölgeye daha "açık tartışma" yapmaya gitmişlerdir. Bu yoldaşlar *bir bölgedeki tartışma* toplantısından bir süre sonra, merkeze, o bölgede karşılaştıkları yetkili yoldaşın polis olduğuna ve bölge örgütüne kendi adamlarını sızdırdığına dair "bilgi"(!) iletmişlerdir. *Öteki bölgedeki tartışma* toplantısında ise bu yoldaşlar, kendileri bölge bölge dolaştıkları halde, başka bölgeden o bölgeye gelen yoldaşları "cezalandıracaklarını", "bacaklarını kıracaklarını" vb. söylemişlerdir. Nitekim ertesi gün bu bölgede tatsız olayların çıkmasına ve 12 yoldaşın tutuklanmasına neden olmuşlardır.

— Bu yoldaşlar "açık tartışma" diye bağırışıyorlar ama bunu da pek anlamıyorlar. Çirkin karalamalar ileri sürme, tehditler savurma, kavga çıkarma, en önemlisi de kaybeden görüşleri derhal terk edip yeni görüşlere sarılmak "açık tartışma"da belirleyici ve tartışmayı kaybettiklerini baştan kanıtlayan özellikleridir.

EK kararı:

1. Partililer bu yoldaşların özellikle bazılarının kavga eğilimine hiçbir gerekçeyle karşılık vermeyecekler.

2. Ne idüğü belirsiz ve sürekli değiştirilen bir temelde sonuç verici olmayacağı için, net yazılı muhalif konumlar önümüze getirilmeden tartışma yapılmayacaktır.

3. Sorunluların görüşlerine merkez organda açık yanıt getirilecek ancak eylemde birliği bozanlarla yürüyecek bir tartışma parti içi tartışma kategorisinde sayılmayacaktır.

Son bir nokta. Partimizde 10 Eylül'den bu yana hiçbir partilinin isteyemeyeceği ve V. Demir yoldaşın da istemediğine inancımızı hâlâ koruduğumuz gerçekten çok çirkin ve düzeysiz davranışlar olmuştur. Buna rağmen parti yönetimi soğukkanlılıkla davranarak, böyle davranışlar içine giren yoldaşlara olaylara biraz tepeden bakabilecek bir zaman tanımak ve tutumlarını değiştirme fırsatı sağlamak kararındadır. Bu nedenle bugüne dek bu olaylara ilişkin olarak hiçbir kimse parti üyeliğinden çıkarılmamıştır.

* * *

Partimizde birbiri ardına iki olay olmuştur. Birinci olay, 10 Eylül konuşması ve *Faşizmin Çözülüşü* kitabı temelinde parti çoğunluğunun coşku ve enerjiyle işe dalmasıdır. İkinci olay küçük bir azınlığın, yeni siyasal değerlendirmelerle uyuşmadığını ileri sürerek giriştiği fraksiyoncu, disiplinsiz davranışlardır. Belgeler şunu gösteriyor ki ikinci olay birincinin nedeni değil yalnızca kılıfıdır.

Partimizin net konumuna karşı getirilmiş tek yazılı platform olduğu sonradan anlaşılan raporun belirleyici özelliği ikircimliliği, eklektikliği ve bulanıklığıdır. Ortada net bir karşıt konum olmadığı gibi, açıkça ortaya konulduğu kadarıyla karşıt konumun belirleyici siyasal noktalarda taşıdığı görüş farklılıkları bunca gürültüyü, disiplinsizliği vb. haklı gösterecek bir derinlikte yine de değildir. İlerde açıklanacağı belirtilen itirazlar ve görüşler vardır ki, bunların getireceği görüş farklılıkları ne derece derin olursa olsun, bunları daha açıklamadan partiye karşı yıkıcı bir tutum içine girmek partizanlık değildir.

Öyle görünüyor ki bir süredir bilinmeyen bazı başka nedenlerle kendisine ve partisine güvenini yitirmiş bir gurup yoldaş, bunu açığa vurmak için elverişli bir ideolojik siyasal kılıf arayışı içine girmişlerdir. *Faşizmin Çözülüşü* kitabıyla bunu bulduklarını sanmışlar ve bu sanıyla, yıllardır yapmak için kendilerinin de büyük çaba harcadıkları partiyi yıkma çabasıyla bir anda ortalığa dökülmüşlerdir. Olaylar, bu yoldaşların çok yanlış bir yolda yürüdüklerini gösteriyor.

Partimiz ana görevlerinden dikkatini bir an olsun çevirmeden bu sorunun üstesinden gelecektir. Sorunu çıkaran yoldaşlar isterlerse onlarla birlikte, istemezlerse onlara rağmen, ama üstesinden gelecektir.

Türkiye Komünist Partisi Eşgüdüm Komitesi

ÇAĞRI

Ali H. Karadağ yoldaşa tüm partililer ve devrimci kamuoyu önünde açık çağrı:

Yoldaşın, parti disiplini ve tüzüğü açısından, kendi görüşlerinin parti platformlarında, parti basınında yer almasını istemeye hiçbir hakkı yoktur. Ama tüm partililer ve devrimci kamuoyu, onun görüşlerini tam olarak ve saat başı değişmeyecek biçimde öğrenmeyi isteme hakkına sahiptirler.

Yıllardır tüm varlığımızla geliştirmek için çalıştığımız partimizi ve onun örgütsel dokusunu ören tüzüğümüzü aniden bir yana fırlatmayı kendisi için zorunlu kılan görüşlerini *yazılı* olarak ortaya koymasını Ali H. Karadağ yoldaştan istiyoruz. Böylece hem herkes kimin nerede durduğunu öğrenecek, yazılanları kendi süzgecinden geçirecek, siyasal kimlikleri tanıyacak, hem de asılsız dedikodu, kişisel karalama gibi sonuçta kimseye yaramayacak ve ideolojik, siyasal bir tartışmayı irrasyonalliklere boğacak bir sürecin işletilmesine olanak tanımamış olacağız.

Bu nedenle, kendisine yoldaşça sohbetlerde, *Üst Büro* ve *Eşgüdüm Komitesi* toplantılarında söylediğimiz birşeyi burada, herkesin önünde bir daha yineliyoruz: Yazacağı herşeyi kendi adına yayınlamaya hazırız.

Üst Büro'ya, *basılmak amacıyla değil, tartışılmak üzere sunduğu* ve daha Eşgüdüm Komitesi'nde görüşülmeden, tüzüğü bir de böyle çiğneyerek Almanya'da dağıttığı yazıyı, ona bir parti hakkını kullandırma anlamında değil, böyle bir anlayış içinde yayınlıyoruz. Bundan böyle de, aynı yönde davranmaya devam edeceğiz. Partimizin görüşleri yazılı ve tüm kamuoyuna açıktır. Parti yıkıcılığına kalkışanların da ne uğurda bunu yaptıkları açık olsun.

TKP-Eşgüdüm Komitesi

AÇIK YANIT VERMEK ZORUNDADIR

Örgütsel

1. Parti tüzüğünü neden çiğnedi? Görüşleri azınlıkta kalan tüzüğü mü çiğneyecek?
2. "Kafam karışık, bu konularda seminer veremem" diyen, dolayısıyla partinin bugünkü siyasal hattını örgütüne açıklama ve benimsetme görevini yerine getiremem demiş olan bir yöneticiyi, o görevden alarak, yine Üst Büro içinde ve çok daha önemli ama ilk görevdeki gerekliklikleri taşımayan bir başka göreve getirmek neden tasfiye olarak adlandırılıyor ve kendisi bu görevi neden kabul etmemiştir?
3. Yoldaş, bu son parti disiplinine başkaldırı tutumunda neden hep oybirliğiyle alınan kararlara katılmış, ama ondan sonra kendi oyunu da çiğneyerek kararları tanımayan davranışlar içine girmiştir? (Ki yoldaşın bu tutumuna geçmişte de, çok acı ve vahim bir örnek daha vardır.)
4. Yoldaş kararları muhalefeti tasfiye diye değerlendiriyor. Oysa aynı kararlara kendi de oy verdiğine göre, "tasfiye" yapan organ muhalefet olduğunu nasıl bilebilirdi?
5. Kendisinin parti çalışmaları içinde tanıdığı tüm partilileri dolaşıp, konuşması nasıl açıklanır?
6. Bugüne dek işlenen disiplin suçlarını ve kararlar değişirse tüzüğe uyarım demesini bir an için unutalım ve yine soralım: Yoldaş bundan sonra parti disiplinine uyacak mıdır?

Siyasal

1. Bugün Türkiye'de devlet faşist midir, değil midir?
2. Bugün Türkiye'de devletin örgütlenmesi hâlâ faşist ise, faşizmin çözülme süreci sürüyor mu?
3. Faşizm sürüyorsa, kalktı denmesi için ne gibi değişikliklerin olması gerek?
4. Faşist devlet apayrı bir devlet olduğuna göre ve kurulmadığı söylendiğine göre, 1980-82 arasında Türkiye'de devletin niteliği neydi?
5. Yoldaş, faşizmin çözülüşü ile ilgili olarak söylediklerinin menşeviklerin ve Troçkistlerin söylediklerinden farkını açıklar mı?
6. Bir komünist için parti tüzüğünü çiğnemek ancak aynı parti içinde kalınamayacak denli derin ayrılıklar olduğunda yine hak verilemez ama belki anlaşılabilir bir tutum olduğuna göre, öte yanda, yayınladığımız yazısında bu çeşitten ayrılıklar yer almadığına göre kendisini böyle davranmaya iten derin ideolojik ayrılıklar nelerdir?
7. Neden bugün en yakın, en acil olasılık devrimci durumdur?
8. Komünist partisinin örgütlenme ilkeleri üzerine görüşleri nelerdir?

Ali H. Karadağ'ın yazısı

Faşizmin çözülüşü üstüne notlar

1. Faşizmin, emperyalist aşamanın karşı devrimi olduğu, acil amacının devrimci durumu bastırmak olduğu, her karşı devrimi, hele de her karşı devrimci darbeyi faşizm olarak anlamamak koşuluyla doğrudur. Faşizm, devrimci duruma ve onun altındaki ekonomik -toplumsal-siyasal bunalıma burjuvazi burjuva demokrasisi içinde yanıt veremediği, işçi emekçi sınıflar da devrim yapacak güçte olmadıkları zaman gelir. Dolayısıyla hem devrimci durumu bastırmak, hem de devrimci duruma yol açan bunalımı aşmak, düzenin istikrarını yeniden sağlamak amacı taşır. Kuşkusuz, acil amacı siyasal bunalımı çözmektir. Ama, bunalımın çok yönlülüğü, onu aşma işlevinin de çok yönlü ve radikal bir programa dayanmasını gerektirir. Bu, faşizmin siyasal bunalımı çözmek ve devrimci durumu bastırmaktan *başlayarak* devleti ve toplumu yeni bir biçimde örgütlemek gibi, öteki darbe ve diktatörlüklerden farklı bir işlevi olması demektir.

Ekonomik program sorunu

Faşizmi, mekanik bir biçimde ekonomik bunalıma bağlamak, onu belirleyen "öz ve işlev" olarak "ekonomik bunalımı giderebilmek misyonunu" görmek yanlıştır. (Burada, belli ölçüde konferans kararlarında, daha açık olarak da *"Neden Faşist Diyemiyorlar"*da bu yanlışa düştüğümüzü belirtmek gerekir.)

Faşist bir yönetimin de, kuşkusuz ekonomik bir programı vardır. Ama bu programın kapitalizmin öteki devlet biçimlerinden farklı olması hiç de gerekmez. Türkiye'de 12 Eylül yönetiminin, Demirel hükümetinin 24 Ocak kararlarını aynen uygulaması bunun bir örneğidir. Bugünün Türkiyesi'nde tüm burjuva hükümetlerinin uygulayacakları ekonomik programlar aşağı yukarı aynıdır. Çünkü bu programı Türkiye kapitalizminin yapısı, ITK'nin gereksinimleri, IMF'nin reçeteleri vb. belirliyor. Yalnızca şunu söyleyebiliriz: Ekonomi programının burjuva demokrasisi altında uygulanmasının güçleştiği durumlarda daha radikal ve seçim kaygılarından uzak bir yönetim biçimi gerekebilir. Çünkü, hükümetin seçimle belirlendiği, toplu sözleşme ve grev mekanizmalarının işlediği bir ortamda, bunalımı emekçi halkın sırtına yükleyen bir programı uygulamak zordur. Türkiye'de faşist cuntanın gelişinde bu da bir faktördür. Ama esas faktör değildir.

Toplumsal-siyasal yön

Faşizm, nesnel olarak sınıfların karşılıklı yer alımında bir değişiklik getirmez. Ama, eski siyasal çerçeveyi yokettiği için, yeni bir toplumsal-siyasal guruplaşma yaratmak, yeni ya da eski siyaset güçlerinin birbirleriyle ve devletle ilişkilerini yeniden düzenlemek zorundadır. Her siyasal erk, varolabilmek, ayakta kalabilmek için, toplumun ortak çıkarını temsil ettiği görüntüsünü vermek, bu yolla toplumun desteğini, ya da onayını almak zorundadır. Kapitalizm içinde, ama yeni ve burjuva demokrasisinden ayrı bir devlet biçimi olan faşizmin de toplumsal tabana gereksinimi vardır. Faşizmin erke el koyabilmesi için yığın desteği zorunlu değildir, tepeden bir darbeyle de gelebilir. Ama geldiği andan itibaren faşist erkin altına yığın desteği kazanmak varlık-yokluk sorunudur. Çünkü kitle desteği sağlayamazsa, yeni devlet biçimini sistem olarak oturtacak toplumsal temeli, olanakları bulamaz. Bu nedenle, siyasal bunalımı çözen değil, kitle desteği sağlayamayan faşizmin gidişinin yolu açılmış olur, demek doğrudur. Siyasal bunalım, bunalımın derinliğine göre, örneğin bir ordu müdahalesi (12 Mart), bir darbe (27 Mayıs) ile de çözülebilir. Faşist bir darbeyi bunlardan ayıran yalnızca kullandığı şiddetin derecesi değil, toplumsal-siyasal güç dengesini ve ilişkilerini değiştirmek amacı ve programıdır. Bunu başarmak ve siyasal kriz-darbe döngüsünü kırmak için faşizm, yeni devlet biçimini kurumsallaştırmak ve oturtmak zorundadır. Bu ise bir günde, bir gecede becerilecek işlerden değildir. Erke el koymayla başlayan bir süreçtir.

Karşı devrimci bir cuntanın, hatta herhangi bir darbenin erke el koyuşu hemen hemen her durumda burjuva yasalarıyla konulan çerçevenin kaldırılıp atılması demektir. Darbe yapan bir cunta meşruluğunu kendi gücünden alır ve devlet erkinin tüm fonksiyonlarını kendinde toplar. Bunu, özellikle ilk dönemlerinde hiçbir kural koymadan fiilen yapar. Bu geçici, ya da fiili durum döneminin ardından da sınıfsal siyasal niteliğine göre yeni kurallar koyar, yahut eski kuralları yeniden işleyişe sokar. Yönetebilmek, üretimin disiplinini, toplum düzenini sağlamak için bunu yapmak zorundadır. Bu nedenle, Türkiye'de faşist cuntanın erke el koymasıyla yaptığı ilk düzenlemelere bakıp, bunları "faşist devletin ana hatlarıyla oluşması" olarak görmek yanlıştır. Yasama ve yargı yetkilerinin alınması, parlamentonun, siyasal partilerin feshi vb., vb. askeri darbelerin mantığında ve uygulamalarında var. Faşizmi yalnızca varolan kuralları çiğnemek, kaldırıp atmak olarak anlamak çok yanlış olur. Faşist devletin oluşabilmesi için kendi kurallarını da koyması, devleti yeniden örgütlemesi gerekir. Karşı devrimci darbe anı bu nedenle, darbecilerin planı ne olursa olsun bir gecede faşist devlet biçiminin oluşması anlamına gelmez. Yalnızca bunun başlangıcını anlatır.

Türkiye'de faşist cunta geldiği gün tüm bakanlık ve TRT-PTT vb. den başlayarak tüm kamu kurumlarını MGK Genel Sekreterliğinin altındaki komisyonlar eliyle yönetti. Doğru. Ama hemen yeni yasalar çıkarmaya başladı, sivil bakanlar kurulu oluşturuldu. Ardından da, devletin işleyişi ile ilgili tüm ivedi konular için yeni ve geçici kurallar koymaya başladı. Sonra, faşist devlet biçimini oluşturmaya yönelik binlerce yasa çıkardı. Tüm devlet ve hukuk sistemini yeniden düzenlemek için de kurucu meclis ve Anayasa hazırlama çalışmalarına girişti. İşte bu süreç faşist devleti monolitik-korporatif yapısıyla oluşturma sürecidir. Çıkan Anayasanın da, 1980 Avrupası'nda, NATO üyesi Türkiye'de, tepeden ve ordu eliyle gelen ve kitle tabanını bir türlü genişletemeyen bir faşist cuntanın çeşitli manevralarla bu eksikliklerini giderebileceği bir özellik taşıması gerekiyordu. Hem faşizmin uygulanabileceği, hem de parlamento, partiler vb. yoluyla "demokratik" görünümün de verilebileceği bir Anayasa. 1982 Anayasası böyle hibrid bir anayasadır. Bu anayasanın çizdiği hukuksal çerçeve faşizmin monolitik-korporatif gereksinimlerine esas olarak yanıt vermektedir.

Tarihsel örnekler, en saf faşizmlerin bile "meşruluk" görünümüne önem verdiklerini gösteriyor. Almanya'da ve İtalya'da faşizm gerici bir kitle hareketi yaratarak, ona dayanarak geldi. Darbe ile değil, burjuva demokrasisi içinde hükümet olarak. Buna rağmen yeni faşist devleti oluşturmaları bir süreçten geçti. Şiddetin yanısıra toplumsal destek açısından önemli olan burjuva demokrasisinin biçimsel yönlerine görünüşte olsun uyum sağlamaya çalıştılar. Örneğin Hitler 30 Ocak'ta hükümeti aldıktan sonra, 5 Mart'ta genel seçimler yapıldı. Weimar anayasasına göre anayasayı değiştirmek için mecliste 2/3 oya gereksinim vardı. Hitler provokasyon düzenledi AKP'nin milletvekilliklerini iptal ettirdi 2/3 çoğunluğu sağladı. 23 Mart 1933' de "Halkın ve Devletin Güçlüklerinden Kurtarılması" yasası ile Weimar anayasasını tasfiye etti. 20 Ocak 1934'de iktidara gelişinden bir yıl sonra "Devletin Yeniden Kurulması" yasasını çıkardı.

Mussolini 1924'de yani Roma yürüyüşünden 2 yıl sonra yapılan seçimlerde meclisteki 536 sandalyeden 400'ünü kazandı. "Olağanüstü Yasaları" ise 1926'da çıkardı.

Komintern, çok partili, seçim sistemli ve parlamentolu bir faşizm olup olmayacağı sorusunu uzun süre tartıştı. Dimitrof 7. Kongre'de tartışmayı şu cümlelerle bağladı:

"... öyle ülkeler vardır ki, bunlarda faşizm geniş kitle tabanına dayanmaz ve burjuvazinin kendi içinde büyük çelişkiler bulunmaktadır. Bu ülkelerde faşizm, parlamentonun feshedilmesine karar vermez ve diğer burjuva partilerine ve sosyal demokrasiye belli bir yasallık bırakır.

2.Monolitiklik-korporatiflik

Bu iki öğe birlikte faşist devlet yapısını belirlerler. Her faşist devlette bu iki öğeyi şu ya da bu düzeyde buluruz. Monolitikliğin bir bakıma korporatif düzenlemelerin önkoşulu olduğu doğrudur. Çünkü, monolitiklik finans kapitalin (faşizmi getiren kesimin) kendi görüş ve ideolojisini devlete ve devlet aygıtlarına hakim kılmasıdır. Bu olmadan toplumun ve üretimin yukarıdan aşağı belli bir disiplinle örgütlenmesi olanaksızdır.

Monolitiklik konusu önemlidir. Nasıl anlayıp, tanımlayacağımıza göre bir ülkedeki rejimi değerlendirmekte farklı sonuçlara varabiliriz. Monolitikliği totaliterlikle ve tek partiyle eşitlemek doğru olmaz. Öyle alırsak, faşizm diye adlandırılan birçok örneği yeniden değerlendirmek, örneğin Portekiz'de faşizmin yaşanmadığını söylemek gerekir.

II. Konferans'ın yaptığı tanım doğrudur:

"Korporatiflik, tüm toplumun (tüm üretimin) faşist devlet disiplini altında örgütlenmesidir. Monolitiklik, bu örgütlenmenin tek bir çıkar (finans kapitalin tüm kapitalizmi kurtarıcı yöndeki genel çıkarı) doğrultusunda olmasıdır."

Böyle alırsak, "Kapitalizmi kurtarma yönündeki genel çıkar"ın faşist devlet eliyle topluma dayatılması çeşitli biçimlerde olabilir. *Örneğin geleneksel devlet ideolojisinin anayasa ile "resmileştirilmesi" ve devletin temel niteliklerinden biri durumuna getirilmesi yolu ile de monolitiklik sağlanabilir.* Bu çerçeveye uyan birden fazla parti olması, seçimler vs. monolitiklikle çelişmez. Server Tanilli'nin *Devlet ve Demokrasi* kitabında söylediği gibi, "... devletin temel nitelikleriyle sınırlanmış bir düşünce özgürlüğü faşist rejimlere özgü bir olaydır." (s:192)

1982 Anayasası'nın "Cumhuriyetin nitelikleri" üst başlıklı ikinci maddesi "Türkiye Cumhuriyetinin ... Atatürk milliyetçiliğine bağlı olduğunu söylüyor. Bu Anayasaya göre Atatürk milliyetçiliğine aykırı düşünce ve örgütlenme yasaktır. Buna ters düşen parti kurulamaz, kurulursa Cumhurbaşkanının atadığı Cumhuriyet Başsavcısının isteği üzerine tüm üyelerini Cumhurbaşkanının seçtiği Anayasa mahkemesi kararıyla kapatılır. Böyle bir uygulama Anayasaya uygun olur. Monolitikliği kitaptaki gibi dar, faşizmi de salt karşı devrim oluşuyla tanımlarsak bu iki fikri birlikte ele alırsak o zaman geldiği gün çözülmeye başlayan faşizmler teorisi çıkar ki, bu doğru olmaz.

Çözülme süreci nasıl başladı?

Daha Anayasa taslağı hazırlanırken, cuntanın istemediği bir tartışma başladı. Burjuvazinin çeşitli kesimleri, Türk-iş, Barolar vb. kuruluşlar, basın anayasa taslağını eleştirmeye başladılar. Eleştiriler rejimin güvenliği açısından "Anayasaya Hayır" kampanyasına dönüşmedi. Ama ileri gidenler, kulağı bükülenler oldu.

Cunta, Anayasanın referandumda kabulünü bir ilk hareket noktası yaparak siyasi partiler ve seçimler oyununa girişti. Siyasi partiler oyunu cuntanın kitle tabanı kazanma manevrasıydı. Orduyu yıpranmaktan korumak için de rejimin sivilleşmesi gerekiyordu. Önce'tek devlet partisi, sonra çift partili güdümlü bir sistemle yığınların desteğini kazanmayı denediler. Olmadı. Olmayınca taktiklerini esnettiler ve 12 Eylül'ün ilk başbakan yardımcısı ve ekonominin baş yürütücüsü Özal'ın kurduğu ANAP

üstüne oynamaya başladılar. Cuntanın hesabı siyasal yelpazenin değiştiği varsayımına dayanıyordu. Faşist cunta doğrudan denetiminde sivil siyasal örgütlenmeler yaratıp toplumun desteğini almakta başarılı olamayınca ANAP'ı rejimin partisi olarak yedeklemeye başladı. Zaten baştan beri cuntanın elinin altındaki almaşıklardan biri ANAP'tı. Ama, ANAP'ın halktan aldığı destek önemli ölçüde cuntadan "bağımsız" görünüşünden geliyordu. Bu çelişki de kendi ölçüsünde bazı sorunlar yarattı. Bu sorunlara bakarak Özal'ı cuntadan gerçekten bağımsız bir güç gibi görenler, "ikili iktidar" vb. son derece yanlış sonuçlara vardılar.

Özal hükümetinin izlediği ekonomik-toplumsal siyasetlere kısa zamanda burjuvazinin çeşitli kesimlerinden tepkiler gelmeye başladı.

Faşizmin çözülme süreciyle ilgili olarak şunları söyleyebiliriz: Devletin faşistleşmesi sürecinin yasal çerçevesi genel hatlarıyla oluştuktan sonra, faşist cunta seçim ve demokrasi oyunuyla rejimi oturtma ve kalıcılaştırmada gereksinimi olan yığın desteğini kazanmaya çalıştı. Ama bu dönem, faşist rejimin sulanıp çözülmesinin de başlangıcı oldu.

Çözülme tanımı ve Türkiye'deki özellikleri

Kitapta çözülme süreci şöyle tanımlanıyor: "Faşist devlet biçiminin evrimci yoldan, süreç içinde sulanarak değişmesidir." Bu tanım doğrudur. Çözülmenin "evrimci yoldan" olması, "sulanma" gibi tanımın öğesi olan kavramlar çözülmenin yıkılmadan farkını gösteriyor. Çözülmenin "evrimci yoldan" olması belirleyici öğenin rejimi hiç olmazsa belli bir dönem destekleyen, en azından rejimi devirmekten yana olmayan güçlerin tutumundaki değişikliklerin aranmasını gerektiriyor. Şöyle de diyebiliriz: Faşizmle çelişkileri uzlaşmaz olmayan, onu yoketmek değil yavaş yavaş geri devşirmek isteyen güçlerin faaliyetleri bu sürecin esas hareketlendirici gücüdür. Başka bir deyimle ilk geldiğinde kapitalizmi kurtarmak ortak paydasında birleşen güçlerin, blokun kendi içinden çatlaması ve ayrışmasıdır. Kuşkusuz bu da durup dururken olmaz. Burjuvazi arasındaki çelişkileri azdıran ve keskinleştiren temel etken emekçi yığınlar üstünde uygulanan ekonomik-siyasal şiddet bunun faturasının, bir patlama biçiminde yeniden burjuvazinin önüne çıkacağı korkusudur. Toplumda patlayıcı maddenin biriktiğini herkes görüyor. Çeşitli burjuva kesimlerin, kapitalizmi bir kez daha tehlikeye düşürecek siyasetlerden desteklerini çekmelerinin önemli nedeni budur. Halk hareketinin potansiyel "tehlikesi" ve bunun daha bugünden yarattığı basınç olmasa, tek başına burjuvazi arasındaki çelişkiler rejimin çözülmesine yol açmaya yetmezdi. Ne var ki, şimdiye dek halk yığınlarındaki hoşnutsuzluk ve tepkinin eyleme dönüştüğünü de söyleyemeyiz. Türkiye'de faşizmin çözülme sürecinin özgüllüklerinden biri budur. Halk muhalefeti *henüz* eyleme dönüşmemiştir. Çözülme süreci bu nedenle düz bir çizgi izlemiyor. Geri dönülmez bir derinlik taşımıyor. "Burjuvazi içinde pazarlıklar yoluyla yürüyor." (78)

Bu durum çözülme sürecinin 4 önemli özelliğini gösteriyor:

— Çözülme var, ama baskı azalmıyor. Legal siyaset alanı yalnızca burjuva güçlere onların da bir bölümüne açık. Emekçi halka, komünistler bir yana devrimci-demokratlara legal siyaset alanı yasak.

— Çözülme süreci, kararsız ve içinde geriye dönüş olasılıkları taşıyarak ilerliyor. Faşizmin yeniden herşeye elkoyma tehlikesi uzaklaşmış değil. Faşist klik erki bırakmadı. "Yarın" bile yeniden tüm şiddetiyle herşeye el koyabilir.

— Bu yüzden de çözülmeye, faşist-faşizan yasaların ve uygulamaların değiştirilmesi eşlik etmiyor. Çözülmenin "demokratikleşme" yönü çok güdüktür.

— Çözülmeyle birlikte faşist klik ANAP eliyle ya da başka sağ partileri kullanarak yığınları oyalama, destek sağlama manevralarını sürdürecektir. Ama bu kez şansı iyice azalmıştır.

Bu tablo içinde, bundan sonraki gelişmelerin yönünü belirleyecek temel faktör yığın hareketliliğidir. Bugünkü hassas dengeleri alt-üst edecek gerçek güç yığınların kendiliğinden ya da örgütlü hareketlerindeki bir yükseliştir. Böyle bir durum, devrimci durum demektir. Önümüzdeki dönemin en büyük olasılığı budur. (Kitapta olasılıkların sırasının değişmesi doğru değil)

Portekiz ve İspanya'daki çözülme süreçlerinin en ilginç yanı yavaşlıkları değil, halk hareketinin itici gücüyle *derin* ve sonuçları açısından daha köklü ve kalıcı olmalarıydı. Türkiye'de ise faşizm oturup, yerleşmeden, kurumsallaşmadan çözülmeye başlamıştır.

Ara dönem

Türkiye'de bugünkü durumu anlamak ve anlatmak için "ara dönem" diye bir belirlemeye gerek var mıydı bilmiyorum. Ama kitapta konulan biçimiyle bu kavramın yeni sorular getirdiği açık.

Çözülme sürecinin sürdüğü ama "artık faşist değil, otoriter eğilimli gerici rejimin çözülme" sürecinden sözedilebileceği söyleniyor. İlk soru şudur: Artık faşist olmayan, otoriter eğilimli gerici devlet (ki güdük VB. ama bu burjuva demokrasisi demektir) nereye doğru çözülüyor? Başka bir deyimle ara dönem neyle neyin arasıdır?

Yazılanlardan çıkan, ara dönemin güdük burjuva demokrasisinden geniş ya da genişçe bir burjuva demokrasisine geçiş dönemi olduğudur. Yani, bugün varolan burjuva demokrasisinin sınırlarını genişletme sürecidir.

Kitapta, *"1982 Anayasası ile genişçe bir burjuva demokrasisi* uygulanabilir mi?" sorusuna verilen yanıt şöyle:

> "Genel olarak temsili hükümet, seçimler ve demokrasi eş anlamda kullanılır ve genel oy hakkının kullanıldığı rekabetçi seçimler çok yönüyle siyasal demokrasinin tanımlayıcı karakteristiğidir. Bu dar anlamda evet uygulanabilir. Ancak bunun bir adım ötesine, kişinin el uzatılmaz hak ve özgürlüklerine, yargı ve yasamanın yürütme sataşmasından kurtarılmasına, sendikaların ve derneklerin doğal işlevi olan siyasatle ilgilenmelerine, serbestçe örgütlenme hakkına vb, vb, vb. ilerlemeye başladık mı görülür ki bu anayasa ile geniş bir demokrasi değil, genişçe bir burjuva demokrasisi bile uygulanamaz.
>
> "Ara dönemin temel kavgası da bunları elde etme kavgasıdır." (73)

Ara dönemin temel kavgası bu alıntıya göre burjuva demokrasisini elde etme kavgasıdır. Bu ne doğrudur, ne de bizim şimdiye dek söylediklerimizle tutarlıdır.

Ara dönemi belirlediği söylenen özelliklere gelince:

Birincisi, "faşist kliğin erk üzerindeki etkinliğini yitirmeye niyetli olmamasıdır." deniliyor. Doğrudur, ama bir de "çoğulcu bir işleyiş olanağı yaratılmıştır" deniyor. Daha önce de söylediğim gibi bu "çoğulculuğun" çerçevesi bellidir. Cuntanın istemediği parti yasalara uyularak kapatılır. (En son Halkçı Parti Tüzüğü örneği)

İkincisi, "ama döneme asıl karakterini vereni, istesin istemesin faşist cuntanın erkine ortaklar çıkması ve bu sivil siyaset güçlerinin alanının giderek genişlemesidir." "Ortak"la Özal ve hükümeti kastediliyorsa bu ortaklık 12 Eylül'le birlikte, başladı ve faşist dönemin önemli bir bölümünde sürdü. Özal, ekonomik işlerden sorumlu ve tam yetkili başbakan yardımcısıydı ve işine karışılmıyordu. Ekonomi ona "teslim" edilmişti. Şimdi de, başbakan olarak aynı şeyi yapıyor. Seçimle gelmesi bu açıdan birşeyi değiştirmiyor. Faşist klikle, Özal arasındaki ilişkide gerçek erk yine de faşist kliktir. Aralarında işbölümü var. Evren açıkça söyledi. "Ekonomik işlerden hükümet sorumludur" dedi. Özal, "İşkencelere, idamlara, affa, sıkıyönetime ben karışmam" diyor. İşbölümü yürüyor.

"Ara dönem" tartışılırken şöyle deniyor:

> *"Totaliter devletin temeli olan* bazı özellikler ya ortadan kalkmış ya da cuntanın tüm isteğine rağmen gerçekleştirilememiştir. Örneğin, devlet yönetimine paralel tek parti, tek devlet sendikası, yığın mobilizasyonu, her türlü denetimin üstünde bir yürütme. Bunlar yoktur." (51)

Şu soru çıkıyor: Cuntanın tüm isteğine rağmen gerçekleşmemiş olan ya da ortadan kaldırılmış olan yönler olarak sayılan tek parti, tek devlet sendikası, yığın mobilizasyonu bir rejimin faşist olup olmadığını belirleyen öğeler midir, yoksa sistemleşmiş, oturmuş bir faşizmi tanımlayan öğeler midir?

Anayasa tartışması

Çözülme süreci anayasanın kabülünden başlatılmadığı için bu konu tartışmanın ana noktası olmaktan çıktı.

Anayasayla ilgili soruların doğru yanıtları bence şöyle:

— Bu Anayasa ile güçler dengesine bağlı olarak, faşizm de, güdük bir burjuva demokrasisi de uygulanabilir.

— Bu anayasada monolitiklik var. Anayasa ve yasalarla korporatif düzenlemeler yapılmıştır.

— Faşizmin anayasası olur ve olmuştur.

Anayasa konusunda, karışıklık yaratan ve yanıtlanması gereken bir soru da şudur:

> "Anayasa çözülmenin *nedeni* değil, kendisi çözülmeyi başlatan yeni güç dengesinin *sonucudur."*(25)

Bu cümle çözülmeyi başlatan güç dengesinin anayasadan önce değiştiğini söylüyor. O zaman çözülme süreci anayasa ile de değil çok daha önce başlamış oluyor. Bu mantığı ilerletirsek durulacak bir başlangıç noktası bulmak çok güçleşir. Bu da zorunlu olarak 12 Eylül 1980'deki darbenin faşist olup olmadığı sorusunu gündeme getirir.

Sonuç

Bu eleştirilerden sonra 12 Eylül'le başlayan sürecin köşe taşlarını şöyle sıralamak bence doğru olur:

— 12 Eylül darbesi askeri faşist bir darbeydi.

— Tepeden ve ordu eliyle gelmesi ve kitle tabanından yoksunluk hiçbir zaman değiştiremediği bir özgüllüğüydü.

— Hem uluslararası koşullar hem de iç sınıfsal-siyasal güçler dengesi faşizme karşı işledi.

— Faşist devlet ve toplum düzenini, kurumsallaştırma kalıcılaştırma çabaları gerekli yığın desteğini sağlayamadığı için tersine işleyen bir sürece dönüştü. Seçim ve demokrasi oyunuyla faşist rejimin çözülme süreci başladı.

— Çözülme sürdüğü halde faşist klik erkteki etkinliğini daha yitirmemiştir.

— Çözülme süreci bugün iyice ilerlemiş ve sonuna gelmiştir.

(1. 10. 1984)

Bu da Haydar yoldaşın yazısı

OKUYUN YOLDAŞLAR

Parti yıkıcılarının Mannheim'da dağıttığı bildiri

Devrimci Demokratik Kamuoyuna Açıklama

Yürükoğlu'nun TKP'nin 64. yıl konuşması olan faşizmin çözülüşü *İşçinin Sesi* hareketinin de çözülüşü oldu.

Bir gece içinde faşizm yok edildi, burjuva demokrasisi getirildi. Kitap *İşçinin Sesi* hareketinin devrimci temel görüşlerini elinin tersi ile itti, sağ oportünizmi kendine bayrak etti. Konu ile açık tartışma yapmak isteyenlere ise tasfiye ve çağ dışı engizisyon metodları uygulandı. Bunun en güzel örneği MTİB'de 19.10.1984 Cuma günü saat 14.00'de yaşandı. Bir gün önce alınan karara göre Cuma günü saat 14.00'de kitap üzerine açık tartışma yapılacaktı. O gün dernek saat 12.00'de açıldı. Ancak saat 13.00'de İngiltere'den ve Hamburg'dan 13 kişi derneğe geldiler. Biz tartışma olacak diye sevindik. Beş dakika sonra 7 kişi daha geldi. Biraz sonra da Mannheim'dan 3 kişi daha geldi. Hamburg ve İngiltere'den gelenlerle hepimizi bir oturttular. Hepimizin üzerini aradılar. Bir yoldaşımızı (MTİB başkanını) ortaya çekerek mahkeme kurdular. Biz itiraz ettiğimizde, bu bir parti emridir, bu bir parti mahkemesidir, itiraz hakkınız yoktur, hepiniz parti disiplinine uyacaksınız dediler.

Biz burasının bir dernek olduğunu ve her görüşün özgürce tartışılacağını söyledik. Bugün de faşizm üzerine tartışacağımızı söyledik. Bu tartışmanın herkese açık olduğunu bildirdik, ama bizi dinlemediler ve etkisiz hale getirdiler. Bir yoldaşımıza 30 dakika süresince işkence yaptılar. Zorla görüşlerini bize kabul ettirmek istediler. Herbirimizi üçer kişi tutuyordu. Bu arada saat 14.00'e kadar işkence sürdü. Saat 14.00'de üç yoldaşımız daha derneğe geldi. Onların üzerlerini de aramak istediler. Buna müdahale ettiler kendilerini aratmak istemediler. Bunun üzerine 23 kişi 4 yoldaşımızın üzerine çullandılar. Olay sonunda 2 kişi ağır, 4 yoldaşımız ve 3 kişi de Yürükoğlu kliğinden yaralandı. **Olaya yerinde müdahale eden polis güçleri yaralıları hastaneye kaldırırken saldırganlardan 10 kişiyi gözaltına aldılar.** (abç)

İşçinin Sesi'nin devrimci çizgisini sağa çeken sağ oportünistler dernekte az sayıda yoldaşın bulunduğu saatte kaba güç uygulayarak devrimci arkadaşlara tıpkı faşistler gibi işkence yaparak Almanya'da Yürükoğlu yönetim kliğine karşı çıkan devrimcileri susturmaya çalışıyorlar. Bu çabalar boşunadır. Köln, Mannheim, Frankfurt, Münih, Hamburg'daki devrimciler oportünizme karşı savaş bayrağını açık tartışma temelinde yiğitçe dalgalandıracaklardır. Örgütlerimize, *İşçinin Sesi*'nin devrimci hattına sonuna dek sahip çıkacağız.

— Oportünizm yenilmeden burjuvazi yenilemez.

— Tasfiyelere son

— Faşizme karşı tek yol devrim

PARİS'TE GREV

Paris yakınlarındaki bir kasabada faaliyet gösteren Pirault fabrikasında 5 Ekim günü başlayan grev ve işgal eylemi 22 Ekim günü başarıyla bitti.

İşçiler yazıları asarken "zafer bizim olacak" diyor

Gr vcilerle söyl şi

İşçinin Sesi: Gazetemiz *İşçinin Sesi* için kendinizi tanıtıp ne zamandan beri Pirault işyerinde çalıştığınızı, bu işyerine girmeden öncе ne yaptığınızı ve eylemin nasıl başladığını anlatır mısınız?

Birinci grevci: Üç aydır çalışıyorum. Ağustosun 9'unda bu işe girdim. Bu işe girmeden önce Versaille ve Chartre bölgelerinde ormanda ağaç kesiyordum. Ormancılık zor iş. Devamlı bölge değiştirirdik. Öte yandan ismi gibi orman kanunları işler. Örneğin her ayın beşinde para ödeme fişleri verilir, aylıkları ayın yirmisine doğru alırdık. Bir arkadaşım aracılığıyla bu yeni işe girdim. Düzenli bir iş olduğu, aylıkla çalışacağım ve aylıkları düzenli alacağımızı sandığım için, burada el işçisi olarak işe başladım.

İkinci grevci: Burada dörtbeş ulustan işçi var. Fransız-Portekiz-Senegalli ve biz Türk ve Kürtler. Patron hiç bir ulustan işçi için ayrım yapmadı. Toplam işçi sayısı 60-70 arasında. (Biz atölyede çalıştığımız için şantiyelerdekinin sayısını bilmiyoruz.) Tabii ki şantiyelerdekilerin durumu da bizimki gibiymiş.

İşçinin Sesi: Sorunlar ne zaman çıktı. Ne yaptınız?

Birinci grevci: İşyerinde duyduğumuza göre bir senedir sorun varmış. Ama aylıkları yine de ödüyormuş. Ama 1984 başından beri daha çok aksatmaya başlamış. Özellikle haziran-temmuz ayları patronun hiç para vermeden çalıştırmak istediği aylar. Hazirandan beri beş kuruş vermedi. Paramız yok diye patrona çıkınca bize bağırıp çağırıyor, bizi kapı dışarı ediyordu.

İkinci grevci: Biz de bu nedenle sizin de bildiğiniz gibi, 9 Eylül pazar günü Mantes la Jolie işçi yurdunda bir toplantı yaptık. 20 Türkiyeli işçi katıldı. Konuştuğumuz konular şunlardı:

— Firmanın durumu ve para vermeme konusundaki tavırları,

— Patronun işçilerin üzerine yürümesi, bağırması.

Toplantı başka bir güne ertelendi. Bu zaman süresi içinde sendikasız arkadaşlar sendikalanacaktı. Kendi aramızda grev kararı aldık. Sendikaya da gittik bilgi istedik. Bilgi alışverişinde bulunduk. Sendikadan sonra iş müfettişine gittik. İş müfettişi, patronun ismini duyunca, bir size değil, herkese borçlu dedi. Yine de patronu çağırıp işçilerin parasını ödemesini ya da fabrikayı kapatıp iflas ilan etmesini söylemiş.

Birinci grevci: Biz bütün arkadaşlar 3 Ekim günü fabrika bürosunun önünde gece saat 20.00'ye kadar bekledik. Patron söz verdi. Ekimin beşinde paraları dağıtacağız dedi. 4 Ekim günü tekrar bir toplantı yaptık. 5 Ekim'de paraları vermezse ne yapılacaktı? Türkiyeli arkadaşların hemen hemen hepsi bu toplantıya katıldı.

İkinci grevci: Toplantıyı yalnızca Türkiyeli işçiler arasında yaptık. Fransızlara ve Portekizlilere ilk önce güvenemedik.

Birinci grevci: Kesin kararı aldık, 5 Ekim günü para verilmezse grevi patlatacaktık. Öyle de oldu. 5 Ekim günü biz saat 18.00'de grevi patlattık... Bir sendikacı ve *İşçinin Sesi*'nden arkadaşlar vardı. tabii bize yirmi kadar Portekizli, Fransız ve Senegalli arkadaş da katıldı.

İkinci grevci: Birşey unuttuk. Sendikaya gittikten sonra sendikacı fabrikaya geldi, paraların ödenmesini istedi. Patron parayı ödemeyince oluşturduğumuz Grev Komitesi grev kararı aldı. Karar tüm arkadaşlar tarafından alkışla karşılandı. Patronun oğlunu kolundan tutup kapı dışarı ettik. Grev komitesi içerideki tüm hazırlıkları yaptı. Bildirileri birlikte hazırladık. Patron gece saat 22-23.00 arasında fabrikaya geldi. Boş yere bağırdı çağırdı, sabah saat 04.00'e kadar bize ağız dolusu küfür etti, tehditler savurdu. Hatta patron kapıya masa, sandalye koyarak, tüm ailesi ve greve katılmayan adamlarıyla birlikte sabaha kadar viski içerek grevimizi kutladılar (!) Sabaha kadar kaldıktan sonra gittiler.

Birinci grevci: Sabah saat 11.00'de patron tekrar geldi ve bize birçok vaatte bulundu. Bazı arkadaşlar ve sendika bu vaatlere kandı. Polis komiseri ve Eponne belediye başkanı geldi. Sendika görevlisinin bazı hatalarından dolayı patron bizi oyuna getirdi. Eponne belediyesine görüşmeye gidildi. Bir sendikacı ve grev komitesinden 2 kişi gitti. Grev komitesinden arkadaşlara bir kağıt (anlaşma) imzalatmaya çalışmışlar. Bizimkiler imzalamadan geldiler. Geldiklerinde "greve devam! greve devam!" diye bağırıyorlardı, ama iş işten geçmişti. Kapılar çoktan, anlaşmadan önce açılmıştı. Sendikacı bu kağıdı imzalamazsanız, biz greve yardımcı olmayız demiş. Zaten tekrar geri dönmediler. Greve tekrar devam edemezdik. O gün yenilmiştik... Aramızda tekrar düşündük, arkadaşların kimisi birbirine kızıyordu. Geriye eve dönsek olmayacaktı. Hiç olmazsa elimizde paramızın patronda olduğuna dair bir kağıt olsun diyerek kağıtları patrona imza ettirmek istedik. Bu sefer de patron imzalamadı. O sırada patron içeride yabancılar var, işçi değil, ajitatörler var, diyerek bağırıp çağırıyordu. Patron, propagandistler grev yaptırdı diyerek bir süre kağıdı imzalamadı. Daha sonra biz ve patron bir kağıt imzaladık.

Anlaşma şöyleydi:

Patron işçilerin parasının olduğunu kabul ediyor. 6 Ekim günü 1000 franklık bir çek veriyor. 13 Ekim günü paraların bir kısmını (belirsiz bir miktarını) verecek. Diğer bir kısmını ayın sonunda verecek.

İkinci grevci: Şu var ki iki-üç aydır bize verilen çeklerin hepsi sahte ve karşılıksız çıktı. Bu nedenle kağıdı imzaladık ama çekleri biz almadık. Yani anlayacağınız gibi grev yenilgiye uğradı. İlk raundda mağlup olduk.

İşçinin Sesi: İkinci grev veya işgal nasıl başladı?

Birinci grevci: Bundan sonra bir toplantı daha yaptık. Sendikayla tekrar ilişki kurduk ama ilk önce kendi özgücümüze güvendik. Pazar günü ikinci grevi yapma kararı aldık.

İkinci grevci: Pazartesi hiçbir şey yokmuş gibi iş tekrar başladı. Ama patron hiçbir şeye karışmıyordu. Zaten fabrikada çok sayıda materyal eksiği olduğu için doğru dürüst çalışamadık. Şef o gün bize gece ekibinin kaldırıldığını söyledi. Biz bundan şüphelendik.

Pazartesi gecesi *İşçinin Sesi*'nden gelen arkadaşlarla gece saat 02.00'ye kadar oturduk, konuştuk. 02.00'de yattık. 04.00'de kalktık. 05.30'da Mantes la Jolie garında buluştuk. Arabalarla birkaç sefer yaparak fabrikanın yanındaki kahvenin arkasında toplandık. Saat 06.30'da fabrikanın önüne geldik. 07.00'de sendikadan bir kadın arkadaşın gelmesiyle birlikte demir parmaklıklardan atlayarak içeri girdik. Fabrikayı işgal ettik. Grev pankartlarını astık. Kapıları zincirledik. Herkes nöbet tuttu.

Saat 08.00'de patron ve üç oğlu geldi. Adamlarıyla birlikte saldırıya geçti. Biz de saldırıyı geri püskürttük. Patron, ajitatör dediği sizlerin de geldiğini anlayarak fazla bir saldırı denemedi. Ama "şu işçi olmayan ajitatörleri çıkarın dışarı" diye bağırdı. O sırada dışarda işgale katılmayan işçiler iki gurup oldu. Bir gurup patrondan yana olanlar, diğer gurup greve içerde katılmayan ama dışardan bizi destekleyenler. Patron gene kendisini destekleyenlerle birlikte saldırıya geçti. Biz de kapıya birikerek slogan attık. İçeri girmeyi denemediler.

11 Ekim günü iş mahkemesi oldu. İş mahkemesi bizim 6 Ekim'de imzaladığımız kağıda dayanarak işgalin haksız olduğuna karar verdi. Halbuki haklı bizdik. 3 aydır paramızı alamıyorduk. Patron parayı vermek istemiyor, izin paralarımızı vermiyordu.

Birinci grevci: Tabii ki, bu arada, eskiden bizden gibi görünen gazeteler bize karşı yazı yazmaya başladı. Gazeteler birinci grevde, "3 aydır parasını alamayan işçiler patronu dışarı attı" diyordu. İkincisinde ise "silahlı Kürt işçiler fabrikayı işgal etti" dediler.

İşçinin Sesi: Mahkemenin, işgalin yasal olmadığına ilişkin kararına karşı sendikanın, işçilerin ve patronun tavrı ne oldu? Ne yaptınız?

İkinci grevci: Buna karşı bir toplantı yapıldı. O gün kendilerine sendikacıyız diyen Türkiyeliler de gelmişti. Yalnız işçiler toplansın, Grev Komitesi dağıtılsın dediler. Sendika varken "Grev Komitesi olmaz" dediler ve Grev Komitesi dağıtıldı. Yalnız işçiler toplandı. Toplantıda sendika, polis işgali kaldırmak için gelirse karşı gelmeden çıkalım dedi. Bir gurup arkadaş, polise karşı direnmeyi, bu nedenle sendikanın kapı önüne dayanışmacı, militan güç yığmasını, F.K.P'li senatörün telefon etmek yerine kapının önüne gelmesini ve işgalin kırılmasının önlenmesini istedi. Ama sendika karşı çıktı.

O gece 11 Ekim gecesi polis, belediye başkanı fabrikaya geldi. İşgali kaldırın dedi. Biz de slogan attık. Ama patron işgali boşaltacağını sanarak buldozer ile yan taraftan girmeye başladı. Patronun iki oğlu da gaz bombalarını atmaya başladılar. Bir taraftan da av tüfeği sıktılar. Biz de taşlarla, sopalarla karşı koyduk. Daha önceden hazırladığımız çivi makinalarını kullandık. Çivi makinaları, uzaktan çivileri ağaca saplıyor, 20 metreden adam öldürür. Onları kullandık. Her taraf gaz oldu, nefes alamayacak gibiydik. Kimse gözünü açamıyordu, öksürüyorduk. Ama yine de Fransızca slogan atıyorduk. "Fransalı — yabancı, mücadele ortak, patron birdir", "Fransalı-yabancı dayanışalım", "Birlik-Eylem-Genel İşçi Sendikası". Hep birlikte bağırdık, hep birlikte karşı koyduk. Siz ve biz. Sizden ve bizden kaçan olmadı.

Burada kendilerine sendikacı diyen Türkiyeli kişiler, kavga başlayınca ortadan yok oldular. Son kalan iki kişi de uzakta durdular. Kavga başlayınca bunlar bir arkadaşa "fabrikanın arkasında bir çıkış var mı?" diye sormuşlar. O da burada yok demiş. Bunlar bahçe demirlerinden atlayıp arabaya binerlerken arkadaşlar görmüş. Ama yarım saat sonra, patron da, polis de, belediye başkanı da anladı ki, direnen işçileri hiç bir güç fabrikadan atamaz!

İkinci grevci: Ölürdük yine çıkmazdık. Bu arada patronun oğlu alnından çivi makinasıyla yaralanmış. Direniş zaferle sonuçlandı.

Tufan Çelikkol, Paris

Menşevikler ne yaptı?

Pirault grev ve işgal eylemleri, menşeviklerin kararlı savaşımdan ne kadar uzak olduklarını işçilere kendi deneyimleriyle çok güzel öğretti.

Bir kere işgale iki gün sonra gelebildiler. O da CGT sendikasının çağrısı üstüne oldu. Gelenlerin ne doğru-dürüst sendikal bilgileri ve ne de savaşmaya niyetleri vardı. Geceleri işgal yerinde bir-iki kişi bırakıyorlardı. Kalanların da hiçbiri nöbet tutmadı, hep büroda uyudular.

Menşeviklerin dördü patron ve adamlarının saldıracağı kokusunu alır almaz derhal işgali terketti. Nitekim aradan bir saat geçmeden gaz bombalı, silahlı saldırı gerçekleşti. Kalan iki menşevik de CGT'li kadın sendikacılarla birlikte büroya saklandılar. Bunun farkına varan işçiler, saldırıyı püskürttükten sonra "er meydanı burası" diye bağırdılar ve slogan attılar.

Adamların niyeti savaşıma omuz vermek değil, CGT'yi kullanarak *İşçinin Sesi*'ni işgal yerinden uzaklaştırmaktı. Bu nedenle gelir gelmez yaptıkları ilk iş, işçilerin kurduğu komiteyi dağıttırmak oldu. Daha sonra işgalin başından beri *İşçinin Sesi*'nden bir yoldaşın yürüttüğü tercümanlık işini almak istediler. Fakat işçilerin yanıtı, hepbir ağızdan "hayır" oldu. "Bizim tercümanımız var, başka tercüman istemeyiz" dediler. Hoş, menşevikler yedek tercüman olarak da gıtmeye razıydılar. Sendika bunu da işçilere önerdi. Ama işçiler yine "hayır" dediler.

İşçiler, *İşçinin Sesi*'ni de, onları da yaşamda, kavgada tanıdılar. Menşevikler, ellerindeki "resmi" olanaklara vargüçleriyle yüklenmelerine rağmen amaçlarına ulaşamadılar. Yoldaşlarımızın işçilerle kader birliği ederek kurdukları sıcak bağları koparamadılar.

Ali Kavak, Paris